

Kolossers

De strijd tegen de wereldgeesten

Raymond R. Hausoul

KOLOSSERS

De strijd tegen de wereldgeesten

Kolossers

De strijd tegen de wereldgeesten

Versie: 20.05 (januari 2021).

Dr. Raymond R. Hausoul

© 2021 Raymond R. Hausoul

Vind de nieuwste materialen op <https://raymondhausoul.be>.

122-38761-235219

© 2021 –All rights reserved.

No part of this publication may be reproduced or be shared in any form
without permission in writing from the autor.

Kolossers

De strijd tegen de wereldgeesten

Raymond R. Hausoul

Inhoudsopgave

1 Inleiding.....	11
A Een brief aan Kolosse.....	11
<i>a Paulus en de christenen in Kolosse.....</i>	<i>11</i>
<i>b De brief aan Kolosse en de brief aan Efeze.....</i>	<i>12</i>
<i>c Christus centraal – tegen de dwaalgeesten.....</i>	<i>12</i>
B Datering van de brieven in gevangenschap.....	14
<i>a Efeze (54-56nC).....</i>	<i>15</i>
<i>b Caesarea (58-60nC).....</i>	<i>16</i>
<i>c Rome (61-62nC).....</i>	<i>17</i>
C Indeling van de brief.....	17
2 Geadresseerden en groet (1:1-2).....	19
3 Dank en voorbede (1:3-14).....	23
A Dank de Vader voor Kolosse (1:3-8).....	23
B Gebed voor vrucht en groei in Kolosse (1:9-11).....	28
C Dank de Vader in Kolosse (1:12-14).....	32
4 Jezus Christus = alles (1:15-23).....	37
A Loflied op Jezus Christus (1:15-20).....	38
B De positie van de christen (1:21-23).....	45
5 Paulus' eigen bediening (1:24-2:5).....	49
A Paulus' toewijding aan het evangelie (1:24-29).....	49
B Paulus' toewijding aan de gemeente (2:1-5).....	53
6 Leef in Christus! (2:6-23).....	57
A Thematische stelling (2:6-7).....	57
B Christus doet alle valse filosofieën te niet (2:8-3:4).....	58
<i>a Rijkdom van Christus' heilswerk (2:8-15).....</i>	<i>59</i>
<i>b Bescherm je vrijheid die je hebt ontvangen! (2:16-19).....</i>	<i>65</i>
<i>c Gestorven met Christus voor valse filosofieën (2:20-23).....</i>	<i>69</i>
7 Gestorven en levend gemaakt met Christus (3:1-7).....	73
<i>a Leven met Christus in nieuwheid (3:1-4).....</i>	<i>73</i>
<i>b Je hebt de oude mens uitgedaan (3:5-7).....</i>	<i>77</i>
8 Wandel in wijsheid (3:8-16).....	81

A Leg de oude mens af (3:8-11).....	81
B Doe de nieuwe mens aan! (3:12-16).....	85
9 Leven vanuit Christus (3:17-4:1).....	93
10 Gebed en voorbede (4:2-6).....	99
11 Zekerheid over Gods wil (4:7-18).....	103
A Paulus' dienstbodes (4:7-9).....	103
B Groeten uit de gevangenis (4:10-14).....	104
C Groeten van vrienden (4:15-17).....	110
D Een persoonlijke slotgroet (4:18).....	112
12 Literatuurlijst.....	115

Over de auteur

Dr. Raymond R. Hausoul (1979) is predikant in Ieper en spreekt regelmatig in andere kerken. Als spreker en docent is hij met verschillende organisaties verbonden. Zijn academisch onderzoek richt zich op de thematiek van de nieuwe schepping, het koninkrijk van God en de vernieuwing door Gods Geest. Raymond is gehuwd met Belinda en beiden genieten van hun twee zonen, Adriël en Ilja.

<https://raymondhausoul.be>

Afkortingen van Bijbelboeken

Gn	Genesis	Js	Jesaja	Rm	Romeinen
Ex	Exodus	Jr	Jeremia	1Ko	1 Korintiërs
Lv	Leviticus	Kl	Klaagliederen	2Ko	2 Korintiërs
Nm	Numeri	Ez	Ezechiël	Gl	Galaten
Dt	Deuteronomium	Dn	Daniël	Ef	Efeze
Jz	Jozua	Hs	Hosea	Fp	Filippenzen
Re	Rechters	Jl	Joel	Ko	Kolossenzen
Rt	Rut	Am	Amos	1Ts	1 Tessalonicenzen
1Sm	1 Samuël	Ob	Obadja	2Ts	2 Tessalonicenzen
2Sm	2 Samuël	Jn	Jona	1Tm	1 Timoteüs
1Kn	1 Koningen	Mi	Micha	2Tm	2 Timoteüs
2Kn	2 Koningen	Na	Nahum	Tt	Titus
1Kr	1 Kronieken	Hk	Habakuk	Fm	Filemon
2Kr	2 Kronieken	Sf	Sefanja	Hb	Hebreeën
Ea	Ezra	Hg	Haggai	Jk	Jakobus
Ne	Nehemia	Zc	Zacharia	1Pt	1 Petrus
Es	Ester	Ml	Maleachi	2Pt	2 Petrus
Jb	Job	Mt	Matteüs	1Jh	1 Johannes
Ps	Psalmen	Mc	Marcus	2Jh	2 Johannes
Sp	Spreuken	Lc	Lucas	3Jh	3 Johannes
Pr	Prediker	Jh	Johannes	Jd	Judas
Hl	Hooglied	Hd	Handelingen	Op	Openbaring

Andere werken

Tob	Tobit	2Mak	2 Makkabeeën	BJr	Brief van Jeremia
Jud	Judit	Wijs	Wijsheid	TDn	Daniël (Grieks)
TEs	Ester (Grieks)	Sir	Sirach	Man	Manasse
1Mak	1 Makkabeeën	Bar	Baruch		

Bijbelvertalingen

BGT	Bijbel in Gewone Taal (2014)	NBG	Nieuwe Vertaling (1951)
GNB	Groot Nieuws Bijbel (1996)	NBV	Nieuwe Bijbelvertaling (2004)
HB	Het Boek (1997)	SV	Statenvertaling (1977)
HSV	Herziene Statenvertaling (2010)	TE	Telosvertaling (1982)
LXX	Griekse Septuaginta (250–50vC)	Vg	Latijnse Vulgaat (390–405nC)
NB	Herziene Naardense Bijbel (2014)	WV	Willibrordvertaling (1995)

Bij de hoofdstuk- en versindeling is gekozen voor de indeling van de NBV, aangezien deze brede ondersteuning vindt in BHS en NA28. Waar geen Bijbelboek genoemd wordt, gaat het steeds om het boek dat eerder in de context is vermeld.

1 | Inleiding

A Een brief aan Kolosse

Een kale heuvel, genaamd Colossae Çöyük, rijst aan de noordkant van de zogenaamde Lycusvallei in West-Turkije op. Wie de oostkant van de heuvel betreedt, ontdekt enkele stenen die van het oude theater getuigen dat zich ooit op deze plaats bevond. Aan de westkant van de heuvel bevindt zich verder nog een oude Romeinse brug. Stenen die nu als afbakeningen in het omliggende landschap dienen, waren ooit afkomstig uit deze bouwwerken. Tezamen vormt dit het schamele overblijfsel van datgene wat vroeger het roemrijke Kolosse was waaraan Paulus zijn brief schreef.

a Paulus en de christenen in Kolosse

De brief aan Kolosse vermeldt meteen aan het begin dat Paulus er de schrijver van is. Samen met Timotheüs wil hij deze boodschap naar de gemeente in Kolosse zenden (1:1). Later zal Paulus nog twee keer zichzelf als schrijver vermelden (1:23; 4:18). Doordat hij de laatste keer daarbij schrijft: ‘De groet met de hand van mij, Paulus. Denkt aan mijn gevangenschap. De genade zij met u.’ (4:18), is de kans groot dat de apostel de brief dicteerde. Aan wie is onbekend. Wel vernemen we dat Tychikus de brief naar de christenen in Kolosse bracht (4:7).

De christenen in Kolosse had Paulus nog nooit persoonlijk ontmoet (Ko2:1; vgl. Rm). De apostel was alleen van op afstand bekend met hen. In het oostelijk deel van het land van Frygië en Galatië verkondigde hij tijdens zijn eerste zendingsreis het evangelie, terwijl het westelijke deel van Frygië het pas enkele jaren later vernam (Hd13:14-14:4; vgl. 16:6; 18:23; 19:10). In Kolosse hadden de christenen het evangelie via Epafras gehoord (Ko1:7; 4:12). Buiten de Bijbel is verder niets over hen bekend. We kennen slechts enkelen uit hun midden bij naam: Epafras, Onesimus, Archipus (4:6,17), Filemon en Apfia (Fm1:2). Daarnaast bezitten we uiteraard nog de kostbare brief die Paulus hen schreef en die talrijke mensen wereldwijd nog steeds dagelijks bemoedigt.

b De brief aan Kolosse en de brief aan Efeze

De inhoud van de brief aan Kolosse is verwant met de brief aan Efeze. Vijfenveertig van de honderdvijfenvijftig verzen in Efeze hebben parallellen met de boodschap aan Kolosse. Efeze toont ons de gelovige die met Christus in de hemelse gewesten is geplaatst; Kolosse toont ons de gelovige die met Christus op aarde leeft. Efeze benadrukt dat de gelovige in Christus is; Kolosse dat Christus in de gelovige is. Efeze legt meer nadruk op de gemeente als lichaam van Christus; Kolosse op Christus als hoofd van de gemeente.

[Zoek eens andere parallellen tussen de brief aan Kolosse en de brief aan Efeze? Dat is mogelijk door beide brieven rustig na achter hardop te lezen en te letten op overeenkomstigheid.](#)

c Christus centraal – tegen de dwaalgeesten

Samen met de brief aan Efeze legt de brief aan Kolosse verder een sterke basis voor de vroegkerkelijke scheppingsleer.¹ Doorheen de brief aan Kolosse bevinden zich dan ook meerdere verwijzingen naar het scheppingsverhaal in Genesis 1-3. Te denken is hierbij aan het vrucht dragen, het beeld van God representeren en het bekleed zijn met Gods kleren. Deze oudtestamentische achtergrond verbindt Paulus op heldere manier met de voortreffelijke heerlijkheid van Christus (Ko1:15-21). Deze uitvoerige nadruk op de Persoon van Christus is hard nodig in Kolosse. Demonische machten lijkt het immers te lukken om de christenen te misleiden en het gezonde geloofsleven te bedreigen. In het verleden zijn er diverse pogingen ondernomen om de exacte dwaalleer die de christenen in Kolosse bedreigde in kaart te brengen. Een omschrijving laat zich voornamelijk afleiden uit Kolosse 2: het was een wijsgerig systeem (vs4,8) dat vormen van een wettische judaïsme had (vs11,16-17; vgl. 3:11). Er werd gedaan aan de verering van bovennatuurlijk wezens, zoals engelen (2:18; vgl. 1:16; 2:15) en ascetische verachting van het lichaam (2:21-23). Daarnaast was er sprake van inwijding en visionaire gnostische ervaringen (2:18). Veelal wordt er vandaar gedacht dat de dwaalleer waarmee de gemeente in Ko te maken kreeg pluriform en eclecticisch was. Verder raakt het onderzoek naar de dwaalleer in Kolosse niet. Paulus laat het ook na in zijn brief daarop dieper in te gaan. Een systematische uiteenzetting van de

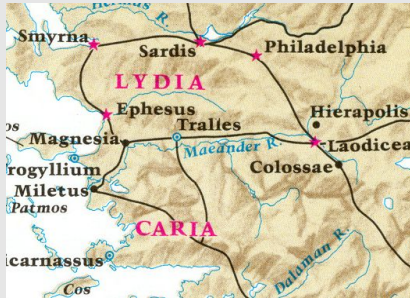
¹ van de Beek 2014, 23.

dwaalleer ontbreekt. Dat is ook begrijpelijk. Aan dwaalleer wil de apostel geen woorden vuil maken. Hij wil alle ruimte benutten om de waarheid te verkondigen en Christus centraal te stellen. Daarmee toont hij indirect de onjuistheid van de dwaalleer en is de brief een instrument ter verheerlijking van Christus. Onze nieuwsgierigheid naar het precieze van het verkeerde wordt daardoor niet helemaal bevredigd en dat is uiteindelijk ook niet essentieel voor het gezonde christenleven.

Kolosse

De Lycusvallei

Kolosse wordt in het Nieuwe Testament samen met Laodicea en Hiërapolis vermeld (Ko2:1; 4:13-16). Alle drie lagen deze steden in het zuidwesten van het huidige Turkije, in de vallei van de rivier de Lycus (tegenwoordig Çürük-su). Kolosse lag hierbij nabij het huidige Honas, aan de voet van de berg Kadmus die zich in het zuidwesten van de provincie Frygië bevond. Zijn naam ontleent Kolosse van het Griekse *Kolossais*, dat 'enorm groot' betekent. De Griekse geschiedschrijver Herodotus typeerde de plaats ook als groot.² Het is daarbij mogelijk dat dit 'groot' hierbij in relatie staat met de grote stenen die zich in de omgeving van Kolosse bevinden.³

Economische ligging

De omgeving van de stad, de Lykosvallei, stond bekend als een vruchtbaar dal. Daar bloeide Kolosse doordat er twee grote Romeinse handelswegen aanwezig waren (Celaenae–Noord-Karië en Efeze–Tarsus). Veel schapen uit de stad graasden verder in de Lycusvallei. Dat bracht Kolosse in verband met de wolindustrie.⁴ De stad fabriceerde namelijk een rood-paarse wol, genaamd *collossinus*.⁵ De economische groei in Laodicea zorgde er wel vanaf de derde eeuw voor Christus voor dat Kolosse geleidelijk verarmde.

Religieuze elementen

Kolosse was hellenistisch en gnostisch van aard. Ook woonde er veel joden. Ruim tweeduizend joodse gezinnen waren door koning Antiochus III (233-187vC) naar

2 Herodotus 1983, 7.30.

3 Geisler 2000, 218.

4 Bruce 1984, 7.

5 Gaius Plinius Secundus 2002, 21.51.

deze plaats gebracht, ontvingen er een stuk grond met enkel huizen en hoefden de eerste tien jaar geen belastingen te betalen.⁶ Dit was de normale procedure als de Seleuciden een kolonie stichtten.⁷ Het is mogelijk dat deze joodse en gnostische invloeden in de stad de aanleiding ertoe vormden dat Paulus zijn brief aan Kolosse schreef.

Latere ontwikkelingen

In de jaren 60, 64, 65 en 68nC werd Kolosse door zware aardbevingen verwoest. Tijdens de zevende en achtste eeuw veroverden de Saracenen haar en in de twaalfde eeuw werd de stad door de Turken verwoest. In de latere Middeleeuwen was de stad weer een bloeiende plaats en droeg ze de naam Chonae. Tegenwoordig is Kolosse verdwenen en behoort het samen met Lystra en Derbe bij de Bijbelse plaatsen waar nog geen archeologisch onderzoek werd verricht.

B Datering van de brieven in gevangenschap

Rondom de vraag van waaruit Paulus zijn brieven aan Filippi, Kolosse en Filemon schreef, bestaat grote discussie onder bijbeluitleggers. We weten dat Paulus zijn brieven aan Filippi, Kolosse en Filemon in de gevangenis schreef. Hij vermeldt dat Timotheüs bij hem is (Fp1:1; 2:19-23), noemt de aanwezigheid van een *praetorium* (1:13) en van gelovigen die deel uitmaken van het keizerlijk huis (4:22). Verder rekent met een proces tot vrijlating (Fp2:24; Fm1:22) of dood (Fp2:17).

Doordat de apostel op verschillende plaatsen gevangen zat, is onduidelijk vanwaar hij bovengenoemde brieven verzond. Een *praetorium* en christenen uit het keizerlijk huis waren aanwezig in zowel Rome (Hd28:30) als Efeze, Korinthe (18:12) en Caesarea (23:35).⁸ In Filippi zat Paulus slechts enkele uren vast (16:19-40). Niemand stelt zodoende dat hij zijn brieven daar schreef. Na een conflict met de joden in Jeruzalem wordt Paulus meer dan twee jaar in Caesarea gevangen gehouden (24:26). Daar beroept hij zich op de keizer, waarna hij wordt overbracht naar Rome (28:16). Uitleggers denken zodoende dat Paulus vanuit Caesarea of Rome zijn brieven schreef. Anderen voegen daar nog de plaats Efeze aan toe. We zullen deze verschillende mogelijkheden hieronder nader bekijken.

6 Josephus 1996–1998, XII.125, 149.

7 Rostovtzeff 1951, I:492; Schalit 1960.

8 Zie voor Efeze: Wood 1877, 7,18; McNeile 1953, 182; voor Korinthe: Dockx 1973, 238–243; en voor Caesarea: Reicke 1970, 283.

a Efeze (54-56nC)

De kerkvader Clemens van Rome (50–97nC) schrijft over Paulus: ‘zes maal droeg hij de boeien’.⁹ Hierbij ontbreekt waar de apostel gevangen zat. De Korinthiërs, waaraan Clemens dit in 97nC schrijft, wisten de plaatsen nog wel te noemen. Paulus was pas dertig jaar geleden gestorven.

Dit vroege getuigenis bracht mensen tot de gedachte dat Paulus ook in Efeze gevangen zat.¹⁰ Dat gebeurde kort nadat de apostel voor een tweede keer Korinthe bezocht. Dat bezoek verliep problematisch. De apostel schrijft daarover in 2 Korinthe. Hierbij vermeldt hij ook zijn tegenspoed in Klein-Azië (2Kor1:8) en spreekt hij over gevangenschap (11:23). Dit opent de mogelijkheid om aan een gevangenschap in Efeze te denken, hoewel de precieze gegevens bij Paulus erg vaag blijven.¹¹

Handelingen vermeldt in elk geval geen gevangenschap in Efeze. Kerkelijke problemen als die in Galatië en Korinthe laat hij onvermeld. De gegevens over Paulus’ gevangenschap in Efeze vinden we enkel in het autobiografische gedeelte van 2 Korinthe en uit Paulus’ schrijven vanuit de gevangenis in Efeze aan de gemeente in Efeze, Filippi, Kolosse en Filemon.¹² Tussen 2 Korinthe en Kolosse zijn er thematische verbanden, omdat Paulus deze brieven vlak na elkaar schreef (54-56nC).¹³

Doordat Efeze nabij de plaatsen Filippi en Kolosse lag, was het voor Epafroditus, Timotheüs, Onesimus en Tychicus eenvoudig om Paulus daar te bezoeken (Fp2:19,25; Ko4:7-9).¹⁴ Nadat Paulus in Efeze is vrijgelaten richt hij zich weer op de ophaling van de collecte voor Jeruzalem (2Ko8-9; vgl. Rm15; 1Ko16). Daarover schrijft hij niet tijdens zijn gevangenschap.¹⁵ Veeleer uit Paulus zijn diepste emoties in de liederen van Filippenzen 2 en Kolosse 1. Hierin kiest de apostel om de overwinning en heerschappij van Christus centraal te plaatsen.

Het gevangenschap in Efeze kan verklaren waarom Paulus tijdens zijn derde zendingsreis de stad Efeze niet meer binnengaat uit vrees om in Asia te worden opgehouden.¹⁶ Hij roept de leiders bijeen in de havenstad Milete en getuigt van zijn passie voor het evangelie en van komende arrestaties

9 Clemens van Rome 1981, V.6.

10 Lisco 1900; Bakirtzis and Koester 2009, 52; Vgl. Brown 1997, 496; Carson, Moo, and Morris 2005, 321.

11 Furnish 1984, 123.

12 Wright 2019, 250; Lampe 1999, 21; Culpepper 1980, 352; Ferguson 1971, 85–87; Hinshaw 1964; Rowlingson 1950, 1–7; Duncan 1929; Michaelis 1925; Deissmann 1923; Bowen 1920, 112–135.

13 Wright 2019, 250.

14 Ibid.; Deissmann 1923, 121–127.

15 Sommigen zien dat als bewijs voor een latere datering van Ef, Ko, Fp, Fm: Hawthorne 2004, xlv; Schmid 1931, 114.

16 Wright 2019, 250.

(Hd20:16-35). Zij mochten meemaken hoe Paulus zich drie jaar lang voor hen inzette.

Een uitdaging voor deze gevangenschap is Paulus vrees om te moeten sterven (Fp1:19-20). Doordat de apostel zich op de keizer kan beroepen lijkt die vrees ongegrond. Pas als de keizer de apostel gevangen neemt, kan hij zich niet meer op de keizer beroepen. Leven in een plaats waar mensen een gevaarlijke volksoproer teweeg brachten is echter bedreigend. De leerlingen en stadsfunctionarissen adviseren Paulus daarom dringend om de menigte te ontwijken (Hd19:30-31) en kort daarna vertrekt Paulus uit Efeze (20:1). Als de apostel later in Efeze gevangen zit, zal dat opnieuw vanuit een tumult zijn ontstaan. De vrees voor een samenzwering is dan net zo reëel aanwezig als eerder en als in Jeruzalem (23:12). Paulus schrijft dat mensen het evangelie zelfs kwaadwillig verkondigen om het hem nog moeilijk te maken (Fp1:15-18) en dat Filippi zeker waakzaam moet zijn voor de dwaalleraars die verkeerde leer over de besnijdenis preken (3:1-2).¹⁷

Dat de schrijver van Handelingen deze gevangenschap in Efeze niet vermeldt, is geen probleem.¹⁸ Ook over Paulus' tweede gevangenschap in Rome, waar de apostel volgens de traditionele uitleg zijn brieven aan Efeze, Kolosse, Filippi en Filemon schreef, zwijgt Handelingen.

Ook op de soms nog gehoorde alternatieve hypothese dat Paulus zijn gevangenisbrieven vanuit Korinthe schreef,¹⁹ zijn deze tegenwerpingen van toepassing. Daardoor blijven Caesarea en Rome over als schrijfplaats.

b Caesarea (58-60nC)

In 1799 opperde Heinrich Paulus de hypothese dat Paulus vanuit Caesarea zijn gevangenisbrieven schreef.²⁰ Vanuit Kolosse was Caesarea gemakkelijker dan Rome te bereiken.²¹ Een schrijven vanuit Caesarea verklaart ook waarom de apostel zowel Filippi als Kolosse spoedig hoopt te bezoeken (Fp2:24; Fm1:22). Beide plaatsen liggen namelijk op zijn weg naar het westen. Ook is de waarschuwing tegen joodse dwaalleraars beter vanuit Caesarea te begrijpen (Fp3:2). In Caesarea lagen de joden op de loer om Paulus te doden, terwijl ze in Rome in vrede met de apostel omgingen (Hd28:21-29; 25:26; 26:32). De dood waarvoor Paulus in zijn brieven

¹⁷ Ibid., 285.

¹⁸ Contra: Fitzmyer 2000, 10.

¹⁹ Dockx 1973, 238-243.

²⁰ Paulus 1799; Gevolgd door: van Bruggen 2003, 124; Vgl. van Eck 2007, 30; Spitta 1907; Lohmeyer 1964, 3-4, 15-16, 40-41; Gunther 1972, 98-120; Johnson 1956, 24-26; Robinson 1976, 60-61.

²¹ Hawthorne 2004, xlii.

vreest, is dan het moordcomplot dat de joden tegen hem smeden (Hd23:12-14; 25:2-4,11; vgl. Fp2:17; 1:20).²² Tegelijk beseffen we dat dit gevaar niet geweken is als de apostel in Rome arriveert. Ook daar kunnen de joden hem grijpen.

Rond 60-61nC trof een ernstige aardbeving de plaatsen Kolosse, Hiërapolis en Laodicea.²³ De apostel maakt daarvan geen melding. Dit kan impliceren dat Paulus zijn brieven al voor dit gebeuren aan Kolosse en Filemon schreef.²⁴ Vanuit historisch onderzoek is ook bekend dat de schade van deze aardbeving ruim beperkt was. Er was geen grote schade voor de christenen.²⁵

c Rome (61-62nC)

De meeste uitleggers houden vast aan de traditie dat Paulus zijn gevangenisbrieven vanuit Rome schreef.²⁶ Sommige Griekse handschriften vermelden Rome onderaan de brief aan Filippi (B¹, 6), Kolosse (A, B¹, P) en Filemon (P, 048). Uiteindelijk blijft een definitieve keuze tussen traditie en moderne hypothesen nog steeds moeilijk. Datzelfde geldt ook voor de overige twee brieven. Tot op heden is niet met zekerheid aan te tonen van waar Paulus deze brieven schreef.

C Indeling van de brief

Over de hoofdingeling van Paulus' brief aan Kolosse bestaat weinig discussie. Variaties treden alleen op bij een gedetailleerde indeling. We delen de brief op in de vorm van een chiasme:

---

22 Vgl. Barth and Blanke 2000, 125.

23 Eusebius van Caesarea 339AD, II:154; Pseudo-Sibille 2009, 12.280; vgl. 3:345; 5:318.

24 Ellis 2002, 245; Hemer 1986, 179-182.

25 Kramer 1994, 18.

26 Schnelle 2013, 153; 2011, 21; MacDonald 1997, 984; Kramer 1994, 18; Wick 1994, 191; O'Brien 1982, 269; Dodd 1967, 67-128; Buchanan 1964, 157-166; Reicke 1970; Knox 1939; Schmid 1931.

- A Geadresseerden en groet (1:1-2)
- B Dank en voorbede (1:3-14)
- C Jezus Christus = alles (1:15-23)
  - D Paulus' eigen bediening (1:24-2:5)
  - E Leef in Christus! (2:6-23)
  - E' Gestorven en levend gemaakt met Christus (3:1-7)
  - D' Wandel in wijsheid (3:8-16)
  - C' Leven vanuit Christus (3:17-4:1)
- B' Gebed en voorbede (4:2-6)
- A' Zekerheid over Gods wil (4:7-18)

2 | Geadresseerden en groet (1:1-2)

(1) Paulus, apostel van Christus Jezus door de wil van God, en Timotheüs de broer, (2) aan de heilige en trouwe broeders in Christus in Kolosse: genade zij jullie en vrede van God onze Vader.

| 1 | **Paulus, apostel van Christus Jezus door de wil van God, en Timotheüs de broer,**

In de nieuwtestamentische tijd begon een brief met de naam van de afzender. Als man van zijn tijd doet ook Paulus dat. Op basis van Gods wil mag hij zich een apostel noemen. Er staat Iemand boven Hem die graag in deze apostolische brief aan het woord komt. Alleen in de aanhef van de brieven aan Efeze en Kolosse vermeldt Paulus daarbij dat hij een apostel is van Jezus Christus 'door de wil van God'. Dit zijn tegelijk ook twee brieven die veel gemeenschappelijk hebben en de verhevenheid van Jezus Christus boven alles in het centrum plaatsen. Deze Jezus Christus is de Meester van Paulus. Hij is een apostel van Hem. Voor Paulus zal dat meermaals een prachtige bemoediging zijn geweest in zijn leven. Het was Gods wil om hem als apostel te kiezen voor deze bediening. Paulus mocht beseffen dat hij dit werk niet deed omdat hij er zelf voor had gekozen. Het was God die Hem had uitgekozen om dit werk te doen.

[Kun jij dat ook zeggen over de bediening die je van Jezus Christus ontving?](#)

Naast zijn eigen naam noemt Paulus in de aanhef ook nog zijn vriend en geloofsbroer Timotheüs. Hij ondersteunde de apostel krachtig in zijn bediening. Paulus zijn apostelschap was zo verbonden met de Drie-ene God en met menselijke vriendschappen. Beiden zijn nodig in de dienst in Gods koninkrijk. Samen met God en je medechristenen mag jij het koninkrijk van Jezus Christus in deze schepping zichtbaar maken.

[Bid en dank God eens op dit moment voor de vele medechristenen die elkaar hierin ondersteunen en helpen.](#)

Timotheüs

Paulus en Timotheüs

Timotheüs (bet. 'God vereerder') was een trouwe medearbeider van Paulus (Fp2:21-22). De apostel ontmoette hem, tijdens een reis, in Lystra (Hd16:1). Timotheüs woonde in deze stad.¹ Hij was voor een stuk multicultureel, want hij woonde in het Romeinse rijk, zijn vader was van Griekse en zijn moeder was van Joodse afkomst (Hd16:1). Toen Paulus hem ontmoette, liet hij Timotheüs besneden, omdat Timotheüs qua nationaliteit joods was (16:3). In de tijd van het Nieuwe Testament bepaalde de nationaliteit van de moeder namelijk de nationaliteit van het kind.² De naam van zijn vader bleef even onbekend, als het antwoord op de vraag of Timotheüs' vader nog in leven was, toen de apostel Paulus hem in Lystra ontmoette. Wel noemt 2Tm de naam van zijn moeder: Eunice, en van zijn grootmoeder: Lois. Beiden maakten zij Timotheüs vertrouwt met het Oude Testament (2Tm1:5; 3:15). Of Eunice en Lois Timotheüs tot Christus brachten is even onbekend als het antwoord op de vraag of zijn vader een gelovige was. John Scott denkt dat Timotheüs pas via Paulus tot geloof kwam.³ Toch ontbreekt hiervoor de onderbouwing.⁴ Het enige dat het Nieuwe Testament vermeldt, is dat Paulus zich ziet als de geestelijke vader van Timotheüs en hem typeert als mijn 'oprechte zoon in het geloof' en mijn 'geliefde zoon' (1Tm1:2; 2Tm1:2). Daarmee is in elk geval verduidelijkt dat Timotheüs zijn geestelijke vorming van Paulus ontving (Gl4:19) en dat Timotheüs de apostel diende, zoals een kind zijn vader dient (Fp2:22).

Timotheüs zette zich al vroeg in in Gods koninkrijk (1Tm1:18; 4:14; 2Tm4:5). Wat precies zijn bediening was is onbekend (vgl. 1Tm4:14). In elk geval werd hij er door de oudsten in erkend door handoplegging (1Tm1:18; 2Tm1:6). Timotheüs bewees zich voor de gemeente van Christus zeer bruikbaar en werd hij een collega van Paulus (Hd19:22; Rm16:21; 1Ko4:17; 16:10; 2Ko1:19; Fp2:19-22; 1Ts3:2,6). In zes van Paulus' brieven wordt zijn naam vermeld (2Ko1:1; Fp1:1; Ko1:1; 1Ts1:1; 2Ts1:1; Fm1:1).

Verder vergezeldde Timotheüs de apostel Paulus tijdens de tweede en derde zendingsreis. Hier maakte hij diverse tussenstops in verschillende gemeenten. Aan het eind van Paulus' derde zendingsreis bleef Timotheüs in Efeze, terwijl de apostel verder naar Jeruzalem reisde. Deze latere reis van Paulus naar Rome maakte Timotheüs niet mee. Wel weten we dat hij in Rome Paulus nog eens bezocht (Fp1:1; 2:19; Ko1:1; Fm1:1). Volgens de Hebreeënbrief was hij tussendoor in gevangenschap geweest en weer vrijgelaten (Hb13:23).

1 Litfin 2000, 301.

2 Strack and Billerbeck 2009, II:741; Gillman 1999, 558.

3 Stott 1996, 24.

4 Medema 1981, 25.

Schrijver en gemeentewerker

Door de samenwerking met Paulus, was Timotheüs betrokken bij het schrijven van zes nieuwtestamentische brieven: aan Korinthe (2Ko1:1), Kolosse (Ko1:1), Filippie (Fp1:1), Tessalonika (1Ts1:1; 2Ts1:1), Filemon (Fm1:1). Daarnaast voltooide hij een speciale dienst bij een vijftal gemeentes. In Berea werkte hij samen met Silas, nadat Paulus naar Athene vertrok (Hd17:14), in Tessalonika onderzocht hij, namens Paulus, hoe het met de gemeente ging (1Ts3:2), in Korinthe preekte hij, nadat Paulus hem daartoe special uitzond (1Ko4:17; 16:10; 2Ko1:19), in Filippi werkte hij, nadat Paulus hem erheen zond (Fp2:19), in Efeze vervulde Timotheüs een ruimere taak in opdracht van de apostel (1Tm1:3; 2Tm1:18). Volgens de kerkvader Eusebius, zou de jongeman daar later fungeren als voornaamste opzichter van de kerk.⁵

2 | aan de heilige en trouwe broeders in Christus in Kolosse: genade zij jullie en vrede van God onze Vader.

Na het noemen van de afzender volgen de geadresseerden. De brief is gericht aan de christenen in de plaats Kolosse. Paulus verlangt ernaar om de christenen door deze brief te laten groeien, zodat de consequenties van hun geloof in Christus zich openbaren. Teresa Okure benadrukt het belang hiervan:⁶ ‘De brief verlangt christenen te voorzien in theologische of christologische bronnen die van belang zijn in de uitdagingen van het dagelijkse christelijke geloof.’

De christenen in Kolosse kenmerken zich door de woorden ‘heilig’ en ‘trouw’. Dit ‘heilig’ hadden ze niet bereikt door hun eigen prestaties of goede daden. Het was God die hen verlost had uit de macht van de duisternis en geplaatst had in het koninkrijk van zijn Zoon (1:13). Heilig waren ze door hun vast verankerde positie in Christus en door hun verbondenheid met Hem toonden ze dit in hun levenswandel.

‘Trouw’ was het tweede kenmerk van de christenen waaraan Paulus schreef. Zij wilden niet opstandig zijn tegenover God. Diep in hun hart was er het verlangen om Gods wil te zoeken en recht te doen aan het evangelie. Alle kwaad in de wereld wilden ze de rug toekeren en Christus en zijn nieuwe wereld wilden ze zoeken en omarmen.

Deze heilige en trouwe gelovigen wenst Paulus de genade en vrede toe van God de Vader. Het is de Vader die hen hierin zegent en waaraan de christenen dank brengen in deze brief (1:3,12; 3:17). Zij mogen onder elkaar leven vanuit de genade die zij van God ontvingen en voorspoed in hun leven ontvangen door beschermd te blijven van de misleidende kwade

⁵ Eusebius van Caesarea 2000, III.4.

⁶ Okure 2006, 493.

machten in deze schepping. Vredevolle genade en genadevolle vrede mag zo hoog op hun banier staan en aan de medegelovigen worden toegewenst.

Bepaalde handschriften voegen de woorden toe: ‘en van de Heer Jezus Christus’ (καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, 8, A, C, F, G, I, MT). Teksthistorisch diende deze toevoeging om de tekst aan te passen aan de standaardgroet die Paulus in zijn brieven gebruikt.

3 | Dank en voorbede (1:3-14)

*Waarom denk je als je de namen van de drie-ene God uitspreekt:
'God de Vader, God de Zoon en God de Geest'?*

Welke voorstellingen verbindt je met de triniteit?

Hoe ervaar je de relatie met de Vader, met de Zoon en met de Geest?

Het zijn vragen die we onszelf bijna nooit stellen. Liever geven we ons in het gesprek over Gods triniteit tevreden met de woorden van de jonge theoloog Philipp Melanchthon (1497–1560):¹ 'We aanbidden de geheimen van de Godheid, omdat dit beter is dan ze te onderzoeken.' De latere filosoof Immanuel Kant (1724–1804) vond het dan ook geen probleem als christenen het geloof in de drie-eenheid van God zouden loslaten. Heilige gedachten die slechts theoretisch van nut zijn, moeten we niet verdedigen. Of een christen nu een Drie-ene God of een Zeven-ene God aanbidt, maakt geen enkel verschil op aarde.² Waarom zouden we onszelf dus nog vragen stellen rondom de triniteit? Het is al immens moeilijk om vandaag nog te geloven dat God bestaat. De meeste westerse christenen zijn wat betreft gewoon monotheïsten in de praktijk van hun geloof, zoals ook joden en moslims dat zijn. Of God de Drie-ene God is, maakt voor hun geloofsleven weinig uit. De belijdenis hiervan hoort bij het nawoord van hun geloofsleer. De nadruk op de algemene natuurlijke bewijsvoering dat er slechts één God is, wist in ons leven dikwijls de Bijbelse openbaring uit dat God een Drie-ene God is.

Heel anders is dat bij Paulus. In zijn brief aan Kolosse staat de triniteit meteen vooraan.

A Dank de Vader voor Kolosse (1:3-8)

(3) Wij danken de God en Vader van onze Heer Jezus Christus altijd, als wij voor jullie bidden, (4) omdat wij hebben gehoord van jullie geloof in Christus Jezus en van de liefde die jullie voor alle heiligen hebben, (5) om de hoop die voor jullie in de hemelen is weggelegd. Dit vernamen jullie al via het woord van de waarheid van het evangelie (6) dat tot jullie kwam. Dit draagt in de hele schepping vrucht en groeit, evenals ook onder

---

1 Melanchthon 1952, 7.

2 Kant 2005, 33–34.

jullie, al vanaf de dag dat jullie het hoorden en de genade van God in waarheid erkenden. (7) Zo mochten jullie het leren van Epafras, onze geliefde medeslaaf, die voor jullie een trouwe diaken van Christus is (8) en die ons ook jullie liefde in de Geest bekend maakte.

| 3 | Wij danken de God en Vader van onze Heer Jezus Christus altijd, als wij voor jullie bidden,

Dankbaarheid staat voorop in deze brief. De geïnspireerde schrijver besteedt er ruim aandacht aan (vgl. 1:12; 2:7; 3:15,17; 4:2). Hij is God de Vader ontzettend dankbaar voor de christenen die er in Kolosse zijn. Het is een voorrecht dat er ook in deze plaats kinderen van God mogen zijn die trouw voor Jezus Christus willen leven.

| 4 | omdat wij hebben gehoord van jullie geloof in Christus Jezus en van de liefde die jullie voor alle heiligen hebben,

Hoewel Paulus de gemeente in Kolosse nog nooit had bezocht, hadden anderen hem hierover op de hoogte gebracht. Wat hij over Kolosse vernam, bracht hem dankbaar in gebed. Als God in andere christenen wordt geopenbaard, mogen de medechristenen zich daarin verheugen. Het feit dat zij in Jezus Christus geloven en dat zichtbaar maken in hun leven, was al reden genoeg om dankbaar te zijn. Het is namelijk geen vanzelfsprekendheid dat mensen tot geloof komen en dat christenen met alle medechristenen rondom hen liefdevol omgaan. Beiden zijn een wonder van God de Vader. Hem dankt Paulus. God is goed. We zijn rijk gezegend door de Vader!

De wederzijdse liefde en het respect voor elkaar vormde het klimaat waarin de vroege kerk groeide en bloeide. Dit bleef ook geen geheim voor de maatschappij rondom hen. De liefde die Christus hen had voorgeleefd kreeg in hen vorm door de kracht van de heilige Geest. Toen de Atheense filosoof Marcianus Aristidus, in een schrijven aan keizer Hadrianus, de christenen beschreef, deed hij dat als volgt:³

‘Zij houden van elkaar en falen er nooit in om weduwen te helpen. Zij redden de wezen van degenen die hen kwaad willen berokkenen. Als ze iets ontvangen delen ze het vriendelijke en vrijmoedig met iemand die niets heeft. Als ze een vreemdeling tegenkomen nemen ze hem mee naar hun huis en zijn ze dankbaar voor deze persoon, alsof het om een eigen familielid

---

3 Aristides 2004, vol. 1, §15.

zou gaan. Ze zien elkaar hierbij niet als broers in de biologische zin van het woord. Met het begrip “broer” doelen zij op hun gemeenschappelijke relatie door Gods Geest.’

We weten niet precies over welke christenen Marcianus Aristidus sprak. Het bleven gezichtsloze christenen, geen superhelden, maar het waren wel helden die een uiting van Gods liefde gaven in Christus’ koninkrijk.

[Waarvoor mag jij God de Vader danken als je aan het getuigenis van de christenen in andere plaatsen denkt?](#)

| 5 | om de hoop die voor jullie in de hemelen is weggelegd. Dit vernamen jullie al via het woord van de waarheid van het evangelie

Naast het geloof en de liefde in het vorige vers, richt de apostel nu zijn aandacht op de hoop die alle christenen mogen kennen. Deze drie kernbegrippen: geloof, liefde en hoop komen ook in rij voor in de eerste brief aan Korinthe (13:13) en de eerste brief aan Tessalonika (1:3; 5:8). Geloof vertrouwt op Christus’ werk, liefde openbaart Christus’ leven en hoop verlangt naar Christus’ beloften. De christenen mogen daarbij beseffen dat de vervulling van deze beloften in veilige handen is. De hoop wordt bewaard in de onaantastbare hemelen bij God, om straks op aarde te worden geopenbaard en genoten (1Ts4:13; Tt2:13; 1Pt1:3-4; 2Pt3:13).

Christenen hebben zodoende geen einddoel in de hemelen, zoals de Grieken en vele anderen dat dachten te hebben. De Bijbel openbaart dat ze een hoop mogen kennen, die is weggelegd in de hemelen en dient voor de aarde, waarover Christus het Hoofd is. Een glimp van die hoop mag de wereld al in de verkondiging van het evangelie zien. Waar de christenen het evangelie in woord en daad verkondigden, mocht de maatschappij ontdekken dat het koninkrijk van God nog even nabij was als in de dagen van Jezus. Zij mogen Jezus Christus vandaag al openbaren als Hoofd van deze volledige schepping.

| 6 | dat tot jullie kwam. Dit draagt in de hele schepping vrucht en groeit, evenals ook onder jullie, al vanaf de dag dat jullie het hoorden en de genade van God in waarheid erkenden.

Zoals de zon overal op aarde doordringt en hetzelfde is, dringt ook de waarheid van het evangelie overal door en verlicht het de harten van de mensen.⁴ Ook in Kolosse arriveerde de waarheid van het evangelie. Dat gebeurde door het werk van Epafras (1:7). Door zijn verkondiging klonk het evangelie in de Lycusvallei en kon de vrucht van het evangelie er zijn intrede doen. Paulus formuleert de aankomst van het evangelie echter hier als de aankomst van een persoon. Dat impliceert dat Gods evangelie in zichzelf voldoende in staat is om zich bekend te maken aan de schepping. Zijn woord komt niet leeg bij Hem terug. Hoewel wij het evangelie vooral via andere mensen vernemen, is het niet afhankelijk van ons. Het is precies andersom: wij zijn afhankelijk van het evangelie. Het evangelie kan zonder ons, maar wij kunnen niet zonder het evangelie. Het is in staat zijn eigen weg te gaan en zorgt er vanuit zichzelf voor dat het in de hele schepping vrucht draagt. Paulus belijdt hiermee de kracht die het evangelie in zichzelf kent. Het onderstaande verhaal verduidelijkt dit:⁵

Toen Sander zijn nieuwe huis kocht, groeide er in zijn nieuwe tuin niets dat mooi was. Er stonden een paar afgehouden struikjes, een tweetal beschimmelde rozenstruiken en een kale boom die door de storm compleet krom was gaan groeien. De tuin was geschikt voor een depressief plaatje.

Enkel dagen nadat hij in zijn nieuwe huis woonde, kreeg Sander bezoek. Een vriend gaf hem wat plantenzaden voor in de tuin en zei dat het heel speciale zaden waren. ‘Je zou het niet durven dromen’, zei hij, ‘maar als je deze zaadjes in de grond stopt en water geeft, groeien er sterken planten uit, die na enige tijd een groot gebied met prachtige bloemen zullen bedekken.’ ‘Maar dat is nog niet alles,’ vervolgde hij, ‘onder de bladeren van deze plant groeien kostelijke vruchten. Als die verschijnen en rijp zijn om te eten, wil je er alles aan doen dat de plant in je tuin blijft.’

Sander plantte het zaad keurig in zijn tuin en gaf het voldoende water. Binnen twee weken zag zijn tuin er compleet veranderd uit. Sander koos er zelfs voor om ook de oude planten uit de tuin te verwijderen. Hij wilde de nieuwe plant zoveel mogelijk ruimte geven. Zeer snel vulde zich de tuin met prachtige bloemen van allerlei soorten kleuren die een goed ruikend parfum verspreidden. Sander belde meteen zijn vriend op: ‘Wat is dit voor een nieuwe plant die je me gaf? Ik heb daar nog nooit

4 Irenaeus of Lyon 2001, I.10.2.

5 Wright 2004, 141–142.

van gehoord en Wikipedia geeft ook geen resultaat.' 'O, het is een volledig nieuwe plant', reageerde zijn vriend, 'Deze plant verandert overal de oude tuinen in prachtige nieuwe tuinen en maakt deel uit van een nieuwe wereld.'

De verkondiging van het evangelie bleef niet slechts informatief, zoals de éne computer informatie uitwisselt met de andere computer. Het evangelie kreeg zichtbare vorm en invloed in de schepping. Waar het evangelie klonk, verspreidde zich ook het nieuwe leven, de nieuwe kleuren, de nieuwe geur en de nieuwe vruchten. Het bracht niet slechts een nieuw spiritueel gevoel of een bijzondere religieuze ervaring met zich mee. Het evangelie bracht veel meer dan dat: een nieuwe schepping. Het had consequenties voor de hele kosmos. Velen op aarde namen dit evangelie gretig op en accepteerden het volledig. Vanuit het nieuwe heilige leven dat ze in Christus daardoor kregen, verlangden ze ernaar om trouw te zijn aan de boodschap ervan. Het evangelie mocht langs die weg als een boom vrucht dragen en groeien. De volgorde 'vrucht dragen' en 'groeien' staat daarbij bewust omgekeerd. De nieuwe tuin Gods in Kolosse was in goede staat en een verkwikking voor de schepping.

[Hoezeer ben jij je er van bewust dat Gods evangelie voldoende krachtig is om vanuit zichzelf vrucht te dragen en te groeien? Welke rust mag dit aan je geven in de verkondiging van het evangelie?](#)

| 7 | **Zo mochten jullie het leren van Epafra, onze geliefde medeslaaf, die voor jullie een trouwe diaken van Christus is**

Epafra is het werktuig in Gods hand geweest dat de christenen in Kolosse hielp het evangelie van God te ontdekken. Paulus noemt hem bewust in zijn schrijven. Het is ook zijn geliefde medeslaaf. Met hart en ziel verkondigde hij het evangelie. Aan het slot van deze brief ontvangen de christenen in Kolosse ook de groeten van Epafra. Opnieuw noemt de apostel hem dan een trouwe dienaar van Christus. Uit de informatie is af te leiden dat Epafra het evangelie in de Lycusvallei bracht en daardoor een grondlegger was voor de gemeente in Kolosse, Hiërapolis en Laodicea (4:13-16). Het is mogelijk dat Paulus hem persoonlijk voor het eerst tijdens zijn langere verblijf in Efeze ontmoette.

Epafras was in elk geval de geliefde medeslaaf (σύνδουλος/*syndoulos*) van de schrijvers en de trouwe dienaar (διάκονος/*diakonos*) voor de christenen in Kolosse. In plaats van ‘dienaar’ is het ook mogelijk het Grieks te vertalen met ‘diaken’. Doordat Paulus zichzelf in 1:23 en 1:25 ook een ‘dienaar’ noemt, kreeg de vertaling ‘dienaar’ in 1:7 voorrang. Dit is een keuze die de vertaler en ook de lezer vrij staat. Je mag hier zelf kiezen wat je doet. Als Epafras een diaken was, stond hij in dienst van de gemeente in Kolosse en ondersteunde hij tegelijk het werk in de regio. Hij zou dan te vergelijken zijn met Febe, de diacones van de gemeente in Kenchreeën (Rm16:1).

Waarschijnlijk hadden overschrijvers er moeite mee dat de schrijvers Epafras een medeslaaf van hen en een dienaar van de christenen in Kolosse noemde. Was Epafras dan ook voor de schrijvers geen trouwe dienaar van Christus? Dit vertaalde zich in de handschriften. In plaats van ‘voor jullie’ (ὑμῶν, C, D², Y, MT) lazen deze ‘voor ons’ (ἡμῶν, P⁴⁶, N*, A, B, D*, F, G) lezen. Doordat 1:8 met ‘ons’ begint, is de volgorde ons–jullie–ons het meest logisch. Als we διάκονος met ‘diaken’ vertalen, is deze wissel eenvoudig te verklaren.

| 8 | en die ons ook jullie liefde in de Geest bekend maakte.

Epafras was de verbindingsman tussen Paulus, Timotheüs en de christenen in Kolosse. Hij maakte het apostolische team bekend met de onderlinge liefde die de christenen in Kolosse hadden vanuit de dynamiek van Gods Geest. Dit motiveert de aanmoediging van regionale werkers in Gods koninkrijk die de zegeningen die christenen elders meemaken aan andere christenen verkondigen.

B Gebed voor vrucht en groei in Kolosse (1:9-11)

In het vorige gedeelte stond de vraag centraal wat de drie-ene God voor je dagelijks leven betekende? In dit gedeelte wordt die vraag omgekeerd: Hoe ervaart God jou? Wat betekent je leven nu voor God? Uiteraard gaat het bij deze relatie tussen God en de mens niet om een relatie tussen gelijken. God is immers Schepper en de mens is schepsel. Toch verlangt God niet naar de eenzijdige relatie van jou naar Hem toe. Hij verlangt naar een relatie waarin jij ook voor Hem van betekenis bent. De term Godservaring wijst daardoor niet alleen op onze ervaring met God, maar gaat ook over Gods ervaring met ons. De Bijbel getuigt van dit laatste. Het is Gods geschiedenis met de mens. Of om het in een taalspel te gieten: Het is niet enkel *History*, maar *His Story*.

(9) Vanaf de dag dat we ervan hoorden, hielden we niet op om voor jullie te bidden en te vragen of jullie met de kennis van zijn wil, in alle wijsheid en geestelijk *inzicht*, vervuld mogen worden (10) om de Heer waardig te wandelen in alle tevredenheid, terwijl jullie in alle goed werk vrucht dragen en opgroeien door de kennis van God, (11) met alle kracht bekrachtigd, naar de sterkte van zijn heerlijkheid, tot alle volharding en verdraagzaamheid, met blijdschap.

| 9 | **Vanaf de dag dat we ervan hoorden, hielden we niet op om voor jullie te bidden en te vragen of jullie met de kennis van zijn wil, in alle wijsheid en geestelijk inzicht, vervuld mogen worden**

Na lange tijd ontmoeten twee vrienden elkaar op straat. ‘Tjonge, jij bent helemaal niet veranderd’, zegt de één tegen de ander. Daarop reageert deze verbleekt met een verbaasd: ‘Oh...’. Soms kan onveranderlijkheid een compliment zijn, omdat het impliceert dat je nog altijd even dynamisch en jong bent gebleven als vroeger. In andere situaties is het een belediging. Wie niet verandert, lijkt op een antiek museumstuk dat geen ontwikkeling kent.

Paulus schrijft na de dank openlijk over zijn voorbede voor verandering bij de christenen in Kolosse. Hij bidt voor de gelovigen vanaf de dag dat de eerste getuigenissen over hen via Epafras arriveerden. De inhoud van deze voorbede is erg concreet. Voorop staat de groei in kennis van Gods wil. Dat heeft topprioriteit in de gemeente. De christenen dienen vervuld te zijn met de kennis van Gods wil.

Het woord ‘kennis’ zal in deze brief centraal staan, omdat de dwaalleraars ermee pochten dat zij een bijzondere ‘kennis’ van God en de hemelse dingen hadden. Tegenover die ‘kennis’ bidt Paulus voor een groei in de kennis van God. Dit gebed om kennis klinkt niet aantrekkelijk voor de meesten. Vandaag worden we al bedolven onder kennis via het onderwijs, op het werk, op het internet, op de televisie en via vele andere kanalen. Tegelijk dienen we te beseffen dat juist al deze kennis bewust en onbewust onze relatie met God kan beïnvloeden. Daarbij gaat het Paulus ook niet in zijn gebed louter om intellectuele kennis. Onze kennis over God mag niet bij het intellectuele blijven stilstaan. Er moet sprake zijn van een relationele kennis. Christenen mogen vervuld zijn met een hartenkennis van Gods wil. Dat dient te gebeuren vanuit alle wijsheid en een geestelijk inzicht. Gods wil liet zich niet reduceren tot een programma of een statuut. Ook al hadden de christenen de evangeliën met daarin het

leven van Jezus als duidelijk voorbeeld, dan nog was het van belang om Gods concrete wil te zoeken. In het verleden had God reeds de Israëlieten met wijsheid vervuld om zijn tabernakel te bouwen (vgl. Ex31:3; 35:31). De christenen mochten hieraan een voorbeeld nemen en God om wijsheid vragen, zodat zij het koninkrijk op aarde konden bekendmaken. Zij mochten leven vanuit de rijke beloften en vreugde van het evangelie. Ze mochten God vragen om wijsheid en inzicht in de verkondiging ervan in woord en daad.

Het valt hierbij op dat de voorbede van de apostel primair gericht is op het meer zichtbaar maken van God in het leven van de christen. Hoe dikwijls bidden wij voor gezamenlijke kwalitatieve groei, geestelijke wijsheid en Godskennis voor onszelf en voor elkaar? Jan Uitman schreef al in zijn tijd:⁶

‘Wat voorbede is, daarvan gaat de gemeente in deze tijden weer een klein beetje meer verstaan. Het was onder ons traditioneel vrijwel versmald tot het gebed voor de zieken ... en het gebed voor de overheid’

Laat je door het geïnspireerde gebed van Paulus en Timotheüs inspireren en lees gerust ook andere gebeden, in bijvoorbeeld de brief aan Efeze. Misschien helpt het je om je gebedsleven te inspireren vanuit de schat aan oude christelijke gebeden die doorheen alle eeuwen bewaard zijn gebleven. Dat kan je helpen om eenzijdigheden of traditionele accenten in de invulling van je gebedsleven te vermijden.

| 10 | om de Heer waardig te wandelen in alle tevredenheid, terwijl jullie in alle goed werk vrucht dragen en opgroeien door de kennis van God,

De doelstelling van de voorbede is dat de christenen waardig op aarde wandelen. Ze doen dat niet gedwongen, maar vanuit alle tevredenheid en laten dat vergezeld gaan door een goed werk waarin ze vrucht dragen en opgroeien door de kennis van God. Waar er voorbede gebeurt, kan een leven veranderen. We hebben in onze onderlinge omgang met anderen veel wijsheid en inzicht nodig, takt en onderscheidingsvermogen om te

⁶ Uitman 1978, 17.

onderscheiding wat Gods wil in die specifieke zaak is. Openbaring van Gods wil, toename in wijsheid en geestelijk inzicht, verandert een mens: zijn gedachten, zijn emoties en zijn daden. Het is een verandering van het hart. Kennen en doen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en dienen in Gods koninkrijk plaats te krijgen. Waar dat gebeurt, komt er vrucht en groei vanuit de relatiekennis met God.

Van deze vrucht en groei was al sprake in het dankgebed (1:6). Het werd daar toegepast op het evangelie van de waarheid dat vrucht droeg en groeide. In 1:10 bidt Paulus er voor dat ook de christenen zich mogen kenmerken door vrucht en groei. De christen die leeft vanuit het evangelie draagt ook de kenmerken van dat evangelie. Het gaat daarbij niet om een gebouw of een organisatie. Het gaat om het goede nieuws van Jezus Christus. Een groep christenen die dit opnieuw begon te beseffen, maakte een foto van hun gemeentegebouw en plaatste er de tekst 'Dit is geen kerk', bij. Het ging hen niet langer om het gebouw, maar om hun waardige wandel in Christus. Het gebouw was niet meer dan de plaats waar de *Jesus Fan Club* bijeen kwam.

| 11 | met alle kracht bekrachtigd, naar de sterkte van zijn heerlijkheid, tot alle volharding en verdraagzaamheid, met blijdschap.

Een wandelen vanuit Gods wil is slechts mogelijk door de kracht van Gods Geest. Paulus mocht dat in zijn leven maar al te vaak ontdekken. Vrucht dragen en groeien, gebeurt vanuit een hartverbondenheid met God. Het realiseert zich door de kracht en sterkte van de Geest in het leven van de gelovige. De hele Drie-eenheid is daardoor bij dit proces betrokken: de Vader geeft inzicht en openbaart zijn wil aan de christen, de Zoon is het voorbeeld dat de christen representeert en de Geest is de dynamische motor die de christen hierbij ondersteunt.

Juist doordat Jezus ten hemel voer en verheerlijkt werd, kon de Geest op aarde worden uitgestort. Deze relatie tussen de Geest en hemelvaart komt naar voren in de uitdrukking 'de sterkte van zijn heerlijkheid'. Waar de Geest doorheen de christen werkt, zal er vervolgens volharding, verdraagzaamheid en blijdschap aanwezig zijn. Dat is een kenmerk van de christen die zich door God geïnspireerd weet. Hij of zij gaat niet op in de moeilijkheden en tegenslagen van het leven. Door zich op Christus te focussen wordt de gelovige opnieuw vervuld met vreugde, zachtheid en discipline. Discipel, niet met een stenen hart en vroom gezicht maar met blijdschap!

C Dank de Vader in Kolosse (1:12-14)

Paulus krijgt er geen genoeg van om de christenen ertoe op te roepen hun dankbare blijdschap te uiten. Als ze in Kolosse kritiek krijgen van anderen rondom hen, dan vinden ze het niet van levensbelang dat anderen hen een 'goed mens' vinden. Hun identiteit is gebaseerd op het prachtige werk dat de drie-ene God in hun leven heeft volbracht. Het is gebaseerd op Gods liefde voor hen die geopenbaard is door de Vader, de Zoon en de Geest. Door lofprijs en aanbidden staan de christenen daarom met God in contract.

(12) En dat alles terwijl jullie de Vader danken, die jullie bekwaam heeft gemaakt om deel te hebben aan het erfdeel van de heiligen in het licht. (13) Die ons gered heeft uit de macht van de duisternis en overgebracht in het koninkrijk van de Zoon van zijn liefde, (14) in Wie wij de verlossing hebben: de vergeving van de zonden.

| 12 | **En dat alles terwijl jullie de Vader danken, die jullie bekwaam heeft gemaakt om deel te hebben aan het erfdeel van de heiligen in het licht.**

De voorbede van Paulus richt zich na de wandel ook op de dank van de christenen. Er is een interactie aanwezig van danken en bidden, bidden en danken. Ook voor dit danken doet hij voorbede. De apostel vraagt aan God of de gelovigen in Kolosse ook God de Vader mogen danken voor al het moois dat Hij in hen volbracht.

Wat zou je persoonlijk missen als je wel God zou kennen, maar niet zou weten dat Hij God de Vader, God de Zoon en God de Geest is?

Het is God de Vader die de christenen bekwaam heeft gemaakt om deel te hebben aan het erfdeel van de heiligen in het licht. De woordkeus 'in het licht' leidt er toe dat sommigen het erfdeel spiritueel of immaterieel opvatten en denken aan geestelijke kennis, puurheid en blijdschap of het mystieke Kanaän van de verlostten.⁷ Het deelhebben aan het erfdeel, wijst in het OT echter naar de landbelofte van Israël (Dt10:9; 12:12; 14:27; 32:9; Jz19:9; Js57:6).⁸ Andere uitleggers denken daardoor bij deze uitdrukking aan het beloofde koninkrijk van God, de hele schepping of nieuwe hemel en nieuwe aarde die de nakomelingen van Abraham als mede-erfgenamen

7 Bird 2009, 43; Martin 2000, 38; Melick 1991, 206; O'Brien 1982, 26; Schweitzer 1982, 50; Moule 1977.

8 Dunn 1996, 76; Lohse 1971, 35.

van Christus in bezit zullen nemen.⁹ Het gaat dan om het beloofde erfdeel van de Messias, het koninkrijk van Gods geliefde Zoon (Ko1:13). De uitdrukking ‘in het licht’ verwijst hierbij naar de verheerlijkte schepping, die er dan zal zijn.¹⁰

Met de accentuering van het erfdeel eindigt de voorbede met het vooruitzicht op de hoop. Christenen mogen weten dat er een erfdeel voor hen klaarligt in Gods nieuwe schepping. Zoals Israël van God een blijvend erfdeel ontving in het beloofde land Kanaän, ontvangen de christenen een blijvend erfdeel van God straks op aarde. Dit thema van de God die de mens in een stuk land plaatst om er tot zegen te zijn, begint al in Eden. Daar plaatst God Adam in de hof om deze te bewaken, te bewerken en uit te breiden (Gn1:28; 2:15). Deze thematiek van de oudtestamentische scheppingsleer klinkt in het eerste hoofdstuk van de brief aan Kolosse door in uitdrukkingen als ‘vrucht dragen’, ‘groeien’ en ‘licht’ (1:6,10,12). Daarnaast is ze te vinden in de verwijzingen naar Christus als de laatste Adam (1:15-20). In Hem wordt de goddelijke opdracht volbracht. Hij is de nieuwe Adam die Gods nieuwe schepping reeds begint te realiseren in deze gebroken schepping en die kan zeggen: ‘Gelukkig die zachtmoedig zijn, want zij zullen het land erven’ (Mt5:5).

[In hoeverre ben je van dit grote thema bewust?](#)
[Lees eens het scheppingsverhaal in Gn1-2 en kijk eens hoe Jezus' laatste woorden in Mt28:18-20 aansluiten bij Gods eerste woorden aan de mens in Gn1:28.](#)

Zijn discipelen geeft Jezus zodoende de taak om ‘vrucht te dragen’ en ‘te groeien’. Zo mogen de christen verkondigen dat er een nieuwe wereld op komst, die zich kenmerkt door het licht en in contrast staat met de duisternis van deze gevallen wereld (vgl. 1:13). Eens gaat Gods droom met deze schepping in vervulling. Dan zal het eeuwige ‘het is zeer goed’ uitgesproken worden over dit universum door de Schepper die het werk van zijn handen van het kwaad bevrijdt. Alle dank daarvoor zij God de Vader, waaraan Paulus ook zijn eerste dank richt (1:3-8). ‘Onze Vader in de hemel, moge uw naam geheiligd worden, moge uw koninkrijk komen, moge uw wil geschiede, op aarde zoals in de hemel!’ (Mt6:9-10).

9 Forman 2014, 223; Wright 2001, 61–62.

10 MacDonald 2000, 56.

| 13 | Die ons gered heeft uit de macht van de duisternis en overgebracht in het koninkrijk van de Zoon van zijn liefde,

Tegenover het erfdeel van de heiligen in het licht staat de macht van de duisternis. Het is uit die klauwen van de macht van de duisternis dat God de Vader de christen redde. Dat is niet zo maar gegaan, in een handomdraai zonder slag of stoot. Het heeft God een onvoorstelbare strijd gekost. Concreet is hierbij te denken aan het kruislijden van de Messias, waar deze ‘macht van de duisternis’ eveneens wordt genoemd (Lc22:53). De Duitse Reformator Maarten Luther (1483–1546) beseft dit maar al te goed als hij een strofe van zijn Paaslied *Es war ein wunderlich Krieg* dicht, dat nog steeds op internet en youtube te beluisteren is:

Es war ein wunderlich Krieg
da Tod und Leben rungen.
Das Leben behielt den Sieg,
es hat den Tod verslungen.
Die Schrift hat verkündet das,
wie ein Tod den andern frasz,
ein Spott aus dem Tod ist worden.¹¹

Bij de redding uit de duisternis, denkt Paulus ook aan zichzelf. Hij schrijft daarom niet meer over een ‘jullie’, maar over een ‘ons’. Vanuit de duisternis werd hij overgebracht in het koninkrijk van de Zoon van zijn liefde. Dat zijn twee machtige gebieden die tegenover elkaar staan en voortdurend strijd in de onzichtbare wereld voeren. Zoals God het volk Israël uit Egypte bevrijdde en in het land bracht, bevrijdde Hij de christenen uit de macht van de duisternis en bracht Hij hen in het koninkrijk van zijn Zoon. Hoewel dit koninkrijk nu nog verborgen is voor de wereld, omdat haar Koning verworpen is, gaat het bij Paulus om een reeds gebeurde zaak. De christenen zijn nu al burgers van het koninkrijk. In de toekomst zal het zich zichtbaar op aarde manifesteren. De schepping verlangt daarom vurig naar de openbaarmaking van de zonen Gods (Rm8:19).

Dit koninkrijk van de Zoon staat haaks op dat van de duisternis. Het is het contrast tussen licht en duisternis, liefde en haat, leven en dood. Wie van taalspel houdt, kan zelfs voor ‘haat’ het woord ‘degout’ kiezen, waardoor drie woorden die met de een ‘L’ beginnen tegenover drie

¹¹ Het was een wonderlijke strijd / waarin dood en leven worstelden. / Het leven ontving de overwinning, / het heeft de dood verslonden. / De Schrift verkondigde / hoe een dood de andere vrat, / een spot is uit de dood ontstaan.

woorden die met de 'D' van duivel of demonisch beginnen, staan. Het bijzondere in dit contrast is dat in Kol:13 de macht van de duisternis tegenover het koninkrijk van de geliefde Zoon staat. In het koninkrijk Gods vormt de Zoon het middelpunt, omdat Hij de door de Vader geliefde is. De Zoon staat dus niet centraal of is door God geliefd, omdat Hij de koning is. Het is precies andersom: Hij is koning en staat in het centrum, omdat Hij door God geliefd is. Hij is het brandpunt van alle liefde van de Vader.

De christen die zich afkeert van de duisternis gaat voor het land van het licht waarin de geliefde Zoon centraal staat. Aan Efeze schrijft Paulus: 'Want eens was u duisternis, maar nu bent u licht door uw verbondenheid met de Heer. Leef als kinderen van het licht!' (Ef5:8). De christen wil Jezus in een diepe voortdurende relatie leren kennen en liefhebben, zoals de Vader de Zoon kent en liefheeft. Als die relatie dreigt te verminderen, loopt we het gevaar dat iets anders die plaats inneemt. Dat was hetgeen in Kolosse gebeurde. Plotseling kregen allerlei menselijke filosofieën en dwaalgeesten in de gemeente vrij spel en werden deze gedachten ondoordacht overgenomen door de christenen. Zonder dat ze het merkten waren ze als kikkers in een kookpot terecht gekomen die hen langzaam een vreselijke dood zou brengen. De waarheid van het evangelie hadden ze vergeten. De oproep om Christus als Hoofd centraal te plaatsen in je leven was dan ook broodnodig voor hen. Ze dienden er weer aan herinnert te worden wat God de Vader met hen had gedaan. Hij had hen uit de machten van de duisternis gerukt en gebracht in het rijk van zijn geliefde Zoon.

In dit koninkrijk van de Zoon kwamen de christenen dus niet via een klein bruggetje. Er was het immense offer van Christus voor nodig om dat te bewerkstelligen. In Christus stierf de gelovige aan het kruis voor de machten van de duisternis en in Christus stond de gelovige op uit de dood in het koninkrijk van het licht. Dit beeld van het gestorven zijn voor de duisternis en het opgestaan zijn, in het koninkrijk van Gods Zoon, vormt een rode draad doorheen de brief en is de kern van het evangelie van waaruit de apostelen de werkelijkheid duiden. Het waren immers de dwaalleraren die erin waren geslaagd de christenen in Kolosse te verleiden en hen de waarheid van het evangelie te doen vergeten voor hun leven als christen. Later gaan de schrijvers van deze brief daar nog uitvoerig op in. Nu willen ze allereerst voorbede doen voor de christenen in Kolosse, opdat

ze deze waarheid van het evangelie niet mogen vergeten en deze tot dank aan God de Vader mag helpen.

| 14 | in Wie wij de verlossing hebben: de vergeving van de zonden.

De verlossing en vergeving van de christen is niet gebaseerd op de eigen gevoelens of gedachten. Er is slechts één woord waarin de christen zijn verlossing vindt. Dat woord is de naam van de geliefde Zoon: Jezus. Door het werk van Jezus Christus ontvingen de christenen de verlossing.

Concreet denken Paulus en Timotheüs hierbij aan de vergeving van de zonden. Het koninkrijk Gods is immers een koninkrijk van vergeving en genade. Door Jezus Christus is het nieuw leven in de nieuwe wereld mogelijk. Alleen door Hem krijgen mensen deel aan Gods zegeningen voor deze schepping. Die Zoon zal het onderwerp zijn van de verdere brief en meteen in het volgende gedeelte in het centrum worden gezet van de hele schepping.

Ga eens na in hoeverre de dank en voorbede van Paulus en Timotheüs thematisch verbonden is met het Onze Vader (Mt6:9-13). Welke parallellen zijn er en wat is uniek in beide gebeden?

4 | Jezus Christus = alles (1:15-23)

Nadat Paulus in de vorige verzen de aandacht richtte op het werk van de Vader, schrijft hij in de volgende verzen over de Zoon. Door de Zoon wordt het gezicht van de Vader nog meer duidelijk voor de christen. In het verleden somde de theoloog Thomas van Aquino (1225–1274) vijf bewijzen op, die moesten aantonen dat God bestond:¹

- (1) Kosmologisch bewijs: God bestaat omdat de kosmos een eerste oorzaak moet kennen. God is daarom de onbewogen beweger die alles schiep.
- (2) Teleologisch bewijs: Doordat de kosmos een doel lijkt te kennen, moet er een God bestaan die deze wereld met een plan schiep.
- (3) Ontologisch bewijs: Doordat je steeds aan iets groters kunt denken dat moet 'bestaan', brengt je dit uiteindelijk tot een denken aan God. Daarom moet God bestaan.
- (4) Moreel bewijs: Mensen beseffen moreel wat goed en fout is. Dat toont dat dit in de mens is gelegd door God.
- (5) Getuigend bewijs: God moet bestaan, omdat mensen in Hem geloven en God ervaren.

Deze bewijzen waren gebaseerd op beweging, werking, zijn, ethiek en intellect. God was daarmee te traceren als onmisbaar, onbewogen, oneindig, onvoorwaardelijk, onsterfelijk en zonder lijden. Deze negatieve ontkenningen omschreven Gods eigenschappen. Deze godsbewijzen hebben nog steeds hun waarde voor ons en zijn nuttig in een debat over de vraag of God werkelijk bestaat. Van een heel andere kaliber is echter de openbaring die Jezus Christus ons van God geeft. Hij is namelijk het zichtbare beeld van deze onzichtbare God. Als Paulus aan Jezus Christus, God de Zoon denkt, dan kan hij dat alleen maar doen met een loflied ter aanbidding. Zoals de apostel de christenen in het vorige vers opriep om God de Vader te danken, uit hij nu zelf een eerbetoon aan de geliefde

---

1 Aquinas 2006, Iq2a3.

Zoon van de Vader: Jezus Christus. Hij is de oorsprong, het doel en de reden voor de hele schepping.

A Loflied op Jezus Christus (1:15-20)

(15) Hij is het beeld van de onzichtbare God, de eerstgeborene van de hele schepping, **(16)** want in Hem zijn alle dingen geschapen in de hemelen en op de aarde, de zichtbare en de onzichtbare, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten: alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen. **(17)** En Hij is voor alle dingen en alle dingen bestaan samen in Hem.

(18) En Hij is het hoofd van het lichaam, de gemeente, Hij die het begin is, de eerstgeborene uit de doden, opdat Hij in alle dingen de eerste plaats zou innemen. **(19)** Want het behaagde de hele Volheid in Hem te wonen **(20)** en door Hem alle dingen tot zichzelf te verzoenen, na vrede gemaakt te hebben door het bloed van zijn kruis, door Hem, hetzij de dingen op de aarde, hetzij de dingen in de hemelen.

Deze hymne is een bijzondere tekst in het Nieuwe Testament waarin zowel de kosmologie als de christologie aan bod komen. Het is de waarachtige nieuwtestamentische scheppings- en verzoeningsleer waarin Christus centraal staat. Hij is het allesbeheersend middelpunt van deze kosmos. De hymne is gericht op Hem, Christus, die het Hoofd is boven alles. Al het bestaande, de volledige schepping, hemel en aarde, zichtbare en onzichtbare dingen, wereldregeerders en bovenaardse krachten, engelen en duivelen kennen hun bestaan in Hem. Niet alleen de gemeente, maar de volledige schepping van God staat onder Christus' heerschappij. Voor de gemeente is dit onderwijs van cruciaal belang. In Kolosse was het buitenstaanders immers gelukt om Christus van zijn Ereplaats als Hoofd te verdringen. Het leven van de christenen werd daardoor bepaald door allerlei menselijke regels en de verering van hemelse tussenwezens. Het geloofsgesprek ging niet meer om Jezus, maar om nevenzaken. Het geloof werd algemeen religieus en moralistisch.

Dat over deze verhevenheid van de Messias al vroeg een lied ontstond bij de eerste christenen, verbaast niet. Door liederen is het gemakkelijker om gegevens te onthouden. Structureel bestaat dit lied uit twee strofen waarin schepping en verzoening parallel naast elkaar het werk van Christus naar voren brengen. Zowel de eerste als tweede strofe bevatten hierbij de uitdrukking 'eerstgeborene' (vs15,18). Zeven keer komt daarbij het 'alles' of 'hele' in dit lied naar voren. Paulus vindt het wat dat betreft geen probleem om absolute taal te spreken. Zijn loflied op Christus is dan ook van belang voor de verdere inhoud van deze brief aan de christenen in Kolosse.

[Probeer het loflied over Christus eens van buiten te leren. Misschien lukt het om er een lied van te maken, zoals de eerste christenen dat deden.](#)

| 15 | Hij is het beeld van de onzichtbare God, de eerstgeborene van de hele schepping,

Hoe zou je reageren als iemand je vroeg om lucht te tekenen? Dit lijkt een absurde opdracht. We beseffen wat lucht is en wat het met ons doet. Zonder lucht is het leven onmogelijk. Toch kunnen we lucht niet tekenen en ook het begrijpen ervan is moeilijk. Datzelfde probleem doet zich in grotere mate voor als het om God gaat. Hoe kun je iets zeggen over God? Dankzij Jezus Christus is dat mogelijk geworden.

Christus is het zichtbare beeld van de onzichtbare God. Hij is als het ware de spiegel die God perfect openbaart. Dankzij Hem is het onmogelijk te stellen dat we over God niets zinnigs kunnen zeggen. God is niet onkenbaar. Hoewel God drie keer in het Nieuwe Testament wordt aangeduid als de 'onzichtbare' (Kol:15; 1Tm1:17; Hb11:27), heeft Hij zich geopenbaard in het beeld van Jezus Christus. Hij is hét beeld van de onzichtbare God, die waarachtig kan stellen: 'Wie Mij heeft gezien, heeft de Vader gezien ... Als je Mij kent, ken je ook mijn Vader' (Jh14:8-10). In het Griekse *εἰκὼν/eikōn*, dat de apostel gebruikt, zit ook de betekenis van 'kopie'.² Van het Griekse begrip is ook het Nederlandse icoon afgeleid. Dit is meer dan een 'verwijzing'. In Christus is God zelf tegenwoordig. Zo wordt de relatie duidelijk tussen de Vader en de Zoon. Wie de Zoon heeft gezien, heeft de Vader gezien (Jh14:9).

Ontelbare machthebbers lieten een stand- of borstbeeld van zichzelf maken om hun bekendheid te vergroten. Wie hun beeld zag, besepte dat in het gebied van deze heerser kwamen. Nog steeds is dit het geval. Op elke ambassade in het buitenland hangt er een foto met de afbeelding van de representatieve machthebber van het betreffende land. Vanaf het prille begin was het Gods droom om de aarde te vullen met mensen die zijn beeld droegen (Gn1:27-28). Adam en Eva werden vandaar geschapen naar het beeld van Gods gelijkenis. Wie hen zag, zag het gelaat van de Schepper. Door de zondeval kwam hierin een breuk. Adams zoon was niet meer een mens naar Gods beeld en gelijkenis, maar een mens naar het beeld en gelijkenis van de gevallen Adam (Gn5:1). Gods beeld was gebroken. De droom van God om mensen te hebben naar zijn beeld wordt echter vervuld door het werk van de Messias. Jezus van Nazareth is Gods

2 Kittel 1964, 395.

ultieme beeld. Wie naar Hem kijkt, kijkt naar God. Alle aandacht in de schepping dient vandaar naar Hem uit te gaan. Het is te vergelijken met een bioscoop. Op het moment dat het grote licht er uit gaat, is alle aandacht van de aanwezigen gericht op het grote scherm vooraan. De film begint en toont ons de wereld van een andere kant. Zo is het ook bij Christus. Met zijn komst moet alle aandacht in de schepping op Hem gericht zijn. Hij toont ons de schepping vanuit Gods perspectief. De nieuwtestamentische scheppingsleer vormt daarmee de vervulling van de oudtestamentische scheppingsleer. Christus volbrengt Gods droom met de mensen in Genesis 1-2.³

Jezus is niet alleen het beeld van de onzichtbare God. Hij is ook de eerstgeborene van de schepping. Door de opstanding is Hij de eerstgeboren van Gods nieuwe schepping die zich weldra voltooid. De term 'eerstgeborene' mogen we niet verwarren met 'geschapen'. De term verwijst naar de positie die Christus in dit universum ontvangt en beschrijft zijn relatie tot de kosmos. Jezus Christus is de grootste van allen en verwerkelijkt Gods droom met deze schepping. Hij is de Eerste van alles en de Voltooier van alles. De Ezrachiet Etan dichtte in zijn psalm al profetisch over deze Held: 'Ik maak Hem tot mijn eerstgeborene, tot de hoogste van de koningen der aarde' (Ps89:28; vgl. Op1:5).

Christus in Kolosse 1

- (1) Hij is het beeld van de onzichtbare God (Ko1:15).
- (2) Hij is de eerstgeborene van de hele schepping (Ko1:15).
- (3) Door Hem en voor Hem is alles geschapen (Ko1:16).
- (4) Hij is het hoogste in alles, zowel geestelijk als lichamelijk (Ko1:17).
- (5) Hij is het hoofd van zijn gemeente (Ko1:18).
- (6) Hij is de eerstgeborene uit de doden (Ko1:18).
- (7) In Hem woont de hele volheid Gods (Ko1:19).
- (8) Hij verzoende de gelovige met God (Ko1:20).
- (9) Hij bracht vrede, door zijn bloed, aan het kruis (Ko1:20).
- (10) Hij verzoende ons met God en stelt ons rein voor de Almachtige (Ko1:22).

[Welke van de bovenstaande tien uitspraken spreekt je het meest aan? Waarom? Neem voor jezelf tijd](#)

[om God te loven voor het kostbare werk dat Hij heeft volbracht in de Messias.](#)

| 16 | want in Hem zijn alle dingen geschapen in de hemelen en op de aarde, de zichtbare en de onzichtbare, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten: alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen.

Paulus verduidelijkt dat Christus aan de schepping deel had. De eenheid tussen de Zoon en de Vader en de godheid van de Zoon komen zo tot uiting.⁴ De kerkvader Irenaeus van Lyon (±130–202) benadrukte het belang daarvoor door bewust het Hebreeuwse ‘In het begin schiep’ (בְּרֵאשִׁית בְּרָא) in Gn1:1 als Aramese tekst te lezen en daarmee te vertalen met: ‘In het begin was de Zoon’.⁵ Hoewel hij daarmee niet de tekst wilde veranderen, verduidelijkte hij wel dat de Zoon aan het begin van de schepping staat. Door middel van God de Zoon schiep God de aarde en voor de Zoon werd alles geschapen.⁶ We mogen de instrumentele rol van God de Zoon hierin niet negeren. ‘Alle dingen zijn *door* Hem geworden, en zonder Hem is niet een ding geworden dat geworden is’ (Jh1:3). De Zoon is vandaar niet in directe zin de Schepper, maar degene *waardoor* geschapen wordt. Het is ‘de Vader, uit wie alle dingen zijn, en wij voor Hem; en een Heer, Jezus Christus, door wie alle dingen zijn, en wij door Hem’ (1Ko8:6).

Schepping en verlossing worden op elkaar betrokken. Het werk van Christus heeft kosmische betekenis. Hij staat boven alle machten. Ana Ferrell ziet in de woorden ‘overheden’, ‘machten’, ‘wereldbeheersers der duisternis’, ‘geestelijke boosheden’, ‘tronen’ en ‘heerschappijen’ een hiërarchische structuur van het rijk der duisternis.⁷ Die gedachte is aantrekkelijk, maar laat zich niet vanuit de tekst onderbouwen. Paulus is er niet in geïnteresseerd de duisternis in kaart te brengen. Hij verlangt er naar de verhevenheid van Christus op de voorgrond te plaatsen en de christenen bewust te maken van de onderwerping van de machten aan Hem.

Niet de tronen, heerschappijen, overheden en/of machten beheersen de wereld, maar Jezus Christus. Dit is belangrijk om te beseffen voor de christenen in Kolosse en ook voor de christenen van vandaag. In de

4 van Genderen and Velema 1992, 408.

5 Irenaeus van Lyon n.d., 43.

6 Neusner 2011, 98b.

7 Méndez-Ferrell 2003, 28.

westerse wereld was de verleiding namelijk erg groot te suggereren dat het menselijke inzicht al lang had aangetoond dat er geen wereldmachten waren. Wat het Nieuwe Testament beweerde was voor deze moderne wereld een antieke fabel of beeldspraak geweest. Het geloof in letterlijke hogere machten en krachten werd daardoor afgedaan als absurditeit. Ook in de christelijke gemeentes kwam dit denken geleidelijk aan naar binnen geslopen. Vanuit de maatschappij werd de gedachte aanvaard dat er geen machten waren, een verstandig mens geloofde enkel in wat zichtbaar was. De acceptatie van deze gedachte was catastrofaal. Het leek de machten gelukt hun existentie te verbergen, zodat ze vrij spel kregen. In Kolosse gebeurde daarentegen het tegenovergestelde. De machten kwamen zo sterk op de voorgrond dat de christenen meer met hen dan met Christus bezig waren. Onbewust lieten ook zij zich hierdoor leiden en kwamen er allerlei gedachten de christenheid binnen die niets meer te maken hadden met het oorspronkelijke onderwijs van Jezus en zijn apostelen.

In hoeverre ben je als christen bekend met de aanwezigheid van misleidende machten in deze maatschappij? Hoe laten christenen zich in de onderstaande voorbeelden vandaag misleiden door een verkeerd evangelie?

- Van zonden, die continu bij mij terugkomen, moet ik niet denken dat ik verlost raak.
- Als ik me nog meer inzet in Gods koninkrijk, zal God nog meer van mij gaan houden.
- Problemen in relaties zijn vaak onoplosbaar. Ze worden straks wel opgelost.
- Christenen vormen een minderheid en missen daardoor slaagkans.
- Ik faal als christen, omdat ik niet aan mijn eigen eisen of die van anderen voldoe.

Voor Paulus is het van belang om de christen te tonen dat de wereldmachten, die hen bewust of onbewust leiden, geen oorspronkelijke, autonome macht hebben. Het zijn begrensde machten die zich moeten onderwerpen aan Jezus Christus. Daarbij moeten we niet enkel denken aan demonische machten die mensen in hun ban houden en onderworpen moeten worden in Jezus' naam. Het gaat in dit kader ook om valse filosofieën over God die wij mensen gemakkelijk van elkaar overnemen en

bevestigd lijken te zien door onze ervaringen of logica, maar die niet overeenkomen met Gods openbaring in Christus. Voor de christen blijft het daarom van belang te beseffen dat Christus alleen boven alles troont en dat Hij alleen alle macht in deze schepping bezit (1Ko15:24; Ef1:21; Ko2:10). De ontkende of gevreesde wereldmachten zijn slechts knechten, uitvoerders van zijn heerschappij!⁸ Alle dingen zijn namelijk door en voor de Zoon geschapen.

| 17 | En Hij is voor alle dingen en alle dingen bestaan samen in Hem.

Kolosse dient het te onthouden: alles wat is en alles wat nog komt, is niets in vergelijking met Christus. Hij is voor alle dingen en alle dingen kunnen alleen bestaan dankzij Hem. In een reactie op de joden kan Jezus dan ook zeggen: ‘Waarachtig, Ik verzeker jullie, van voordat Abraham er was, ben Ik er’ (Jh8:58). Hij was er al voor de schepping, voor de val, voordat alle machten bestonden, voordat de dood bestond, voordat het kwaad er was.

| 18 | En Hij is het hoofd van het lichaam, de gemeente, Hij die het begin is, de eerstgeborene uit de doden, opdat Hij in alle dingen de eerste plaats zou innemen.

Christus, het Hoofd, regeert over de gemeente. Hij is immers niet alleen de eerstgeborene van de schepping, maar ook de eerstgeborene uit de doden die eeuwig leeft voor God (vgl. vs15). De koning leeft – leve de Koning. Juist het vervolg van het vers geeft meteen weer de positie die daarmee verbonden is aan: ‘opdat Hij in alle dingen de eerste plaats zou innemen’. Zou houden de christenen eraan vast dat er geen tegenstelling is tussen de schepping, de verlossing in Christus en de toekomstige voltooiing. God verlangt naar dit alles en werkt in dit alles door Christus.

| 19 | Want het behaagde de hele Volheid in Hem te wonen

Voor de vroege christenen is Christus meer dan slechts een instrument. Hij meer dan degene door wie God de wereld schiep en door wie God de wereld met zichzelf verzoende. Christus is ook het centrum van Gods aanwezigheid. De relaties die er bestaat tussen de schepping, de verlossing en de voltooiing, zijn zowel verticaal als horizontaal op Christus gericht.

---

8 Berkhof 1952, 27.

Nadat God vroeger in de tempel van Sion met zijn heerlijkheid woonde, woont Hij nu met zijn hele volheid in de Messias. Het Griekse woord dat vertaald is met ‘wonen’, verwijst niet slechts naar een kort verblijf, maar naar een voortdurend wonen. De hele volheid Gods vindt in Christus een thuis. Nog nooit eerder vernamen we dat de hele volheid Gods zulk een thuis op aarde vond. Van de berg Sion is het wel bekend dat God er wel vreugde in vond om er te wonen, maar er is geen sprake van dat de hele volheid Gods er woonde (vgl. Ps68:17, de enige plek in de Griekse Septuaginta waar tegelijk sprake is van zowel ‘behagen’ als ‘wonen’).

[Hoe reageert 1:19 op de dwaalleraars die stellen, dat de vroegere tijd van het Oude Testament beter was dan de nieuwtestamentische tijd?](#)

| 20 | en door Hem alle dingen tot zichzelf te verzoenen, na vrede gemaakt te hebben door het bloed van zijn kruis, door Hem, hetzij de dingen op de aarde, hetzij de dingen in de hemelen.

De mens kon van nature geen vrede met God maken. God zelf koos er voor de schepping met zichzelf te verzoenen. Er kwam een einde aan alle vijandschap tussen de mens en God. Dit was enkel mogelijk door het kruislijden van de Messias. Het bloed van Jezus van Nazareth heeft een verzoenende kracht. Er is vrede, sjalom, mogelijk tussen God en mensen. Door Hem heeft God alle dingen verzoend. De kosmische breedte hiervan duiden de schrijvers aan in de uitdrukking ‘hetzij de dingen op de aarde, hetzij de dingen in de hemelen’. Alle dingen heeft God door Christus verzoend. Hierbij horen ook de tronen, heerschappijen, overheden en machten, waarvan al sprake was in vs16.⁹ Christus is daarmee niet enkel Degene door wie de schepping werd geschapen. Hij is ook Degene waardoor God de hele schepping met zichzelf verzoende. Zo wordt alles wat in de hemelen en op de aarde is, onder Christus als hoofd samengevat (Ef1:10).

Door deze nadruk op de verzoening van de hele schepping, stelden sommigen dat de schrijvers hiermee impliceerden dat elk mens door God gered is. God heeft het hele al verzoend. We dienen hierbij wel een verschil te maken tussen Gods keus om elk mens te behouden en de keus van de mens om dat aanbod van God af te wijzen. Door het werk van

---

9 Ibid., 41.

Christus is er verlossing mogelijk voor iedereen. Er is hoop en toekomst voor de schepping als geheel. Dat betekent niet dat ook iedereen automatisch deze verlossing accepteert. Er is een keus van de mens tegenover God. Over de verantwoordelijkheid daarvan spreekt de apostel in het volgende gedeelte (vgl. Kol:23).

B De positie van de christen (1:21-23)

(21) En jullie, die vroeger vreemd en vijandig gezind hieraan waren door jullie boze werken, heeft Hij nú verzoend (22) in het lichaam van zijn vlees door de dood, om jullie heilig, onberispelijk en onstraffelijk voor zich te stellen; (23) als jullie namelijk blijven in het geloof, gegrond en vast, en jullie je niet laten afbrengen van de hoop van het evangelie dat jullie gehoord hebben, dat gepredikt is in de hele schepping die onder de hemel is, waarvan ik, Paulus, een dienaar geworden ben.

Na het loflied op het voortreffelijke werk van Jezus Christus, komt ook de verantwoordelijkheid van de mens aan bod. Het grote gevaar bestaat er namelijk altijd in dat de mens zichzelf in het centrum van de belangstelling plaats. De wereld waarin we lezen is dan niet meer christocentrisch bepaald, maar antropocentrisch of egocentrisch. We zien er dan niet meer de sporen in van Christus in terug, maar enkel nog maar die van onszelf. De filosoof Friedrich Nietzsche zag dit fenomeen terug in het Europese nihilisme van zijn tijd. Zijn uitspraak ‘God is dood!’, vormde dan ook de conclusie van het uiteindelijke egocentrisme dat Europa gevangen dreigde te nemen. Het is goed de woorden daarom eens in hun verband te lezen:

‘Hebben jullie nooit van de dolle mens gehoord. Hij stak op klaarlichte morgen een lantaarn op, ging op de markt staan en riep onophoudelijk: “Ik zoek God! Ik zoek God!”. Omdat er velen aanwezig waren die niet in God geloofden, zorgde dit voor een groot gelach. ... Zo riepen en lachten ze door elkaar. De dolle mens sprong midden tussen hen in en doorboorde hen met zijn blikken. “Waar God heen is?”, riep hij uit. “Dat zal ik jullie zeggen! Wij hebben hem gedood – jullie en ik! Wij allen zijn zijn moordenaars! Maar hoe hebben wij dit gedaan? Hoe hebben wij de zee kunnen leegdrinken? Wie gaf ons de spons om de horizon uit te vegen? Wat deden we toen we deze aarde van de zon losmaakten? Waarheen beweegt ze nu? Weg van alle zonen? Vallen we niet continu? Naar achteren, naar opzij, naar voren, naar alle kanten? Bestaat er nog een boven en beneden? Dwalen

we niet als door een oneindig niets? Blaast de lege ruimte ons niet toe? Komt er niet voortdurend nacht en nog meer nacht? Moeten de lantarens niet in de voormiddag worden aangemaakt? Horen wij het gedruis van de doodgravers nog die God begroeven? Ruiken wij nog de goddelijke ontbinding? Ook goden raken in ontbinding! God is dood! God blijft dood! En wij hebben hem gedood!'.

Die houding tegenover God zorgde er voor dat het loflied over Christus vervangen wordt door een loflied over onszelf.

| 21 | En jullie, die vroeger vreemd en vijandig gezind hieraan waren door jullie boze werken, heeft Hij nú verzoend

Tegenover het 'vroeger' plaatsen de schrijvers het 'heden'. Jezus maakt een nieuwe kwaliteit van leven nu al mogelijk in deze gebroken schepping. God koos er voor om de christenen in Kolosse met zichzelf te verzoenen. In het Nieuwe Testament komt dit aspect van de verzoening continu naar voren. Nergens wordt daarbij gesteld dat God met een mens verzoend moest worden, alsof Hijzelf iets misdaan had ten opzichte van ons.

| 22 | in het lichaam van zijn vlees door de dood, om jullie heilig, onberispelijk en onstraffelijk voor zich te stellen;

Extra nadruk ligt er op het feit dat Jezus Christus de mensheid met God verzoend heeft in het lichaam van zijn vlees. Deze nadruk is begrijpelijk voor wie beseft dat er al vanaf de eerste eeuw felle kritiek kwam op de gedachte dat Jezus Christus waarachtig mens was en een menselijk lichaam had. Vanuit een weerstand tegenover het fysieke, beweerden sommigen dat Jezus slechts een schijnlichaam had. Er was dus geen Woord dat vlees werd. Deze zogenaamde leer van het docetisme werd door de vroege christenen fel bestreden.

Door het verzoenend kruislijden was het mogelijk om de christenen in Kolosse heilig, onberispelijk en onstraffelijk voor God te plaatsen. Dat was de positie die ze dankzij de Messias verworven hadden. Er was geen enkele aanleiding om te stellen dat een christen nog zelf dingen moest doen om zijn positie voor God te verdienen. Jezus Christus had alles volbracht. Die waarheid dienden de christenen in hun dagelijkse wandel zichtbaar te maken. Geloof en wandel dienen een eenheid met elkaar te

vormen. Wie zijn leven aan Jezus toevertrouwt, blijft niet meer dezelfde. Het DNA van Jezus Christus komt dan in zijn bloed en bepaalt zijn leven.

| 23 | als jullie namelijk blijven in het geloof, gegrond en vast, en jullie je niet laten afbrengen van de hoop van het evangelie dat jullie gehoord hebben, dat gepredikt is in de hele schepping die onder de hemel is, waarvan ik, Paulus, een dienaar geworden ben.

In hun wandel dienen de christenen vast te houden aan de positie waarin Christus hun had geplaatst. Ze moesten in de strijd van het leven het geloof blijven vasthouden, zoals een kind zich niet van de ouders laat weglukken als het angst heeft.¹⁰ Het is mogelijk dat Paulus hierbij concreet denkt aan de gnostici en andere dwaalleraren die de christenen bij Christus wilden weglukken.

Aan het begin van de bokswedstrijd klinkt er een gong. Vanaf dat moment is het aan de bokkers de ander snel te overmeesteren. Slagen worden afgeweerd en uitgedeeld. Soms lukt het om de tegenstander voor korte tijd neer te slaan op de mat. Veelal duurt die rust slechts kort. De tegenstander staat we overeind en vecht terug. Zo gaat de wedstrijd door, tot één van beide niet meer overeind blijft staan of de vastgestelde tijd op is. De scheidsrechter heft dan de hand in de lucht van de overwinnaar.

Het leven van de bokser concentreert zich op het winnen van de wedstrijd. Zijn hele leven staat er in het teken van. Een coach bereid hem of haar voor om succesvol te winnen en goed te reageren op tegenslagen. De bokser dient te beseffen dat er bereidheid is gevraagd in het incasseren van andermans slagen. Wie vasthoudt aan zijn doel mag dikwijls een rijke overwinning meemaken. Het leven van een christen is te vergelijken met een bokswedstrijd.

De gelovigen mogen zich niet laten afbrengen van de positie waarin ze staan. Paulus roept hen daarom op om standvastig te blijven in het geloof. Ze dienen gegrond en standvastig te blijven.

---

¹⁰ Horn 1926, 27.

We weten allemaal hoe bedroefd een kamerplant er begint uit te zien als ze slechts één keer per jaar water krijgt. In Christus geworteld zijn, impliceert zodoende ook leven vanuit Christus.

Kolosse moet vasthouden aan de hoop van het evangelie. Het moet uitzien naar de beloftes voor de schepping die verbonden waren met het evangelie. Meer dan tweeduizend jaar na de dood en opstanding van Christus, leven er nog steeds mensen op aarde bij wie deze hoop niet verdwenen is. Zij beseffen dat het vergoten bloed van Christus het begin is van Gods herstel van de schepping. Aan dit herstel mogen zij meewerken door de kracht van Gods Geest. Zij stellen zij de vraag hoe Gods droom van de schepping vandaag zichtbaar mag worden. Hierdoor denken, geloven, beleven en zien ze de schepping zoals God die vanuit het diepst van zijn hart verlangt te zien en zijn ze bereid te vechten voor die droom.¹¹

Paulus noemt zich van dit hoopvolle evangelie een dienaar. Hij benadrukt in het Grieks het woord 'ik' en maakt daarmee duidelijk dat hij zichzelf als een dienaar of slaaf van Christus wil zien. Meer dan een trouwe dienaar wil de apostel van de volken voor zijn Meester niet zijn.

In hoeverre ben jij een dienaar van de hoop van het evangelie? Hoe kun je samen met andere christenen die hoop meer zichtbaar maken rondom je? Breng dit de komende tijd extra in gebed en vraag God om zijn wijsheid en kennis daarin (Ko1:9-11).

---

11 Lyons 2012, 68.

5 | Paulus' eigen bediening (1:24-2:5)

A Paulus' toewijding aan het evangelie (1:24-29)

(24) Thans verblijd ik mij in mijn lijden voor jullie en vul ik in mijn vlees aan wat nog ontbreekt aan de verdrukkingen van Christus voor zijn lichaam, dat is de gemeente, (25) waarvan ik een dienaar geworden ben overeenkomstig het rentmeesterschap van God dat mij gegeven is voor jullie, om het woord van God te voleindigen: (26) het mysterie, dat van alle eeuwen en geslachten mysterieus is geweest, maar dat nu geopenbaard is aan zijn heiligen. (27) Aan hen heeft God willen bekend maken welke de rijkdom is van de heerlijkheid van deze mysteries onder de volken, welke is Christus in jullie, de hoop van de heerlijkheid. (28) Hem verkondigen wij, terwijl wij iedere mens terechtwijzen en iedere mens leren in alle wijsheid, om iedere mens volmaakt te stellen in Christus. (29) Hiervoor arbeid ik ook onder strijd naar zijn werking, die in mij werkt met kracht.

In de laatste zes verzen van Kolosse 1 beschrijft Paulus zijn dienst voor God. Hij verlangt er naar de christenen in Kolosse aan te vuren om hem in die inzet te volgen en waarachtige navolgers van Jezus Christus te zijn.

| 24 | Thans verblijd ik mij in mijn lijden voor jullie en vul ik in mijn vlees aan wat nog ontbreekt aan de verdrukkingen van Christus voor zijn lichaam, dat is de gemeente,

Paulus is een gevangene als hij deze brief aan de gemeente in Kolosse schrijft. Zijn dienst voor Christus kenmerkt zich naast vreugde en zegen ook door leed en pijn. In het Bijbelboek Handelingen lezen we dat Paulus leed in Antiochië (Hd13:50), Lystra (Hd14:19), Filippi (Hd16:23), Tessalonica (Hd17:5) en Jeruzalem (Hd21:27). Ook in zijn brieven komt dit lijden naar voren (2Ko1:5; 4:10; 11:23-28; Ef3:1). In 2 Korinthe geeft de apostel een opsomming:

‘Ik heb harder gezwoegd, heb vaker gevangengezeten, heb veel meer lijfstraffen ondergaan, ben vaker in doodsgevaar geweest. Door de Joden ben ik vijfmaal met veertig min één zweepslagen gestraft, ik ben driemaal met stokslagen gestraft, ik ben eenmaal met stenen bekogeld en heb driemaal schipbreuk geleden. Eén

keer heb ik een heel etmaal op zee rondgedreven. Voortdurend was ik onderweg, bedreigd door rivieren, rovers, volksgenoten en vreemdelingen, in gevaar in de stad, in de woestijn, op zee en te midden van schijngelovigen. Ik heb gezwoegd en geploeterd, vaak zonder te slapen, hongerig en dorstig, vaak zonder te eten, verkleumd en zonder kleren' (11:23-27).

Toch hoor je de apostel niet klagen. Hij is er zelfs blij voor dat hij mag lijden. Aan de christenen in Kolosse laat hij weten dat hij ook voor hen lijdt. Omdat hij hen verdedigt zit hij in de gevangenis. De confrontatie die Paulus voor het evangelie met de dwaalgeesten aangaat, brengt hem in gevangenschap. De apostel is er echter niet verlegen voor om offers te brengen voor het werk van Christus. Wie voor een specifiek doel gaat, is bereid lijden op zich te nemen. Hij is als een moeder die lijdt om haar kind geboren te zien of als een persoon die lijdt om een ander mensenleven te redden.

De 'verdrukkingen van Christus' verwijzen naar de joodse gedachte dat de voltooiing van het messiaanse vrederijk ingeleid wordt door de 'barensweeën van de Messias'.¹ Het lijden van de christenen is dan gelijk aan het lijden van de Messias. Het lijden voor Jezus wegens vervolgingen is niet nutteloos. Het dient een doel. Het hoort bij de weeën die komen moeten. Paulus mocht dit al ontdekken toen Jezus zich met de woorden: 'Saul, Saul, waarom vervolg je Mij?', aan hem op de weg naar Damascus openbaarde (Hd9:4). Doordat Christus niet meer fysiek op aarde is, treffen de pijlen van de vijand de christenen, aangezien zij Christus in deze schepping vertegenwoordigen. Jezus Christus is op aarde aanwezig door zijn gemeente. Dat is tegelijk ook de roeping van de kerk: Jezus Christus vertegenwoordigen in alle culturen op aarde.

Wat verlangt U te doen Heer Jezus?
 Wat is nodig voor Uw schepping?
 Wat kunnen wij betekenen,
 voor de ander nabij ons of ver van ons af?

Wat verlangt U te doen Heer Jezus?
 Hoe kunnen wij als gemeente er voor U zijn?
 Hoe kunnen we Uw liefde, bevrijding
 en goedheid voltooien?

1 Bauckham 1975, 168-170.

In het leven van de apostelen zien we dat dit verlangen gepaard ging met strijd en overwinning: 'We dragen in ons bestaan altijd het sterven van Jezus met ons mee, opdat ook het leven van Jezus in ons bestaan zichtbaar wordt' (2Ko4:10). Voor Paulus was deze strijd geen reden om zijn leven te zien als een weg van de martelaar, een *vita martyri*, die alleen aandacht voor zichzelf opeiste. Het was Christus waarvoor hij het lijden wilde doorstaan. Zo verlangde Paulus ernaar dat te volbrengen wat nog ontbrak aan de verdrukkingen van Christus.

Kies niet altijd de aangename gemakkelijke weg die menselijk gezien goed voelt. Vraag aan God wat 'goed voelt' volgens Hem. Dat kan betekenen dat je soms ook offers moet brengen aan tijd, geld, aandacht en liefde. Neem je tijd met Hem en kies er bewust voor om te groeien in zijn kennis en wijsheid en te wandelen naar zijn verlangens.

| 25 | waarvan ik een dienaar geworden ben overeenkomstig het rentmeesterschap van God dat mij gegeven is voor jullie, om het woord van God te voleindigen:

Van vervolger veranderde Paulus in een dienaar van de gemeente. Hij beseft hierbij dat het God zelf is die hem de verantwoordelijkheid van beheerder of rentmeester over de gemeente gaf. Evenals iemand op een wijze en correcte manier de materiële eigendommen beheert, verlangt Paulus ernaar om de eigendommen van God te beheren en zijn woord in de schepping te verkondigen (vgl. Lc12:42; 19:11-27).

Op welke manier gebruikt God jou voornamelijk om zijn evangelie zichtbaar te maken?

| 26 | het mysterie, dat van alle eeuwen en geslachten mysterieus is geweest, maar dat nu geopenbaard is aan zijn heiligen.

Wie een geheimen hoort, krijgt daar meteen een instructie bij. Veelal is dat de instructie om het geheim niet aan anderen te vertellen. Het geheim moet een geheim blijven. Zelfs wie er door in moeilijkheden komt, mag een geheim niet prijsgeven. Anderzijds kan het ook gebeuren dat de instructie luidt het geheim zo veel mogelijk bekend te maken. 'Zeg het voort', is dan de opdracht. Hetgeen eerst geheim was, is namelijk te belangrijk

om voor zichzelf te blijven. Ook dit voortzeggen kan moeilijkheden met zich meebrengen. Anderen willen het geheim niet erkennen en keren zich er tegen. Dat laatste gebeurde bij de dwaalleraars in Kolosse. Zij deden er alles aan om het geheim van Christus te verdoezelen en hun eigen geheimen centraal te plaatsen.

Tegenover de goddeloze mysteries of geheimen, waarin de dwaalleraars mensen wilden inwijden (Ko2), plaatst Paulus het geheim van God. Alles is er de apostel aan gelegen dit mysterie bekend te maken, ook al betekent dit lijden en verdrukking voor Paulus.

Het begrip ‘mysterie’ wijst op een waarheid die slechts gedeeltelijk wordt doorzien. In de Griekse vertaling van het Oude Testament komt dit woord alleen voor in het Bijbelboek Daniël (2:18-19, 27-30, 47; 4:6). Daar staat ‘mysterie’ in de context van de droom, die God aan koning Nebukadnezar geeft. De koning begrijpt deze droom slechts gedeeltelijk. Het is een mysterie voor Nebukadnezar dat anderen verder moeten uitleggen. Vanuit deze achtergrond gebruikt de joods-christelijke traditie het woord ‘mysterie’ voor de toekomstige volledige openbaring van Gods koninkrijk.²

Door de komst van Christus zijn Gods verborgenheden al meer geopenbaard. De nieuwtestamentische verkondiging vormt het begin van de vervulling van Gods definitieve koninkrijk. Paulus beseft dit voldoende. De gelovigen in het Oude Testament hadden minder inzicht in Gods heilsplan dan de nieuwtestamentische heiligen. Uit Psalm 110 konden zij echter al concluderen dat er een tijd lag tussen de hemelvaart van de Messias en het onder de voeten brengen van alle vijanden (vs1). Wie dit niet zag, wees Jezus Christus gemakkelijk af.

De Oostenrijks-Israëlich-joodse godsdienstfilosoof Martin Buber vond zich in wat Jezus geloofde, maar wees het geloof in Jezus als Messias van de hand. De titel ‘Messias’ was volgens Buber alleen bestemd voor hem die de wereld zou verlossen en het leven daarin radicaal zou veranderen. Die radicale veranderingen zou dan zichtbaar moeten zijn in het leven van de enkeling en in de volledige maatschappij. Volgens Buber was de wereld echter nog steeds niet verlost. Wie dat ontkende, ontkende iets wat niet te ontkennen viel.

---

2 Pseudo-Ezra 2009, 12:37-38; Pseudo-Henoch 1994, 46; 52; 71.

| 27 | Aan hen heeft God willen bekend maken welke de rijkdom is van de heerlijkheid van deze mysteries onder de volken, welke is Christus in jullie, de hoop van de heerlijkheid.

De apostel verlangt ernaar dat de gemeente in Kolosse zich bewust wordt van de positie die ze in Christus ontvingen. Ze moesten opnieuw leren beseffen hoe rijk God hen had gezegend. Ondanks dat de volken ook in het Oude Testament gered werden, durfde niemand ooit dromen dat zij in dezelfde relatie met God zouden komen als Israël. Vanouds werd er gedacht dat de volken alleen via Israël met God in relatie kwamen. Een mens uit de volken, die God wilde dienen, moest zich quasi gaan gedragen als een Israëliet. Het houden van de Mozaïsche wetten stond hierbij voorop in de traditie. Het mysterie dat God de volken in dezelfde relatie met zichzelf wilde brengen als Israël was in het Oude Testament nog verborgen. Paulus herinnert de christenen aan de onthullingen van deze mysteries. Niemand mocht de christenen misleiden en stellen dat via bepaalde rituelen of vroomheden de relatie met God te bewerken was. Voor zowel het oudtestamentische Israël als de nieuwtestamentische gemeente was Jezus Christus de weg, de waarheid en het leven.

| 28 | Hem verkondigen wij, terwijl wij iedere mens terechtwijzen en iedere mens leren in alle wijsheid, om iedere mens volmaakt te stellen in Christus.

Alle aandacht in het evangelie gaat uit naar Jezus Christus. Hij is de centrale persoon in de eerste schepping en in de nieuwe schepping. De apostel toont dit al door de Christushymne in 1:15-20. Terechtwijzen, onderwijzen en ondersteunen mocht alleen gebeuren vanuit een houding die Christus centraal plaatste in het leven.

| 29 | Hiervoor arbeid ik ook onder strijd naar zijn werking, die in mij werkt met kracht.

B Paulus' toewijding aan de gemeente (2:1-5)

(1) Want ik wil dat jullie weten, wat een strijd ik heb voor jullie en voor hen in Laodicea, en voor allen die mijn aangezicht in het vlees niet hebben gezien. (2) Opdat hun harten vertroost worden en zij samengevoegd zijn in liefde en tot alle rijkdom van de volle zekerheid van het inzicht, tot kennis van het mysterie van God de Vader: Christus. (3) In wie al de schatten van de wijsheid en kennis verborgen zijn. (4) Dit zeg ik, opdat niemand jullie met overredende taal misleidt. (5) Want al ben ik ook naar het lichaam afwezig, toch ben ik in de geest bij jullie en verblijd mij bij het zien van uw orde en de vastheid van jullie geloof in Christus.

| 1 | **Want ik wil dat jullie weten, wat een strijd ik heb voor jullie en voor hen in Laodicea, en voor allen die mijn aangezicht in het vlees niet hebben gezien.**

Er woedt een strijd in Kolosse en Laodicea. Een valse leer ligt op de loer en probeert in de christelijke gemeentes aldaar de kop op te steken. Het doel van deze dwaalleer is het Christus van zijn centrale plaats te ontdoen. Alle aandacht gaat dan uit naar menselijke zaken, die los staan van de Messias. In haar ijver boekt de dwaalleer onder christenen veel succes. Het gaat niet om ongevaarlijke zaken.³ De brief aan Kolosse moet dan ook in Laodicea worden voorgelezen (Ko4:16). Christenen dienen er voor te strijden hun positie in Christus vast te houden en hun levenswandel daarmee in overeenstemming te brengen.

De apostel schrijft verder dat hij de christenen in Kolosse en Laodicea nog nooit eerder had ontmoet. Toen hij verlangde om het evangelie in Klein-Azië te brengen, hield Gods Geest hem tegen (Hd16:6). Alleen de stad Efeze werd door de apostel bereikt (19:1). Efeze lag veertig kilometer van Kolosse.⁴

| 2 | **Opdat hun harten vertroost worden en zij samengevoegd zijn in liefde en tot alle rijkdom van de volle zekerheid van het inzicht, tot kennis van het mysterie van God de Vader: Christus.**

Met zijn strijd heeft Paulus het verlangen dat de christenen troost en zekerheid ontvangen. 'Troost' (*παρακαλέω/parakaleō*) laat denken aan de bemoedigen en aanmoedigen die de veldheer zijn soldaten in de oorlog geeft.⁵ De apostel wil niet dat zijn medegelovigen moedeloos worden. Zij dienen eensgezind te zijn in de strijd voor de centrale plaats van Christus. Het kost de apostel strijd, inspanning en moeite om de christenen als één kudde rondom één Herder bij elkaar te houden. De christenen mogen elkaar aanmoedigen en helpen om de volle zekerheid te bewaren van wie Jezus Christus voor hun leven is.

Paulus omschrijft Christus hierbij als het mysterie van God. Het begrip mysterie verwijst hierbij naar een verborgenheid die deels al bekend is in het Oude Testament. Datgene wat van tevoren deels gekend was, was in het leven van Jezus van Nazareth volledig geopenbaard: God zag om naar deze schepping en wandelde op aarde.

De Griekse handschriften kennen een grote variatie aan alternatieven voor het slot van dit vers. Er is sprake van het mysterie 'van Christus' (81,1241), 'van God,

---

3 Bruce 1984, 18.

4 Bruce 1988, 353.

5 Krimmer 1992, 77.

die Christus is' (D*), 'van God in Christus' (33), 'van God, de Vader van Christus' (κ*, A, C, 1175), 'van God en van de Vader van Christus' (κ², Ψ, 075, 0208, 0278, 365, 945, 1505), 'van God, en van de Vader en van Christus' (D², MT, syr) en 'van God: Christus' (P⁴⁶, B). Terwijl de Statenvertaling standaard de keuze van MT volgt, kiezen andere vertalingen voor de laatste optie.

| 3 | In wie al de schatten van de wijsheid en kennis verborgen zijn.

Bij God staat Christus centraal. Alleen aan Hij is het centrum gewijd. Alle wijsheid en kennis is alleen bij Hem te vinden. Hij is de wijsheid waarnaar een mens zoekt, als 'was het zilver, het naspeurt als verborgen schatten' (Sp2:4). Deze tekst uit Spreuken is in zoverre van belang, omdat enkel daar en in Kolosse 2:2-3 de woordcombinatie van wijsheid, kennis, schatten, verborgenheden en inzicht voorkomen.⁶ Nergens anders dan alleen bij Jezus vinden de christenen zijn wijsheid en kennis voor het leven.

Voor de maatschappij rondom ons zijn deze schatten verborgen. Evenals de niet-christenen zoeken ook de dwaalleraars hun heil in menselijke gedachten of zelfgemaakte religieuze instellingen. Zelfs toen Jezus op aarde was, werd deze wijsheid en kennis bij Hem niet door iedereen opgemerkt. Ook toen vertroebelden religieuze instellingen en menselijke gedachten het zicht op Christus. Sommigen zagen Hem als een dienaar van satan, omdat Hij demonen uitdreef en mensen uit de macht van de duisternis bevrijdde (Mt12:2). Anderen zagen Hem als een vreetzak en zuiplap, omdat Hij op de uitnodigingen van zondaars inging, waar een normaal mens een boog omheen maakte (11:19). Weer anderen zagen Hem als een vulgaire godslasteraar, omdat Hij inging tegen de oude religieuze instellingen, die al eeuwen door de trouwen onder het volk werden onderhouden, in de Bijbel verankert lagen en daarmee als onbetwistbaar golden (26:65).

| 4 | Dit zeg ik, opdat niemand jullie met overredende taal misleidt.

Voor Paulus is het van groot belang dat de christenen vasthouden aan Jezus alleen. Geniepig en trucrijk proberen de dwaalgeesten namelijk de gemeente binnen te sluipen en Christus uit het centrum te verwijderen. De tactiek van de vijand Gods is sindsdien weinig veranderd. Al in de hof probeerde de slang Eva te misleiden door alle aandacht te vestigen op een andere boom dan de levensboom, die in het midden van de hof stond. In het gesprek werden kleine subtiele veranderingen aan Gods gebod gedaan

en werd alle aandacht aan de levensboom, in het midden van de hof, verzwegen (Gn3:1-5). Die tactiek zou ook later nog werken. De kerkgeschiedenis staat er vol van. Mensen laten zich gemakkelijk misleiden tot een eigen religie in Gods naam, waarin het houden van geboden de plaats van God inneemt. Voor de farizeeërs was dat de sabbat, voor de sadduceeërs was dat de eigen vrijzinnigheid, voor de zeloten was dat de ijver voor volk en land. Ook onder christenen duikt dit regelmatig op. Dwaalgeesten maken er handig gebruik van en brengen dan de christenen onder een nieuw religieus juk. Zogenaamde ‘goddelijke’ geboden, ‘christelijke’ onthouding en ‘theologische’ redematies rukken dan in het midden van de belangstelling en duwen Christus weg uit het levenscentrum. Wijsheid en kennis voor hun levenswandel zoeken christenen dan niet meer bij Jezus Christus ‘in wie al de schatten van wijsheid en kennis verborgen zijn’ (Ko2:3). De Bijbel roept er echter toe op dat niet de inzetten van mensen, maar de kracht van God het centrum van het evangelie vormt (1Ko2:5). Gods Woord is daardoor onontbeerlijk om Gods verlangens over ons leven te mogen kennen en verkeerde gedachten over God en het leven te ontmaskeren.

[Hoe probeert de tegenstander Christus in jou leven uit het centrum te rukken? Gebeurt dat vooral door religieuze inzetten, door menselijke gedachten of door iets anders?](#)

| 5 | Want al ben ik ook naar het lichaam afwezig, toch ben ik in de geest bij jullie en verblijd mij bij het zien van uw orde en de vastheid van jullie geloof in Christus.

Met blijdschap mocht de apostel er van getuigen dat de dwaalgeesten bij de christenen in Kolosse op weerstand botsten. De christenen in deze plaats hielden vast aan hun geloof in Christus. Het was de Messias die in hun leven centraal stond. Hij was het anker in hun leven waarmee ze de listen van de dwaalleraars weerstonden. Ondanks dat de apostel nog nooit in Kolosse was geweest, mocht hij dit getuigenis van anderen rondom hem waarnemen.

6 | Leef in Christus! (2:6-23)

A Thematische stelling (2:6-7)

(6) Als jullie dan Christus Jezus, de Heer, ontvangen hebben, wandel in Hem! (7) Doe dat terwijl jullie geworteld zijn en opgebouwd worden in Hem en bevestigd worden in het geloof, zoals jullie is onderwezen, daarin overvloeiend met dankzegging.

Vanaf nu gaat Paulus meer concreet in interactie met de dwaalleer die in de gemeente binnendrong en onder christenen wortel schoot (vgl. vs4,8,16,18,20-23). Hierbij weigert de apostel de verkeerde leer in detail te bespreken. Dat zorgt er voor dat we deze onmogelijk nog kunnen achterhalen. De dwaalgeesten zijn verstomd; Paulus' uitwerking van de ware leer is gebleven.

| 6 | Als jullie dan Christus Jezus, de Heer, ontvangen hebben, wandel in Hem!

Wie Jezus als Messias in zijn leven centraal plaatst, laat Hem alles bepalen. Wat we denken en wat we doen moet door Hem als Heer worden bepaald. Je kunt niet Jezus Christus aanvaarden en op dezelfde plaats blijven. Je dient ook in Hem te wandelen, Jezus te volgen, te luisteren en handelen naar wat Hij zegt. Wie met interessante 'wijsheden en kennis' komt, maar zich niet wenst te buigen onder het gezag van Christus, geeft geen gehoor aan een wandel die de Heer waardig is.¹

De term 'Heer' (κύριος/*kyrios*) werd in de toenmalige wereld normaal gebruikt om te verwijzen naar de keizer in Rome. Elke Romeinse burger moest beseffen dat de keizer de baas was over zijn leven. Hij was heer. De joden waren vanouds gewend om boven de keizer een nog machtigere Heer te plaatsen. Dat was de God de Heer, Jahweh. De keizer van Rome had daar weinig moeite mee. Boven mensen stonden nu eenmaal de goden. De eerste christenen gingen echter een stap verder. Zij beseften dat Jahweh een gezicht had: Jezus Christus was het beeld van de onzichtbare God (Kol:15). Zij durfden het daarom aan om boven de keizer een machtiger mens te plaatsen. Dat was de mens Jezus Christus, God de Zoon en Zoon van God, maar toch een mens. In Tessalonika gebruikten

---

1 Kramer 1994, 73.

arglistige joden deze belijdenis om de christenen terecht te laten stellen door het stadsbestuur: ‘Zij handelden allen tegen de verordeningen van de keizer, door te beweren dat iemand anders koning was: “Jezus”’ (Hd17:7).

[Heeft het woord ‘heer’ in jouw taalgebruik nog de betekenis die het had bij de vroege christenen? Met welke andere woorden zouden we dit vandaag kunnen vervangen?](#)

| 7 | Doe dat terwijl jullie geworteld zijn en opgebouwd worden in Hem en bevestigd worden in het geloof, zoals jullie is onderwezen, daarin overvloedig met dankzegging.

Het wandelen in Christus dient verbonden te zijn met onze positie in Christus. In al zijn brieven laat de apostel dit zien door status en wandel continu met elkaar te verbinden. Wie in Christus wandelt, doet dat terwijl hij geworteld en opgebouwd wordt in Hem. Het beeld van de diep gewortelde boom en het stevig gebouwde huis verstrikken elkaar in dit vers. ‘Wandelt, geworteld en opgebouwd in Christus’ is de boodschap aan de christen. Dat is de weg om het geloofsleven stevig te verankeren. Wie die weg begaat, bewandelt de weg van het evangelie en mag de vreugde van deze blijde boodschap uitten in dankzegging aan God.

B Christus doet alle valse filosofieën te niet (2:8-3:4)

De hedendaagse nadruk op het christelijke geloof als levenspraktijk, is maar half waar. Ze benadrukt slechts één kant van de overgave. Paulus toont in zijn schrijven dat theorie en praktijk met elkaar verweven zijn. Wat je doet komt voort uit wat je denkt en wat je denkt wordt beïnvloed door wat je meemaakt. Het éne is daarbij niet verheven boven het andere. Nadenken over God mag daardoor geen vlucht zijn voor de noodzakelijke christelijke praktijk en de christelijke praktijk mag geen vlucht zijn voor het noodzakelijke nadenken over God.

In Paulus’ brief aan de christenen Kolosse is de praktijk en de wandel van de christen dan ook onlosmakelijk met elkaar verbonden. Paulus beseft dat een reductie van het geloof op de praktijk het geloof niet rijker maar armer maakt. De praktijk dreigt er wettisch en dwangmatig door te worden. Enkel als team leiden praktijk en theorie de mens in Gods geschiedenis met deze schepping.

a Rijkdom van Christus' heilswerk (2:8-15)

(8) Kijk uit, dat er niemand is die jullie tot prooi maakt door de wijsbegeerte en door ijdel bedrog volgens de overlevering van de mensen, volgens de wereldgeesten, en niet volgens Christus. (9) Want in Hem woont de hele volheid van de Godheid lichamelijk, (10) en jullie zijn volmaakt in Hem, die het hoofd is van alle overheid en gezag. (11) In Hem werden jullie ook besneden met een besnijdenis, niet met handen verricht, in het uittrekken van het lichaam van het vlees, in de besnijdenis van Christus, (12) met Hem begraven in de doop. In Hem bent u ook mee opgewekt door het geloof in de werking van God, die Hem uit de doden heeft opgewekt. (13) En u, toen u dood was in de overtredingen en in de onbesnedenheid van uw vlees, u heeft Hij mee levend gemaakt met Hem, terwijl Hij ons alle overtredingen vergeven heeft; (14) de schuldbrief die tegen ons was door de inzettingen en die onze tegenstander was, heeft Hij uitgewist en die uit de weg geruimd door deze aan het kruis te nagelen. (15) Hij heeft de overheden en de machten ontwapend en openlijk tentoongesteld en getriomfeerd over hen door het [kruis].

| 8 | Kijk uit, dat er niemand is die jullie tot prooi maakt door de wijsbegeerte en door ijdel bedrog volgens de overlevering van de mensen, volgens de wereldgeesten, en niet volgens Christus.

Tegenover het evangelie staat het ijdele denken van een mens. Voor de christenen ligt telkens het gevaar op de loer dat zij verstrikt raken in misleidingen. Demonische dwaalgeesten willen hen via menselijke redematies, verheven wijsheden en beproefde tradities bedriegen en tot prooi maken. In plaats van 'wereldgeesten' (NBG) vertalen anderen het Griekse *στοιχεῖον/stoicheion* met 'grondbeginselen van deze wereld' (SV; vgl. HSV), 'machten van deze wereld' (NBV, BGT, GNB, vgl. WV). Het Grieks doelt primair op de hemelse machten, de wereld van de engelen en demonen, waarover de apostel al in het overwinningslied sprak (Ko1:16). Het onderwijs van Paulus sluit dan ook nauw aan bij zijn uitspraak in de parallelbrief aan de gemeente te Efeze: 'Ten slotte, zoek uw kracht in de Heer, in de kracht van zijn macht. Trek de wapenrusting van God aan om stand te kunnen houden tegen de listen van de duivel. Onze strijd is niet gericht tegen mensen maar tegen hemelse vorsten, de heersers en de machthebbers van de duisternis, tegen de kwade geesten in de hemelsferen' (6:10-12).

De machten van de duisternis hebben er alle baat bij om de aandacht van de christenen weg te halen bij Christus. De filosofie die hierbij wordt gebruikt is valse wijsheid en puur vleselijke. Het is een valse filosofie en inhoudsloze theologie die enkel om zichzelf draait. Het is een ijdel bedrog die in contrast staat met 'alle rijkdom van de volle zekerheid van het inzicht' die te vinden is in Christus (Ko2:2).

Waar Christus niet meer in het midden staat, komen dan andere zaken in het centrum te staan en glijdt de christen weg in vrijzinnigheden of wetticismen. Al in de tuin van Eden was dit de tactiek van de vijand. De aandacht op de levensboom in het midden van de hof vervaagde en de kennisboom kwam centraal te staan. Ook in de eeuwen daarna is dit het streven van Gods vijanden geweest.² Dwaalgeesten proberen via andere gedachten de christenen tot prooi te maken. Hun verlangen is het om hen hun dienst voor Christus en vrijheid in Christus te ontnemen en hen tot slaven van zichzelf te maken. Gods tegenstander wil niets liever dan overste van deze wereld zijn en de mens als zijn onderdaan te zien. Hij wil de christenen als geroofde buit als krijgsgevangenen in de slavernij wegvoeren. Een valse vorm van heiligheid, navolging en godsvrucht helpen hierbij de christen te doen denken dat hij of zij een ijveraar voor God is.

Het Nieuwe Testament waarschuwt op velerlei manieren voor deze fnuikende schijnheiligheid en valse godsvrucht. Zowel het wetticisme als het vrijzinnige denken als het god-loze ijveren wordt doorgaans aan de kaak gesteld. De christen mag niet ontaarden in de verkeerdheden van de farizeeërs, de sadduceeërs of de zeloten. De apostel Paulus waarschuwt de christenen in Kolosse nadrukkelijk met het 'kijk uit!', voor deze verkeerde zaken, die uiteindelijk teruggaan op de wil van de kwade wereldgeesten. Al deze zaken worden in het Nieuwe Testament op gelijke voet geplaatst met afgoderij, omdat ze demonische machten dienen, die de ongelovige wereld beheersen, 'de machten van deze wereld' (Gl1:8; 3:1; 4:8-10,18; Ko2:15-16; 1Tm4:1-3; 2Tm3:13). Kijk daarom uit en zie toe dat je wandelt in Christus, door in Hem geworteld en opgebouwd te zijn!

O waarheid, God, maak mij één met Jou in altijddurende liefde. Veel lezen en horen staat mij vaak tegen. In Jou is alles wat ik wil en verlang. Laat alle geleerden zwijgen, laat alle schepselen stil zijn voor jouw aangezicht. Spreek Jij ook tot mij, Jij alleen.³

| 9 | Want in Hem woont de hele volheid van de Godheid lichamenlijk,

Christus staat in het centrum van het christenleven. Het is alleen in Hem dat de hele volheid van de Godheid lichamenlijk woont. Daarbij doet Paulus niet op het verleden, maar op het heden. Meermaals kwam de valse

² Uitman 1978, 57.

³ van Kempen 2008, I.3.10-12.

gedachte bij de christenen namelijk voor dat Jezus alleen God of alleen mens was. Voor sommigen was Jezus slechts een mens, een goede leraar en wijze meester. Voor anderen was Jezus God de Zoon, maar had Hij geen fysiek menselijk lichaam. Jezus had een schijnlichaam en de discipelen maakten een schijnopstanding mee. Het Woord is echter mens geworden en heeft onder ons gewoond (Jh1:14). Christus is volledig gestorven en volledig opgestaan. De hele kerkgeschiedenis door tot op de dag van vandaag werd het spreken over Jezus als God en mens onder vuur genomen. Dikwijls lag de bron hiervan in de culturele scheiding tussen het fysieke en geestelijke. Paulus' getuigenis over Christus keert zich tegen zulk een scheiding: De hele Godheid woont in Hem lichamelijk.

De scheiding tussen het fysieke en het geestelijke is onjuist. Beide zijn evenwaardig, omdat God hun Schepper is en beide hun volheid in Christus vinden, die volledig lichamelijk mens is en waarin de Godheid volledig woont. Het hele bestel dat geest en lichaam van elkaar scheidt en het éne verheft boven het andere is daarmee door de apostel aan de kant gezet.⁴

| 10 | en jullie zijn volmaakt in Hem, die het hoofd is van alle overheid en gezag.

Doordat de christenen in Christus zijn, mogen zij beseffen dat zij hun volmaaktheid in Hem vinden. Niet de menselijke inzetten, het houden van tradities of het najagen van hemelse mysteriën maakt hen volmaakt. Zij zijn al volmaakt door hetgeen Jezus Christus voor hen heeft volbracht. De gemeente moet dus niet meer de weg op aarde afleggen die Christus heeft afgelegd. Ze is verbonden met de hemelse verheerlijkte Christus en dient zich alleen aan Hem te onderwerpen. Hij is namelijk de Heer, de Gezaghebber over alles en de kern van de schepping. Hij voert ook de heerschappij over de machten in de hemel – waarheen de dwaalleraars graag verwijzen om redding te ontvangen (Ko2:18) – en de duistere machten van de demonen, die de inhoud van Gods evangelie op aarde willen verhinderen en misvormen. Dit te beseffen is het fundamentele verschil tussen de gemeente en de wereld.⁵ Het was hetgeen de christenen daarom al vroeg bezongen in het lied van Christus (Ko1:15-20).

| 11 | In Hem werden jullie ook besneden met een besnijdenis, niet met handen verricht, in het uittrekken van het lichaam van het vlees, in de besnijdenis van Christus,

4 van de Beek 2014, 49.

5 Cullmann 1958, 238.

Paulus' verwijzing naar besnijdenis verraadt dat de dwaalleraars zich op deze goddelijke inzetten beriepen, om mensen te knechten aan hun inzetten. Leerde de Bijbel niet dat op het geloof van Abraham de besnijdenis volgde (Gn12-17)? Zo volgde op het geloof van de christen ook bepaalde inzetten.

De apostel keert zich radicaal tegen zulk een denken en verduidelijkt dat de besnijdenis van de christen al plaatsvond. Zij waren in Christus besneden. Ze hadden de besnijdenis van het hart meegemaakt, waarnaar de besnijdenis van Abraham verwees (Dt10:16; Jr4:4; Rm2:29; Ef2:11; Fp3:3; vgl. Lv26:41).⁶ Dat was de Bijbelse openbaring van de besnijdenis die God in zijn Woord toonde. Voorzichtigheid was daarom ook geboden als anderen zich op Bijbelteksten beriepen. Ook een ketter vind in de Bijbel zijn letter. Zo verwees de slang in Eden naar het woord van God om Eva te misleiden en deed de duivel in de wildernis later hetzelfde om de Messias te misleiden (Gn3:1; Mt4:6). In beide gevallen gebeurde dat door niet God maar het gebod centraal te plaatsen. Dat was ook het geval bij de dwaalleraars waartegen Paulus de christenen in Kolosse. Zij plaatsen niet Christus, maar het gebod centraal. De apostel maakt daarmee komaf door de besnijdenis die de christenen hadden ontvangen te typeren als een besnijdenis die niet door menshanden is verricht. Het ging om een besnijdenis van boven, die door God was volbracht. Daar komt nog bij dat de uitdrukking 'door menshanden' (*χειροποίητος/cheirotiētos*) in het Oude Testament continu in relatie staat met afgodendienst. Het Nieuwe Testament plaatst daar het getuigenis van datgene tegenover dat 'niet door menshanden' (*ἀχειροποίητος/acheiropoiētos*) is gemaakt: de tempel en besnijdenis van Christus (Mc14:58; 2Ko5:1; Ef2:11; Ko2:11; Hb9:11,24).⁷

De christenen waren besneden in de besnijdenis 'van Christus'. Dit was het momenteel waarop het volledige vlees bij hen werd uitgetrokken. Dit vlees verwijst daarbij naar alles wat een mens van God wegtrekt. De besnijdenis van Christus verwijst daarmee niet naar Christus eigen besnijdenis als baby (Lc2:21), omdat daar slechts de voorhuid als deel van het menselijk lichaam werd verwijderd. Door hun vertrouwen te stellen op het evangelie, waren de christenen met Christus gestorven en hadden ze hun oude zondige bestaan (al het vlees) afgelegd. Tegelijk waren ze ook met Christus opgestaan en mochten ze hun nieuwe bestaan opnemen. Dat was een nieuw wedergeboren leven dat zich niet meer kenmerkte door de

6 Vgl. de joodse gedachte dat Noach besneden werd geboren: Hausoul 2018, Gn9:9.

7 Beale 2004, 224-225.

eigen verlangens (het vlees), maar door het verlangen van God (de Geest).⁸ De apostel zal de christenen in de verzen 12-13 hieraan herinneren.

| 12 | met Hem begraven in de doop. In Hem bent u ook mee opgewekt door het geloof in de werking van God, die Hem uit de doden heeft opgewekt.

Het verwijderen van het vlees in de besnijdenis van Christus, verbindt de apostel ook het met Christus begraven zijn in de doop. In de waterdoop betuigde de christenen namelijk dat hun vorige levenswandel met Christus gestorven was, dat ze gebroken hebben met deze zondige wereld en in nieuw leven met Hem zij opgestaan. Zijn eigen sterven noemt Jezus daarbij ook zelf een doop: 'Ik moet echter met een doop worden gedoopt en hoe benauwt het Mij totdat het is volbracht' (Lc12:50; vgl. Mc10:38-39). Niemand mocht de christenen misleiden en hen deze gedachte ontnemen. Christus moest centraal staan. Tegen hen die stelden dat de besnijdenis het bewijs er voor was dat er nog belangrijke regels door de christen moesten worden onderhouden, betuigt Paulus dat ook de besnijdenis in Christus reeds volbracht is. Jezus alleen was het getuigenis!

Doordat Paulus de waterdoop kortbij de besnijdenis noemt, denken sommigen dat de waterdoop de besnijdenis vervangt.⁹ Zoals Israël haar mannelijke baby's fysiek besneed, als teken van Gods beloften, besneed de kerk haar baby's geestelijk door de waterdoop als teken van Gods beloften. Een moeilijkheid hierbij is dat de waterdoop niet de besnijdenis vervangt, maar dat beiden met elkaar een parallel vormen omdat zij naar het sterven en opstaan met Christus verwijzen. De besnijdenis ziet vooruit op hetgeen nog moet komen in Christus. De waterdoop betuigt wat al gekomen is door Christus en verbindt de christen met de Eerstgeborene uit de doden (vgl. Kol1:18). De christenen zijn in Christus een nieuwe schepping. Ze zijn nieuwgeboren kinderen, *Quasimodogeniti*. Met deze Latijnse naam verwees de vroege kerk zodoende naar de eerste zondag na Pasen.

| 13 | En u, toen u dood was in de overtredingen en in de onbesnedenheid van uw vlees, u heeft Hij mee levend gemaakt met Hem, terwijl Hij ons alle overtredingen vergeven heeft;

Glashelder herhaalt de apostel wat hij eerder al stelde. God heeft ons met Christus levend gemaakt en alle overtredingen vergeven. De christenen mochten dit Paasfeit niet loslaten en zich keren tot het toenmalige geluksonderwijs, die niet meer was dan misleidende dwaling.

⁸ MacArthur 2002, 1753; MacDonald 1997, 1006; Kramer 1994, 84.

⁹ Cullmann 1948, 84.

| 14 | de schuldbrief die tegen ons was door de inzetten en die onze tegenstander was, heeft Hij uitgewist en die uit de weg geruimd door deze aan het kruis te nagelen.

Christenen mogen beseffen dat Christus geloofszekerheid geeft aan hun leven. Elke beschuldiging tegen de christen is daarmee uitgewist. Paulus gebruikt het beeld van een contract of akte waarin allerlei plichten staan waaraan een mens moet voldoen. Stelden de dwaalleraars zulke teksten op om de christenen te onderwijzen in hun inzetten? Dat is mogelijk, aangezien alle religies zich erdoor kenmerken aan Gods Woord nog eigen inzetten toe te voegen. Een andere mogelijkheid denkt aan het contract van de tegenstander. Het ging dan om een pact met de duivel waaraan de christenen zich vroeger onbewust hadden onderworpen.¹⁰ Dit verklaart waarom de schuldbrief een tegenstander was en sluit nauw aan op vers 15. Ten slotte denken andere uitleggers bij de schuldbrief aan Gods Thora die mensen schuldig voor God plaatste. Nadeel van deze uitleg is dat de Thora wel een aanklager maar geen tegenstander is van de mens. De Thora is afkomstig van God en openbaart dat een mens schuldig voor Hem staat. Paulus concentreert zich echter niet op de vraag waar de schuldbrief vandaan komt. Wat de oorsprong van de schuldbrief tegen de christenen ook is, Christus heeft alle schuld uitgewist en uit de weg geruimd. De inkt op het papyrus of het perkament kon gemakkelijk met een spons worden uitgewist. Dat is ook gebeurd. Alle overtredingen zijn als het ware in een schuldbrief geschreven en aan Christus toegeschreven, toen Hij stierf aan het kruis.

| 15 | Hij heeft de overheden en de machten ontwapend en openlijk tentoongesteld en getriomfeerd over hen door het [kruis].

De wereldgeesten of machten die het lot van deze wereld denken te kunnen bepalen en die ook de christenen geniepig krijgsgevangen wilden nemen, zijn door Christus ontwapend en publiekelijk tentoongesteld. Voor de christenen mag dit een doorslaggevende waarheid zijn. Elk macht die zich tegen hen verheft, is reeds overwonnen door Christus. Dit is het perspectief waarmee de christen naar de wereld mag kijken, dankzij het werk van de Messias. Ondanks dat de wereld nog niet voltooid is, is de verlossing van Christus reeds wel volbracht.¹¹

¹⁰ Lohmeyer 1964, 115–118.

¹¹ Barclay 2004, 26; Lincoln 2000, 573; O'Brien 1982, 168; Zie voor het spanningsveld tussen het 'nog niet' en het 'reeds wel' in Kolosse: Still 2004, 125–138.

Toen Jezus op aarde was, keerden de vijandelijke machten zich tegen Hem. Religieuze leiders kruisigden Hem in naam van God, politieke leiders kruisigden Hem in naam van ‘waarheid’ en ‘recht’. Pilatus, de vertegenwoordiger van het Romeinse recht, toonde wat dit recht waard was, door aan de Waarheid geen recht te doen.¹²

Aan het kruis ontwapende God al deze overheden en machten, zoals de afgezette monarch ontdaan wordt van zijn ambtelijke gewaad en eer.¹³ Hij stelde ze openlijk tentoon door in Christus over hen te triomferen. Dit is het beeld van de triomferende generaal, die zijn troepen door de straten leidt. In zijn parade voert de generaal achter de wielen van zijn zegekar een ellendige troep gevangenen, officieren en soldaten mee, die ontdaan zijn van wapens, sieraden en kledij, en aan de spot van de stedelingen worden blootgesteld.¹⁴

In de parallelbrief aan Efeze gebruikt Paulus dezelfde beschrijving als Hij over de hemelvaart van Christus spreekt: ‘Toen Hij opsteeg naar omhoog, voerde Hij gevangenen mee en schonk Hij gaven aan de mensen’ (Ef4:8). Het kruis is niet alleen het werktuig van de dood en nederlaag. Het is ook het teken van de overwinning. Jezus Christus heeft in de kracht van God de vijand tenietgedaan, uitgeschakeld, overwonnen, ontkracht, ontwapend en onttroond. Hij is het hoofd boven alle dingen. Hij alleen.

Doordat ‘kruis’ in de Griekse tekst ontbreekt, kan ‘door het’ (ἐν αὐτῷ) verwijzen naar: (1) het kruis (vs14, WV, GNB, HB); (2) Christus (vs13, NBV, NB); of (3) de schuldbrief (vs14). SV, HSV en NBG kiezen hierbij ervoor om ἐν αὐτῷ niet te vertalen. Mogelijkheden (1) en (2) zijn aantrekkelijk, mogelijkheid (3) is dat minder, omdat er niet door de schuldbrief een overwinning werd behaald.

b Bescherm je vrijheid die je hebt ontvangen! (2:16-19)

(16) Laat dan niemand jullie oordelen inzake eten en drinken of op het punt van een feest of nieuwe maan of sabbatten, **(17)** die een schaduw zijn van het toekomstige, maar het lichaam is van Christus. **(18)** Laat niemand jullie de prijs ontzeggen, doordat hij behagen schept in nederigheid en engelenverering, ingewijd in wat hij gezien heeft, zonder reden opgeblazen door het denken van zijn vlees, **(19)** terwijl hij niet vasthoudt aan het Hoofd, uit wie het hele lichaam, door zijn gewrichten en banden ondersteund en verbonden, opgroeit met de groei van God.

Paulus roept de christenen in Kolosse op om waakzaam te zijn voor de radicaliserende wereldmachten. Waar zij succes boeken, ontvreemden

¹² Berkhof 1952, 38.

¹³ Andrews 1949, 69vv; Bauer et al. 2000, 100.

¹⁴ Josephus 1992, 7.123-157; Bauer et al. 2000, 100, 459; Dautzenberg 1990b, 1551; Vgl. Lohse 1971, 112; Maclaren 1887; Andrews 1949, 69-74.

christenen namelijk zowel van elkaar als van Christus. Menselijke inzetten veroorzaken dan een wij/zij-houding waarin sommigen zich superieur boven anderen verheffen.¹⁵ Christenen moeten zich hiervan afkeren en er zich niet door laten misleiden.

| 16 | Laat dan niemand jullie oordelen inzake eten en drinken of op het punt van een feest of nieuwe maan of sabbatten,

Er zijn in feite twee verschillende manieren om God af te wijzen. Je kunt God afwijzen door zijn wil te negeren en te leven zoals jou dat het best uitkomt. Je kunt anderzijds ook God afwijzen door zijn wetten en regels te omarmen en te gehoorzamen, om daarmee je redding zelfstandig te verdienen. Dat laatste was hetgeen dat de dwaalgeesten via valse leraren bij de christenen in Kolosse wilde bewerken. Zij veroordeelden anderen omdat zij bepaald voedsel wel of niet aten of bepaalde feestdagen wel of niet hielden. Ook in de latere eeuwen tot op de dag van vandaag, proberen mensen en machten het leven met Christus in een keurslijf van goede werken te wringen. Die houding stemt echter niet overeen met Gods evangelie. Het centrum van het evangelie is namelijk Christus. Zijn koninkrijk is gebaseerd op vrede, gerechtigheid en vreugde en niet op eten, drinken of feestdagen. Dat betekent niet dat alles nuttig is voor de christen om te eten, drinken of vieren. Het betekent wel dat niet deze inzetten maar Christus Koning over hun leven dient te zijn.

Het gevaar van deze vaak goedbedoelde inzetten is dat ze Christus' plaats innemen. Een christen is pas volmaakt in Hem als er wordt voldaan aan bepaalde wetten. Daarbij kan het in deze context gaan om de oudtestamentische voedselwetten en feestdagen. Deze inzetten waren niet verkeerd. Het waren wijsheden voor het leven van de Israëliet. Ze mochten echter niet het fundament worden van wie wij iemand was in Gods ogen. Dat laatste was het probleem van veel godsdienstige mensen in Jezus' dagen. Niet Jahweh, maar de Thora was in het centrum van het leven komen te staan. Wat je deed bepaalde hoe goed je was, zonder rekening te houden met de relatie die je met God had. Datzelfde probeerden dwaalleraars ook te bereiken bij de christenen. Niet wie ze in relatie tot Christus waren, maar wat ze deden, bepaalde of ze goede of slechte christenen waren. Het Nieuwe Testament keert zich radicaal tegen zulk denken. In Christus valt het bedrukkende, belastende van wetten en

---

¹⁵ Vgl. Benyaich 2015, 38–39.

regels weg. De volgeling is op de relatie met zijn Messias gericht en verlangt van daaruit de dingen te doen die God aan de mens vraagt.

| 17 | die een schaduw zijn van het toekomstige, maar het lichaam is van Christus.

Het eten, drinken, feesten, vieren van nieuwe maan of sabbatten, waarop de apostel doelt in het vorige vers, zijn een schaduw van hetgeen straks komt. Daar is in wezen niets mis mee, zolang het een schaduw blijft. Christus is daarentegen geen schaduw van wat nog komt, maar het lichaam ervan. De schaduw heeft dus de contouren van het lichaam en vertelt daar veel over, maar het is niet het lichaam. De schaduw is slechts een aanwijzing ervan dat een voorwerp of persoon in het zonlicht staat.

Ook in het Oude Testament gold dat de sabbat een teken was tussen Jahweh en de Israëlieten (Ex31:13). Dit teken verwees niet naar zichzelf, maar naar de relatie tussen God en de mens, die een voorproef was van de eeuwigheid (vgl. Hb3-4). Al dit waren schaduwen van hetgeen door en in Christus zou bewerken (vgl. Hb8:5; 10:1,5). De apostel bekijkt zo de hele Godsopenbaring vanuit Christus. De wijsheid van de Thora wees naar Christus, die de wijsheid is (vgl. Ko2:3); de uittocht uit Egypte en intocht in Kanaän wees naar de bevrijding uit het rijk van de duisternis en gebracht worden in het rijk van Christus (Ko1:12-14); de tempel als woonplaats Gods wees naar Christus, waarin volledig Gods volheid woont (vgl. Ko1:19); de besnijdenis als teken van Gods volk wees vooruit naar Christus, waarmee de christen verbonden is (vgl. Ko2:11-13); de feestdagen als heilige tijden wezen vooruit naar Christus, die Gods heilige tijden vervult (vgl. Ko2:16-17); de voedselwetten als teken van Gods volk wezen vooruit naar Christus, waarmee God volk verbonden is (vgl. Ko2:16-17).¹⁶ Al deze schaduwen zijn prachtige vooruitwijzingen, maar mogen niet de plaats innemen van Christus, waarnaar ze verwijzen. Ze dienen enkel tot doel om Christus meer zichtbaar te maken. De Bijbel dient christocentrisch te worden uitgelegd. Volgens Beetham vermijdt Paulus het daarom in Kolosse om expliciet naar het Oude Testament te verwijzen.¹⁷ De wereldgeesten proberen echter vanouds mensen te knechten onder regels en te verwijderen van de relatie met Christus. Dit was ook de val waarin het volk Israël liep. In plaats van het eerste gebod te belijden, dat het Jahweh was die mensen bevrijdde (Ex20:2), maakten mensen elkaar wijs dat de eigen goede werken voor Jahweh op plaats

¹⁶ Vgl. Beetham 2008.

¹⁷ Ibid., 262.

nummer een stonden. Daarmee veranderde een: ‘God heeft mij lief en heeft mij bevrijdt, daarom volg ik Hem’, in een: ‘Ik gehoorzaam God, zodat Hij mij liefheeft en mij bevrijdt’.

| 18 | Laat niemand jullie de prijs ontzeggen, doordat hij behagen schept in nederigheid en engelenverering, ingewijd in wat hij gezien heeft, zonder reden opgeblazen door het denken van zijn vlees,

Dwaalleraars maakten de christenen wijs dat ze door hun vroomheid diverse openbaringen en visioenen kregen. Als ingewijden maakten ze de christenen wijs dat zij dingen hadden gezien, die niet iedereen zag of wist.

Paulus roept de christenen op tot voorzichtigheid. Ze dienen zich de prijs niet te laten ontzeggen of afnemen. Scherp kwalificeert de apostel dan ook de hoge ‘geestelijkheid’ waarmee de dwaalleraars pronken. Het is grootdoenerij, die afkomstig is uit het zondige vlees. De dwaalleraars deden zich nederiger voor dan ze in werkelijkheid waren. Misschien wilden ze anderen zelfs imponeren door te stellen dat ze onwaardig in zichzelf waren om rechtstreeks tot God te naderen.¹⁸ Daarom hadden ze de bemiddeling van engelen nodig. Die engelen werden dan weer op hun buurt vereerd.

| 19 | terwijl hij niet vasthoudt aan het Hoofd, uit wie het hele lichaam, door zijn gewrichten en banden ondersteund en verbonden, opgroeit met de groei van God.

Paulus roept op om niet te vertrouwen op deze dwaalleraars. Alleen Christus is het Hoofd! Hij is evenveel het kosmische Hoofd als dat Hij het Hoofd van de gemeente is, het Hoofd van alle overheid en macht (Ko1:15-20). De nadruk die de dwaalleraars op de gedragsverandering leggen, los van Christus, is zodoende niet meer dan puur wetticisme. Door de eeuwen heen, proberen mensen iets toe te voegen aan het evangelie. Wie rechtvaardig voor God wil leven, moet meer doen dan enkel zijn vertrouwen stellen op Christus. Voorschriften, tradities, ervaringen, rituelen en andere zaken steken dan de kop op in christelijke middens. Er ontstaat daardoor met de tijd een scheiding tussen zij die zich houden aan de eigen voorschriften, tradities, ervaringen, rituelen en hen die dat niet doen. Die scheiding dreigde ook te ontstaan in Kolosse. Ze deed echter geen recht aan Christus alleen. Hij was het Hoofd van alles en diende centraal te staan in het leven van de christen.

---

18 Kramer 1994, 98.

De nadruk op eigen voorschriften, tradities, ervaringen, rituelen en andere zaken versterkt alleen de radicale zelfzucht in de mens. Door dit egocentrisch gedrag te stimuleren, gingen zij voorbij aan de grootste problemen van het menselijk hart: eigendunk en egoïsme. Er klonk een 'nee', omdat dat een slechte indruk op anderen maakte, omdat God je anders geen welvaart zou schenken, omdat God je naar de hel zou zenden, omdat je er niet beter van werd. De regels en wetten die de dwaalleraars aan de christenen voorhielden, konden misschien de zelfzucht van het hart beperken, maar zouden het menselijk hart niet kunnen veranderen. Dat laatste kon alleen gebeuren door het evangelie dat Christus alleen centraal plaatste. In de leer van de dwaalgeesten kwam zijn Naam echter enkel naar voren aan de rand – als dat al gebeurde. De vroomheid die ze de christenen opdrongen was daardoor gekend door een gebrek aan liefde voor Christus.

De christenen in Kolosse moesten vasthouden aan Christus, het Hoofd. Elk compromis met de gedachte van de dwaalleraars was af te keuren. De dwaling voegt de gemeente namelijk niet bijeen. Het wil de leden ervan afhaken. Het onderwijs van de christenen diende daarmee telkens Christus centraal te plaatsen. Door dat te doen zou het een baken opslaan tegen de machten van het kwaad.

Als herders hun kudde op enorme grasvlakten laten weiden, is het onmogelijk de dieren door hekken bijeen te houden, zoals dat gebeurt in onze westerse landen. De herders brengen daarom de dieren naar een waterbron en laten hen vandaar los. Vanaf de bron verwijderen de schapen zich over de vlakte. Tegelijk keren ze telkens weer terug naar de waterbron die ze vanaf het begin ontdekten. Het is deze houding die de Bijbel ook toepast op de gelovige: de kudde Gods dient telkens weer terug te keren naar de relatie met Christus. Dat doet ze niet omdat er hekken van wetten en inzettingen rondom haar staan, maar doordat ze geproefd hebben van de bron en ze er gezamenlijk zorg voor dragen dat het zuivere water daaruit niet vertroebeld.

c Gestorven met Christus voor valse filosofieën (2:20-23)

(20) Als jullie met Christus aan de elementen van de wereld zijn afgestorven, waarom onderwerpen jullie je, alsof jullie in de wereld leven, aan inzettingen: (21) raak niet en smaak niet en roer niet aan? (22) (dingen die

---

alle door het gebruik te niet gaan), naar de geboden en leringen van de mensen, (23) (dingen die wel een schijn van wijsheid hebben in eigenwillige verering en nederigheid en gestrengheid tegen het lichaam, daaraan geen enkele eer bewijzend) tot bevrediging van het vlees.

| 20 | Als jullie met Christus aan de elementen van de wereld zijn afgestorven, waarom onderwerpen jullie je, alsof jullie in de wereld leven, aan inzettingen:

Nadat Paulus verschillende aspecten uit de dwaalleer heeft genoemd, legt hij aan de gemeente uit wat er in de geestelijke wereld met hen was gebeurd. Menselijke filosofieën over de schepping slopen onbewust in Kolosse binnen. Dit zorgde er voor dat de christenen opnieuw de ‘wereldelementen’ (στοιχεῖον/*stoicheion*) gingen dienen en zich onderworpen aan godsdienstige inzettingen. Er vond een terugkeer plaats naar het oude leven zonder Christus. We worden ons daarvan nog meer bewust als we dit vers vergelijken naar hetgeen Paulus aan de christenen in Galatië schreef: ‘Toen u God nog niet kende, was u onderworpen aan goden die helemaal geen goden zijn. Hoe is het dan toch mogelijk dat u die God hebt leren kennen, meer nog, door God gekend bent, u opnieuw tot die zwakke, armzalige machten [στοιχεῖον/*stoicheion*] wendt en u daaraan als slaven onderwerpen wilt? U houdt u werkelijk aan vaste feestdagen, maanden, seizoenen en jaren?’ (4:8-10).

Dezelfde wereldgeesten die de christenen vroeger dienden door het houden van vaste feestdagen, maanden, seizoenen en jaren, deden er alles aan om ook nu hun leven te bepalen. Niet Christus, maar de trouw aan deze inzettingen bepaalden vervolgens hun leven. Ze werden gezien als bron om het leven te vervullen. Wie trouw de inzettingen volgde, was een goed christen en werd door God beloond door deel te krijgen aan zijn volheid. Christus was daardoor als Hoofd van de troon gestoten en door andere zaken vervangen. De gemeente was ontvreemd van de nieuwtestamentische scheppingsleer en het evangelie van Christus als Hoofd over alles.

[Hoe kunnen andere christenen jou er op attent maken dat je jezelf niet opnieuw plaatst onder de macht van de goden die je vroeger diende?](#)

Als het om de inzettingen van de wereldelementen of -geesten ging, dan moest Paulus de christenen aan hun bekering herinneren. Voordat zij Christus hadden ontmoet, waren ze namelijk slaven geweest van diezelfde wereldelementen. Ze dachten toen dat ze goede burgers waren, omdat ze

voldeden aan bepaalde waarden en normen of een doordachte levensfilosofie navolgde. De ontmoeting met Christus had die zekerheid volledig omver geworpen. Dat zorgde er voor dat zij deze zaken compleet de rug toekeerden en zich in Christus voor deze impulsen als gestorven zagen. Ze dienden zich in hun heiliging dood te houden voor wettische houdingen en gelijkvormig te worden aan het beeld van Christus.

| 21 | raak niet en smaak niet en roer niet aan?

Gerard Kramer denkt dat dit vers een letterlijk citaat is dat door dwaalleraars werd gebruikt.¹⁹ We missen daarvoor een verdere verklaring of referentie uit de oudheid. Dit zijn diverse spijsweten die de dwaalleraars als noodzakelijk voor het heil voorschreven. We hoeven niet perse alleen aan de joodse spijsweten te denken. Ook heidense wetten kunnen opgelegd worden aan de gelovigen in Klein-Azië. De dwaalleraars zeiden: 'laat dit niet op je tong komen, spuug het meteen uit en ruik er niet aan. Je mag het zelfs niet aanraken.'

| 22 | (dingen die alle door het gebruik te niet gaan), naar de geboden en leringen van de mensen,

De verwoording die de apostel in deze verzen kiest, is gerelateerd aan de conclusie van Jahweh over het volk in Jesaja: 'Dit volk benadert Mij slechts met woorden en eert Mij met zijn lippen, terwijl het zijn hart verre van Mij houdt en hun ontzag voor Mij een aangeleerd gebod van mensen is' (29:13). Wat zich in Kolosse dreigt voor te doen is daarom niets nieuws onder de zon. Al in het Oude Testament gebeurt het dat het volk zich laat wegtrekken bij God door menselijke wijsheden en leringen.

| 23 | (dingen die wel een schijn van wijsheid hebben in eigenwillige verering en nederigheid en gestrengheid tegen het lichaam, daaraan geen enkele eer bewijzend) tot bevrediging van het vlees.

Op de markt van welzijn en geluk, van religie en visie, wordt van alles aangeboden. Maar niet alles is goed voor de christen. Het is bekend, hoe op dit randgebied heiligheid en zonde, extatische lust en zinnelijke lust aan elkaar grenzen. Maar niet alles past bij Jezus!

[Wat zijn voor jou persoonlijk belangrijke deugden voor een christen?](#)

---

¹⁹ Ibid., 104.

7 | Gestorven en levend gemaakt met Christus (3:1-7)

a Leven met Christus in nieuwheid (3:1-4)

(1) Als jullie nu met Christus opgewekt zijn, zoekt dan de dingen die boven zijn, waar Christus is, gezeten aan Gods rechterhand. (2) Bedenk de dingen die boven zijn, niet die op de aarde zijn. (3) Want jullie zijn gestorven en jullie leven is met Christus verborgen in God. (4) Wanneer Christus, jullie leven, geopenbaard wordt, dan zullen ook jullie met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid.

| 1 | Als jullie nu met Christus opgewekt zijn, zoekt dan de dingen die boven zijn, waar Christus is, gezeten aan Gods rechterhand.

Wie met Christus is gestorven, is ook met Hem opgewekt. Dat is een vaststaand feit. Paulus roept de christenen vandaar op om heel hun leven te richten op de dingen die boven zijn; daar waar de opgestane Christus is. De wegen en keuzes die een mens in zijn leven maakt, tonen wat zij als centrum voor hun leven hebben geaccepteerd. Paulus beseft dit ten diepste en verlangt er naar dat de christenen in Kolosse verbonden zijn met Christus. Vanuit zijn liefde voor hen uit hij zijn wijze advies.

“...en rij niet te snel!”, “Nee, mama.” “...en laat gerust weer eens iets van je horen!”, “Ja, mama.” “...en denk eraan dat je veel slaap nodig hebt!”, “Ja, mama.” Wie kent zulke uitspraken niet? Het zijn de momenten waarop jongeren afscheid nemen van hun ouders en nog enkele lichte vermaningen te horen krijgen. Ondanks dat de zoon of dochter de woorden van moeder soms als te betuttelend ervaart, beseft hij of zij diep in het hart dat deze raadgeving van goede harten is. Moeder zegt eigenlijk: “Je ligt me nauw aan het hart. Ik zou je graag gelukkig willen zien. Blijf in relatie met mij.” Hiermee heeft ze groot gelijk. Een soortgelijke indruk ontvangen we als we Paulus advies in Kolosse 3-4 doorlezen.’

Christenen moeten hun leven niet in beslag laten nemen door ‘aardse dingen’. Ze moeten hun aandacht richten op wat boven is, omdat ze

geloven dat Christus aan Gods rechterhand zit en alles aan Gods voeten zal onderwerpen: 'Neem plaats aan mijn rechterhand, Ik maak van je vijanden een bank voor Je voeten' (Ps110:1). Bij dat 'alles' horen ook de wereldgeesten die er nu hun best voor doen hun invloed te laten gelden en de verheven positie van Christus te negeren. Ondanks dat ze aan het kruis verslagen zijn (Ko2:15), proberen ze het christelijk leven op dingen die los van Christus staan te richten. Ze willen hun voet op de nek van de christenen zetten. In Kolosse doen ze dat door hen wijs te maken dat je als christen nog eigenhandig bepaalde inzetten moet volbrengen.

Het Bijbelse getuigenis staat haaks op dit soort onderwijs. Het 'doen' wordt dan overgewaardeerd en het 'zijn' nagelaten. Dat is ook in onze maatschappij het geval. In het sollicitatiegesprek moet je maar al te vaak pronken met datgene wat je hebt gedaan en is er weinig aandacht voor wie je bent. Ook als wij nieuwe mensen ontmoeten is een van de eerste vragen: 'Wat voor werk doe je?' We redeneren alsof je identiteit vooral wordt bepaald door dat wat je doet en hoe goed je dat doet. Deze grondhouding zorgt er voor we gemakkelijk ten prooi kunnen vallen aan de dwaalgeesten die de christenen in Kolosse probeerden te beïnvloeden door een 'doen' te promoten dat los stond van de identiteit in Christus.

Paulus wil dat de christenen de misleiding daardoor niet onderschatten. De effecten van 'werkheiligheid' zijn zo onuitroeibaar, dat ook christenen toch nog steeds terugvallen op religiositeit. Zo zeggen we soms: 'Als je liegt, wordt God boos op je en de mensen ook!', of: 'Als je liegt ben je net als de niet-christenen. Jij moet toch zeker doen!' Door die woorden moedigen we elkaar aan ons gedrag te veranderen uit vrees voor straf of moeilijkheden. In beide gevallen draait het daarbij om jezelf. Wie zich door deze verkeerde leer laat beïnvloeden, zal na enige tijd in zijn eigen leven ontdekken dat het zogenaamde christelijke leven dat hij of zij dan leidt niet meer is dan een christelijke façade, een etalage-christendom.

Het evangelie roept daarentegen op je identiteit niet te baseren op wat jezelf hebt bereikt. Alle aandacht is gericht op dat wat in Christus voor ons is bereikt. We zijn gerechtvaardigd door te vertrouwen op Gods werk in Christus. We zijn geheiligd door ons te focussen en te vullen met datgene wat van Christus is. Daarom zoeken we hetgeen boven is, omdat Christus daar momenteel is.¹

| 2 | **Bedenkt de dingen die boven zijn, niet die op de aarde zijn.**

1 Barth 1942, 644.

Christenen zwemmen tegen de stroom van de zondige maatschappij in. Dat doen ze door zich te richten op wat boven is. Ze beseffen dat ze een nieuwe schepping in Christus zijn en dat deze verandering veel meer omvat dan de religieuze gehoorzaamheid waarover de dwaalleraars rondom hen spreken (Ko2:16-19). Hun levenshart is diepgaand veranderd doordat het in Christus is omgesmolten. Geloof in het evangelie herstructureert hun motivaties, hun zelfbeeld, hun identiteit en hun wereldbeschouwing. Het verandert ons hart. Door de relatie tot hun Heer en Verlosser laten ze hun leven bepalen. De verticale dimensie heeft bij hen altijd voorrang op de horizontale dimensie.

Als je een plak metaal in de vorm van een solide hart wil brengen, lukt dat niet gemakkelijk door het metaal in eigen kracht te buigen en in elkaar te drukken. Het metaal lijkt onveranderlijk als er niet het zachtmakende effect van warmte aan wordt toegevoegd. Het is deze warmte die bij God 'boven' te vinden is en die harten langdurig verandert.

Hoe meer de christenen zich door het 'boven' laten leiden, hoe meer ze ook vanuit het 'boven' zullen veranderen en leven. Met dit 'boven' verwijst Paulus naar Christus, aangezien Hij zich aan Gods rechterhand bevindt, op de ereplaats. Wie Jezus verlangt te volgen als discipel kenmerkt zich door deze houding. Hij of zij traint zichzelf om het evangelie met haar getuigenis van Christus diep in het leven te laten doordringen. Hoewel op aarde nog onzichtbaar is dat Jezus van Nazareth de overwinnende Messias is, beseft de discipel dit diep in zijn hart en is het leven gefocust op datgene wat boven is.

[Wat helpt jou om je aandacht te blijven richten op Christus alleen?](#)

De oproep die Paulus aan de christenen in Kolosse richt, is niet die van menselijke regels. Het gaat niet om een nieuwe gedragscode voor christenen. Alle aandacht wordt gericht op de opgestane en verheerlijkte Messias. Hij is het centrum van waaruit het christelijke leven vorm en inhoud krijgt. Als Hij opgestaan is en verheerlijkt aan Gods rechterhand zit, dienen de christenen hun leven dus te richten op hetgeen boven is: Christus. Geen geboden of inzettingen staan centraal, maar een Persoon. Jezus Christus is de ultieme Heer en Koning voor de christen. Gods Thora

mag daarbij uiteraard wel dienen als wijsgeer of profeet. Ze mag echter in ons leven niet de plaats van de Koning in beslag nemen, zoals dat maar al te vaak gebeurde in de geschiedenis. Het zijn uiteindelijk de verlangens van Koning Jezus waaraan het christelijk leven is onderworpen. Allerlei prachtige zaken op aarde mogen Christus niet uit het centrum verwijderen. Hij houdt de ereplaats in de hele schepping (Kol:15-20) en vestigt van zich uit weer alle aandacht op de hemelse Vader. Zijn woorden uit de Bergrede getuigen hiervan:

‘Daarom zeg Ik jullie: maak je geen zorgen over jezelf en over wat je zult eten of drinken, noch over je lichaam en over wat je zult aantrekken. Is het leven niet meer dan voedsel en het lichaam niet meer dan kleding? Kijk naar de vogels in de lucht: ze zaaien niet en oogsten niet en vullen geen voorraadschuren, het is jullie hemelse Vader die ze voedt. Zijn jullie niet meer waard dan zij? Wie van jullie kan door zich zorgen te maken ook maar één el aan zijn levensduur toevoegen? En wat maken jullie je zorgen over kleding? Kijk eens naar de lelies, kijk hoe ze groeien in het veld. Ze werken niet en weven niet. Ik zeg jullie: zelfs Salomo ging in al zijn luister niet gekleed als een van hen. Als God het groen dat vandaag nog op het veld staat en morgen in de oven gegooid wordt al met zo veel zorg kleedt, met hoeveel meer zorg zal hij jullie dan niet kleden, kleingelovigen? Vraag je dus niet bezorgd af: “Wat zullen we eten?” of: “Wat zullen we drinken?” of: “Waarmee zullen we ons kleden?” – dat zijn allemaal dingen die de heidenen najagen. Jullie hemelse Vader weet wel dat jullie dat alles nodig hebben’ (Mt6:25-32).

| 3 | Want jullie zijn gestorven en jullie leven is met Christus verborgen in God.

Christenen zijn gestorven en opgestaan met Christus. Dat is hun werkelijkheid. Ze leven niet meer voor deze vergankelijke wereld, maar voor de Messias. Net zoals Hij momenteel verborgen is, zijn zij verborgen in God. Ook al leven ze nog op aarde, toch is hun leven veranderd en zien ze uit naar de voltooiing van Gods schepping (Rm8:23). Tot aan die dag is er tegelijkertijd nog een strijd gaande op aarde met de machten van het kwaad. De apostel zal dit in het volgende gedeelte verder verdiepen.

Wat zijn voor jou situaties waarin je dikwijls moet kiezen tussen het 'boven' en 'onder'?

| 4 | Wanneer Christus, jullie leven, geopenbaard wordt, dan zullen ook jullie met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid.

De christenen verlangen ernaar om in hun leven de dingen te zoeken van Christus en Hem te openbaring in hun leven. Daarbij mogen ze weten dat straks ook hun nieuwe leven in Christus openbaar wordt voor de hele schepping. Naar dat moment ziet de schepping reikhalzend uit (Rm8:19; vgl. 2Ts2:14; 1Jh3:2).

b Je hebt de oude mens uitgedaan (3:5-7)

(5) Doodt dan jullie leden die op de aarde zijn: seksuele ontucht, onreinheid, hartstocht, kwade begeerte en de hebzucht, die afgodendienst is, (6) om welke dingen de toorn van God komt over de zonen van de ongehoorzaamheid. (7) Ook jullie hebben vroeger onder hen gewandeld, toen jullie daarin leefden.

| 5 | Doodt dan jullie leden die op de aarde zijn: seksuele ontucht, onreinheid, hartstocht, kwade begeerte en de hebzucht, die afgodendienst is,

Wie Jezus in zijn leven centraal stelt en openbaart, verwerpt alles wat bij de overwonnen wereldgeesten hoort. Juist de wereldgeesten verlangen ernaar dat mensen in het doen van seksuele ontucht, onreinheid, hartstocht, kwade begeerte, hebzucht en afgodendienst toenemen. Hun missie is er op gericht om te moorden en te liegen, waarbij ze vooral ervan houden als dat gebeurt in naam van de 'godsdienst'. Voorbeelden hiervan beschrijven de evangelisten uit het leven van Christus.

Alleen wat 'van boven is' moet in het leven van de christen zichtbaar worden. Wat bij de zondige aarde hoort, wordt gedood (Ko3:1-2). Het mag niet met wat 'boven is' worden vermengd. Het kwade goedpraten is uit den boze. De oproep van de apostel om deze zaken te 'doden' is uniek in het Nieuwe Testament en sluit aan bij de krijgsterminologie uit Psalm 110 en Kolosse 2:15 en bij het feit dat de christenen met Christus gestorven zijn (Ko2:20; 3:3). Het laat tegelijk de ernst zien waarmee de christenen tegenover het kwade dienen te staan.

Wees als een vlinder, die uit zijn pop komt en in de lucht vliegt.
 Ga de zon tegemoet en strijk op een prachtige bloem neer. Zuig

er heerlijke honing uit en zie niet meer om naar de cocon, dat oude ding.

Bij de zaken die verbonden zijn met het kwade ‘van onder’, denkt Paulus concreet aan de leden: seksuele ontucht, onreinheid, hartstocht, kwade begeerte en hebzucht. Zulke opsommingen van allerlei zonden komen ook elders bij de apostel voor. Veelal wijst Paulus er daarbij op dat zij die deze dingen doen Gods koninkrijk niet zullen beërven (1Ko6:10; Gl5:19-21; Ef5:5), dat zij Gods toorn over zich halen (Ko3:5-6) of dat christenen zich van deze mensen moeten distantieëren (1Ko5:11). Het zijn zaken die ‘van beneden’, zonden waartoe wereldgeesten de christenen proberen te verleiden. Daar tegenover staan de deugden ‘van boven’, de vrucht van de Geest, die christenen mogen openbaren (Gl5:22; Fp4:8).

In de vijf ondeugden, die Paulus in Ko3:5 noemt, vindt er een beweging van uiterlijke daad naar innerlijke houding plaats. Later worden hieraan nog vijf ondeugden (vs8) en vijf positieve deugden (vs12) toegevoegd. Het geheel laat zich daardoor als volgt weergeven:

Kolosse 3:5	Kolosse 3:8	Kolosse 3:12
Seksuele ontucht	Toorn	Innerlijke ontferming
Onreinheid	Heftigheid	Goedheid
Hartstocht	Kwaadaardigheid	Nederigheid
Kwade begeerte	Laster	Zachtmoedigheid
Hebzucht	Vuile taal	Geduld

De vijf ondeugden in Ko3:5 zijn te classificeren als slechte verlangens, waarbij het vooral gaat om verkeerde seks. Deze vormen van seksuele verwording zijn dikwijls te herleiden tot een diepe eenzaamheid, een isoloment, waarin een mens gedrongen is en het niet uithoudt. Zij zorgen er voor dat veel mannen en vrouwen een werkelijke menselijke ontmoeting op seksueel niveau zelden tot nooit meemaken. In de gemeente van Christus beseft men daarentegen wat menselijkheid, medemenselijkheid en wat een liefdevolle relatie betekent. Men beseft hoe essentieel belangrijk het is om er voor elkaar te zijn.

Seksuele ontucht is het eerste werk van het vlees (Gl5:19). Het woord *πορνεία/porneia* is hierbij veel omvattend. We kunnen denken aan:

prostitutie (SV: 'hoererij'), vreemd gaan (BGT), incest, gemengde huwelijksluitingen, onnatuurlijke seksuele uitingen, pornografie.² Christenen dienen zich ver hiervan te houden, want wie dit doet, zal Gods koninkrijk niet beërven (1Ko6:10; vgl. Hd15:20; 1Ko5:11; 6:18; Ef5:5; 1Ts4:3).

'Onreinheid' (ἀκαθαρσία/*akatharsia*) wordt dikwijls in de Bijbel met 'seksuele ontucht' verbonden en verwijst dan naar verboden seks (BGT) of zedeloosheid (NBV, vgl. WV; Rm1:24; 2Ko12:21; Ef5:3-5).³

'Hartstocht' (πάθος/*pathos*) wijst in het Nieuwe Testament normaal op een verkeerde seksuele lust (Rm1:26; 1Ts4:5).⁴ BGT geeft het samen met 'kwade begeerten' (ἐπιθυμία κακός/*epithymia kakos*) weer als 'ander verkeerd gedrag op seksueel gebied'.

'Kwade begeerte' legt hierbij nadruk op het actief meelokken van een ander in het kwaad. Hierbij is het mogelijk te denken aan het begeren van materiële goederen (Mc4:19), een andere vrouw (Mt5:28), seksueel kwaad (Rm1:24) of andere kwade zaken die een kenmerk zijn van de dingen die 'beneden op aarde' zijn (Rm6:12; 1Ko10:6; Gl5:16-17; 1Jh2:16; 2Pt2:18). De 'kwade begeerten' vormen door deze breedte dan een brug naar de laatste ondeugd: de hebzucht.

'Hebzucht' (πλεονεξία/*pleonexia*) concentreert zich hoofdzakelijk op de gierigheid naar andere goederen. Tegelijk gebruikten Griekse filosofen als Plato of Aristoteles het ook voor seksuele verlangens.⁵ Die betekenis heeft het begrip ook in 1Ts4:6. In dat geval zou de hebzucht aansluiten bij de voorafgaande ondeugden. Een christen verlangt er niet naar om schatten op aarde te verzamelen. Hij neigt zijn hart tot God en niet tot winstbejag. Jezus wees er zijn discipelen al zelf op dat zij zich dienden te beschermen tegen hebzucht. Het is immers onmogelijk om tegelijk de ware God te dienen en de Mammon (vgl. Mt6:24; Lc12:15). Doorheen zijn werk moesten Paulus en Petrus echter vaststellen dat sommigen zelfs onder de christenen naar eigen winst begonnen te streven (2Ko2:17; 2Pt2:3,14). Dit is de gierigheid die niet God maar de schepping in het centrum van het leven plaatst. Daarmee staat hebzucht gelijk aan afgoderij, zoals het joodse *Testament van de Twaalf Patriarchen* al eerder stelde:⁶ 'De liefde voor het geld leidt tot afgoderij, want wie zich laat verleiden door geld noemt datgene God wat geen God is.'

2 Bauer et al. 2000, 693; Hauck and Siegfried 1968; Vgl. [Anoniem] 1985, Rub1:6; Jud13:6; Lev18:6-18; Ben9:1.

3 O'Brien 1982, 181.

4 Michaelis 1967, 928.

5 Zonder verwijzingen: O'Brien 1982, 182.

6 [Anoniem] 1985, Jud19:1.

| 6 | om welke dingen de toorn van God komt over de zonen van de ongehoorzaamheid.

Al de ondeugden die de apostel in het vorige vers heeft genoemd, mogen niet aanwezig zijn in het leven van de christenen. Zij dienen zich er met geweld tegen te verzetten en hen uit hun leven te bannen. Voor de apostel is het duidelijk dat Gods oordeel juist over de aarde komt omdat mensen de bovenstaande verlangens achterna gaan. Of dit oordeel reeds vandaag al wordt uitgevoerd, verduidelijkt Paulus niet. Hij ziet de toorn van God enkel als het gevolg van de kwade verlangens.

De woorden 'zonen van de ongehoorzaamheid' (ἐπι τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, κ, A, C, D¹, F, G, H, I, Ψ, MT) ontbreken in P⁴⁶, B en bij sommige kerkvaders (vgl. NBG). Omdat Ko3:7 de christenen contrasteert met de ongehoorzamen lijken de woorden authentiek. Het vers vormt dan een parallel met Ef5:6: 'Laat niemand u misleiden met drogredenen, want door zulke dingen komt de toorn Gods over de kinderen der ongehoorzaamheid'.

| 7 | Ook jullie hebben vroeger onder hen gewandeld, toen jullie daarin leefden.

De christenen in Kolosse maakten zich vroeger eveneens schuldig aan de bovengenoemde zonden. Zij leefden erin, alsof het allemaal normaal was. Die tijd moest nu voorbij zijn. Ze waren door God uit de macht van de duisternis getrokken en overgezet in het koninkrijk van de Zoon van Gods liefde (Ko1:13). Niet wat beneden, maar wat boven was diende hun leven te bepalen. Niet wat de wereldgeesten wilden, maar wat Christus wilde, moest richting geven aan hun leven.

8 | Wandel in wijsheid (3:8-16)

In het Nieuwe Testament komt meermaals het beeld voor van de nieuwe kleren die een mens dient aan te trekken (Gl3:27-29; vgl. Ef2:10). Deze kleren verwijzen naar meer dan slechts kledij. Ze duiden ook op de Persoon van Christus. Tegenwoordig is deze symbolische waarde nog steeds verbonden met de kleren die we dragen. ‘Kleren maken de man’, zegt een oud spreekwoord. De kleren die je draagt vertellen een ander wie je bent en hoe je je voelt. Op een bruiloft kies je daarom voor andere kleren dan op een begrafenis. Deze sociologische en psychologische waarde van kleren komt uit zich al in het Nieuwe Testament (Mt11:8; Op7:14-15; 2Ko5:2-4). De nadruk daarop is daarbij nog sterker aanwezig dan in onze huidige tijd. Wie er voor kiest om iemand van het bruiloftsfeest te verwijderen omdat hij de verkeerde kleren aan heeft, zal dat niet in dank worden afgenomen (Mt22:11-12). De kleren die iemand aandoet tonen namelijk ook hoe men zich tot de ander verhoudt. Het aandoen van de nieuwe mens is daarmee meer dan slechts een verandering aan de binnenkant van de christen. Het gaat ook om een verandering ten opzichte van de ander. Het aandoen van de nieuwe mens is daarmee een verandering van de hele levensstijl, oftewel een verandering van het hart.¹

A Leg de oude mens af (3:8-11)

(8) Maar nu, leggen ook jullie dit alles af: woede, kwaadheid, slechte gedachten, smaad- en scheldwoorden, uit jullie mond. (9) Wees niet onecht tegenover elkaar, daar jullie de oude mens met zijn daden hebben uitgedaan (10) en de nieuwe hebben aangedaan, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het beeld van de Schepper. (11) Daarin is niet Griek en Jood, besnijdenis en onbesnedenheid, barbaar, Scyth, slaaf, vrije; maar Christus is alles en in allen.

| 8 | Maar nu, leggen ook jullie dit alles af: woede, kwaadheid, slechte gedachten, smaad- en scheldwoorden, uit jullie mond.

Paulus erkent dat de christenen vervolgens ook andere ondeugden afleggen. Het ‘maar nu’, duidt aan dat dit nog een stap verder gaat dan het voorafgaande. Er is daarbij geen sprake van een bevel tot ‘moeten’ (NBG,

¹ Berger 2003, 40–41.

NBV, WV, GNB, BGT), maar van een logisch gevolg (SV, HSV, TE): Wie Christus centraal plaatst, verlangt niet meer naar de kwade dingen van deze wereld. Het hart keert zich naar hetgeen ‘boven’ is. Niet alleen het gedrag van de christen is dus verbonden met wat ‘boven’ is, ook het innerlijk is dat. Het hele leven, het hart van de christen doet datgene aan wat bij Christus hoort en trekt datgene uit wat er niet bij hoort. Dit is een logisch gevolg van de eenwording met de gestorven en opgestane Heer. De zonde wordt daarmee bij de wortel uitgerukt. Paulus noemt in zijn voorbeeld de vijf elementen: toorn, kwaadheid, boosheid, laster en vuile taal.

Woede (ὀργή/*orgē*, NBV, GNB, BGT) of ‘toorn’ (NBG, HSV) wijst vanuit de brontekst op de negatieve houding tegenover de medemens waaraan je vasthoudt. Kwaadheid (θυμός/*thymos*, BGT) betreft een uitbarstende woede (vgl. Gl5:10). Het gaat om ‘heftigheid’ (NBG), ‘drift’ (WV, NBV, GNB). Uitleggers verbinden de toorn en kwaadheid in dit vers met elkaar.² Dit komt ook naar voren in Paulus’ brief aan Efeze, waar de toorn opkomt: ‘Geraak je in toorn, zondig dan niet: de zon mag niet over een opwelling van je toorn ondergaan’ (Ef6:26), en in zijn schrijven aan Korinthe, waarin Paulus zijn vrees uit dat deze zonden bij de christenen aldaar aanwezig zijn (2Ko12:20). Christenen dienen zich niet hieraan over te geven. Door zich te richten op Christus en te zoeken wat ‘boven’ is, dienen ze hun innerlijke stormen onder controle te houden en de leiding van Gods Geest in hun leven toe te laten.

Slechte gedachten (κακία/*kakia*, BGT), boosheid (NBG), ‘slechtheid’ (HSV) of ‘kwaadaardigheid’ (WV) kenmerkt zich door onbeheersbaarheid. Het is ongetemd kwaad gedrag of de slechte gedachten over de ander, die de relatie onder mensen verwoest en enkel gericht is op zichzelf (Rm1:29; 1Ko5:8; 14:20; Ef4:31). Een voorbeeld daarvan vinden we bij Simon de tovenaer. Hij dient zich te bekeren van zijn boosheid naar valse macht (Hd8:22).

Smaadwoorden (βλασφημία/*blasfēmia*), ‘laster’ (HSV, NBG) of ‘gevloek’ (WV, GNB) zijn gemene stekende beledigingen (BGT). In de Bijbel wordt dit vooral gebruikt voor godslastering. Het kan echter ook over het lasteren over medemensen gaan (Tt3:2). Dit soort taal past niet bij een kind van God dat gericht is op wat ‘boven’ is.

---

2 O’Brien 1982, 187; Lightfoot 1997, 212.

Schimpwoorden (*αἰσχρολογία/aischrologia*), vuile taal (NBG), ‘vunzige taal’ (WV), ‘schandelijke taal’ (GNB, HSV), onfatsoenlijke woorden of het uiten van scheldwoorden (vgl. NBV, BGT) vinden we alleen op deze plaats in het Nieuwe Testament. Dit soort taal vergiftigt de atmosfeer van Gods koninkrijk. Vloek en zegen mogen niet uit dezelfde mond voortkomen (Jk3:10).

| 9 | Wees niet onecht tegenover elkaar, daar jullie de oude mens met zijn daden hebben uitgedaan

Liegen en bedriegen hoort niet thuis in Christus’ gemeente. Onwaarheden moeten worden weggedaan en waarheid moet worden omarmd. Dat kan omdat christenen de oude mens met zijn slechte daden in het verleden als een oud kleed aflegden. Bij hun identificatie met Christus deden ze de nieuwe mens aan. Vanaf dat moment verlangden ze ernaar datgene wat Christus wilde te doen. Zo dragen ze ook verantwoordelijkheid tegenover elkaar en tegenover de wereld rondom hen. Onechtheid wordt niet getolereerd. Het is daarom te betreuren als christenen berichten vervalsen om zaken aantrekkelijker te maken. Dat gebeurt zelfs in de verkondiging van het evangelie, waarbij te denken is aan levensverhalen over spectaculaire bekeringen (bijv. *Getemde Tijger*) of ervaringen (bijv. *De jongen die in de hemel was*). Beide boeken beschrijven gebeurtenissen die de schrijvers nooit meemaakten en waarvan ze later toegaven dat ze het uit hun duim hadden gezogen. De smaad die zulke verzonnen verhalen op Gods evangelie leggen, is niet te onderschatten.

De metafoor die de apostel gebruikt voor het uitdoen van de oude mens en het aandoen van de nieuwe mens in vers 9-10 herinnert aan de eerste kleren die Adam en Eva van God ontvingen. We vernemen in Genesis 3:7-11 hoe het eerste koppel hun zelfgemaakte kleren moest uitdoen en de kleren, die God voor hen had uitgekozen, mocht aandoen.³ Al vroeg zagen christenen vandaar in Kolosse 3:9-10 een verwijzing naar de nieuwe kleren van de nieuwe tuinstad die straks vanuit de hemel op aarde zou neerdalen (Op21-22). Dit is nog meer te begrijpen als we beseffen dat in de oudheid de ontvangst van een nieuw gewaad in relatie stond met de ontvangst van de erfrechten (vgl. Gl3:27,29).⁴

3 Vgl. Pseudo-Salomo 2009, 11:10,14; Pseudo-Ezra 2009, 2:33-48; [Anoniem] 1985, Lev18:10-14; [Anoniem] n.d., 13:142; Pseudo-Henoch 1901, 22:8-10; Pseudo-Mozes n.d., 20:1-5; [Anoniem] n.d., 9:8-9; [Anoniem] n.d., 5:6.

4 Hugenberg 1994, 198-199.

| 10 | en de nieuwe hebben aangedaan, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het beeld van de Schepper.

Paulus benadrukt dat de christenen hun 'oude kleren' vervangen en 'nieuwe kleren' aandeden. Dit een gebeurtenis die plaatsvond in het verleden. Zij verloochenden zichzelf en gehoorzaamden de oproep van Christus om Hem te volgen. In Christus mogen zij nu een nieuwe schepping zijn en datgene zoeken wat 'boven' is. Hun verlangen is om dit feit ook te tonen in hun leven. Het is Gods verlangen om deze schepping niet op te geven en definitief uit te leveren aan het kwaad. God wil de schepping radicaal vernieuwen. Daarvan mochten de christenen al proeven door de wedergeboorte. Ze werden opnieuw geboren van boven. Als pas geboren koningskinderen willen ze koninklijk leven. Dat doen ze niet om koningskinderen te worden, maar omdat ze koningen zijn. Zo verlangt de christen ernaar om te worden vernieuwd naar Gods beeld en gelijkenis (Gn1:26-27).⁵ Ze willen worden vernieuwd tot de kennis, naar het beeld van de Schepper. Zoals Christus het beeld en gelijkenis van de onzichtbare God is, willen ook de christenen dat zijn (vgl. Ko1:15).

Elke dag kiezen ze er bewust voor op die nieuwe manier te wandelen (Rm13:14; Gl3:27; Ef4:24). Ze groeien in dit nieuwe leven dat van een geheel andere aard is. Zo ondergaan ze een doorlopend proces van verandering en beseffen ze ten diepste dat dit alleen mogelijk is op basis van Gods genade. Geen menselijke geboden of inzettingen mogen de plaats van God hierin in beslag nemen, dat is het onderwijs van Paulus in de brief aan Kolosse.

| 11 | Daarin is niet Griek en Jood, besnijdenis en onbesnedenheid, barbaar, Scyth, slaaf, vrije; maar Christus is alles en in allen.

In Christus is er geen waardeverschil meer aanwezig tussen volken, geslachten of maatschappelijke posities. Ondanks dat culturele uniekheid blijft bestaan, wordt in Christus gelijkwaardig aan elkaar geplaatst. Christus brengt zo vrede tussen al de verschillen die er in de gebroken wereld ontstonden. Onderscheidingen zijn niet meer aanwezig in Gods koninkrijk. De termen 'barbaar' en 'Scyth' doen wat vreemd aan voor de hedendaagse lezer. Een barbaar woonde buiten het Romeinse rijk en sprak geen Latijn of Grieks. Voor de anderen was hij daarmee een 'brabbelaar', kortom: een barbaar. De Scythen waren de meest wrede barbaren, in de buurt van Kolosse, toen Paulus zijn brief schreef. Ze woonden rondom de

⁵ Beale 2007, 865; MacDonald 2000, 138, 146; Patzia 1984, 61; Gnllka 1980, 188; Caird 1976, 205; Lohse 1971, 142; Robertson 1959, 503; Simpson and Bruce 1957, 272; Lightfoot 1997, 215–216; Uitman 1978, 85.

Zwarte Zee in het noorden van Kolosse. Zelfs deze brutale krijgers werden door Christus veranderd en verzoend met hun aardse vijanden.

B Doe de nieuwe mens aan! (3:12-16)

(12) Doet dan aan als uitverkorenen van God, heiligen en geliefden: barmhartigheid, vriendelijkheid, nederigheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid, (13) elkaar verdragend en elkaar vergevend, als de een tegen de ander een verwijt heeft; zoals ook Christus jullie vergeven heeft, zo ook jullie. (14) En boven dit alles de liefde, dat is de band van de volmaaktheid. (15) En laat de vrede van Christus, waartoe jullie ook geroepen zijn in een lichaam, in jullie harten heersen; en wees dankbaar. (16) Laat het woord van Christus rijkelijk in jullie wonen, terwijl jullie in alle wijsheid elkaar leren en bemoedigen met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen en in de genade zingen in jullie harten voor God.

| 12 | Doet dan aan als uitverkorenen van God, heiligen en geliefden: barmhartigheid, vriendelijkheid, nederigheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid,

We leggen niet alleen een oude levensstijl af. We doen ook een nieuwe levensstijl aan. Paulus beschrijft de prachtige kleren waardoor de christenen zich mogen kenmerken. Deze kleren zijn niet te verkrijgen bij H&M, Vögle, Pimkie of C&A, ze hangen niet in onze kleerkast en liggen ook niet onder ons bed. Ze zijn evenmin zelf te vervaardigen. Daarom schrijft de apostel ook niet: wees barmhartig, vriendelijk, nederig, zachtmoedig en geduldig. De christenen beseffen dat deze kledingstukken enkel ‘van boven’ afkomstig zijn. Het is Christus alleen die hen deze kan schenken. Niet ‘Adidas’, ‘Lacoste’, ‘Puma’ of ‘Levi’s’, maar ‘Christus’ is het label op dit nieuwe outfit. Zoals God de zelfgemaakte kledij van Adam en Eva door zijn kledij verving, dienen de christenen zich van hun eigen godsdienstige kledij te ontdoen. Er dient te worden gekozen voor Gods kledij: de kleren van de nieuwe mens.

[In hoeverre zie jijzelf deze ‘nieuwe kleren’ in de gemeente terug?](#)

De christen beseft dat verbondenheid met Christus ook verandering van positie betekent. Het is vergelijkbaar met iemand die een grote som geld wint. Zo iemand is niet slechts verstandelijk van arm naar rijk veranderd. Ook aan de buitenkant is zichtbaar dat er iets in het leven veranderd is. De oude versleten kleren zijn ingeruild voor een mooi en deftig pak. Hij leeft niet langer in een krot, maar in een mooi huis. Hij gaat niet meer te voet, maar rijdt met een mooie auto. Zo is het ook met de christen. Wie Christus ontmoet, is van arm in rijk veranderd. Hij is

veranderd in het beeld van Christus. Wat hij in Christus is, komt tot uiting in de geloofswandel. Dat vraagt een bewuste keuze om de nieuwe mens aan te doen en te handelen vanuit Christus' karakter. De christen die hieraan gehoorzaamt, legt zijn eigen gerichtheid af, is op God en de medemens gericht en ziet het leven niet meer door de spiegel waarin het 'ik' centraal staat.

[Hoe zou je eigen woonwijk er uit zien als al je buurtbewoners zouden wandelen volgens de kenmerken van de nieuwe mens? Hoe groot zou het contrast zijn met omliggende buurten? Waar zouden mensen het liefst willen wonen?](#)

Paulus noemt in vers 12-13 zeven kenmerken van dit karakter dat de christen openbaart. Het zijn karaktertrekken die ook aanwezig waren bij Christus: barmhartigheid, vriendelijkheid, nederigheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid, verdraagzaamheid en vergeving. God de beeldhouwer verlangt ernaar om jou steeds meer te vormen tot een mens die dezelfde mentaliteit als Jezus heeft. Dat doet hij niet door de oude mens op te lappen, maar door deze radicaal en volledig te vernieuwen. God maakt je tot een ander mens, een nieuwe mens en roept je daarom op in deze gebroken wereld ook te wandelen als een nieuwe mens. Lees daarom eens onderstaand verhaal door en probeer te ontdekken wat er fout loopt in de parallel:

Een beeldhouwer zoekt een mooi stuk steen uit dat groot genoeg is om er het beeld uit te halen. Met zijn kundige oog ziet hij al welk beeld er uit het ruwe steen zal komen. Met dat beeld voor ogen gaat hij aan de slag. Voor externe vrienden is het ruwe stuk steen gewoon een nietszeggend blok. Zij zien er niets in, zolang de beeldhouwer geen informatie geeft. Als de beeldhouwer aan de slag gaat, wordt dit gaandeweg duidelijk. Daar komt het hoofd, daar de armen, daar de benen en daar de buik. Hoe meer zichtbaar het beeld wordt, hoe meer het enthousiasme groeit. Zo vormt de beeldhouwer het beeld en verwijdert hij al hetgeen dat niet bij het uiteindelijke beeld hoort.

De verkeerde conclusie in bovenstaand voorbeeld is dat het vanuit de gedachte vertrekt dat God de oude mens oplapt. Dat doet Hij echter niet. Hij laat de oude mens sterven met Christus en in nieuwe leven opstaan

(3:1). Wie dit vergeet, loopt gevaar gelijkvormig te willen worden aan het beeld van Jezus door eigen kracht. Je denkt dan dat je de oude mens in jezelf wel kunt oplappen en stampt jezelf in de grond doordat je beseft dat lijken op Jezus in je leven uitloopt op een ramp.

Is het aandoen van de nieuwe kleren eerder een gave of een opgave?

Het evangelie zegt daarentegen: God lapt de oude mens niet op, maar laat deze met Christus sterven en wekt in Christus de nieuwe mens op. Christenen doen niet aan slavenmoraal of levensrenovatie, maar aan levensverandering door relatie. Die verandering begint vanaf de wedergeboorte. Paulus somt vanuit dat perspectief enkele kenmerken op die bij dit nieuwe leven horen en die radicaal ingaan tegen het ik-gerichte leven van de oude mens.

Hartelijke of innerlijke ontferming kiest er voor om de ander tot hulp te zijn. Deze deugd is verbonden met warmte en zorg. Waar ze afwezig is, heerst koudheid en vergaat een maatschappij.

Nederigheid is het eerlijke bewustzijn dat je niet hoger staat dan een ander. Veelal wordt het met een laag zelfbeeld of het niet opkomen voor je eigen rechten verward. Dat is onterecht. Wie nederig is, beseft bijvoorbeeld dat niemand volmaakt is en kiest er voor om niet elke fout bij de andere op de voorgrond te plaatsen. Deze houding van nederigheid is geen hedendaagse deugd in onze maatschappij waarin nagenoeg alle mensen elkaar proberen te overtroeven met hun prestaties en ervaringen. Het is een kledingstuk dat de massa liever niet aandoet en in de kast laat hangen.

Zachtmoedigheid kenmerkt zich door de moed om zacht te blijven tegenover de ander. Het is geen goedkoop 'negeren' van andermans fouten, maar een wijs en geduldig omgaan daarmee. Wie niet zachtmoedig is, beseft dat de eigen gevoelens te vergelijken zijn met een grote bal die met alle kracht onder water wordt gehouden.

| 13 | **elkaar verdragend en elkaar vergevend, als de een tegen de ander een verwijt heeft; zoals ook Christus jullie vergeven heeft, zo ook jullie.**

Christenen verlangen ernaar om Christus als voorbeeld te volgen. Paulus beseft dat de navolgers van Christus vaak slechte christenen zijn. Hij beseft dat Gods beminden lang niet altijd beminnelijk zijn. Hij roept

hen daarom op tot eensgezindheid. Als je een ander openlijk ziet zondigen of ernstige misdrijven ziet begaan, moet je toch jezelf niet beter achten. Je weet immers niet hoe lang je zelf in het goede staande kunt blijven. Zoals jij wel eens moeite hebt met andere christenen, dien je te beseffen dat andere christenen wel eens moeite hebben met jou. Twee keer benadrukt Paulus zodoende in dit vers dat wat hij zegt van toepassing is op ‘elkaar’.

Wat vind je van de volgende uitspraak: ‘Wat een mens in zichzelf of in anderen niet kan verbeteren, moet hij geduldig verdragen, totdat God anders beschikt.’

Ondanks dat het leven in relaties moeilijk is, kiest de christen ervoor om elkaar te verdragen en te vergeven. Dit elkaar verdragen leren we alleen een klein beetje, als we ons indenken, wat het onze ene Heer gekost heeft om het met ons allen uit te houden. Het voorbeeld dat de christen daarin volgt, is Christus. Zoals Christus omgaat met zonde, berouw en vergeving, gaan ook zij daarmee om.

Nu echter heeft God het zo geregeld dat wij leren elkaars lasten te dragen. Niemand immers is zonder gebrek, niemand zonder last, niemand zichzelf genoeg, niemand wijs genoeg voor zichzelf. Wij moeten juist elkaar dragen, elkaar vertroosten, tegelijk helpen, leren en vermanen.⁶

| 14 | En boven dit alles de liefde, dat is de band van de volmaaktheid.

Wat zou vriendelijkheid, barmhartigheid en goedheid zijn, als niet de liefde erboven zou staan. De liefde vormt het band dat alles bijeen houdt. In de oudheid was zulk een band van groot belang. Er bestonden geen broeken, T-shirts, ritssluitingen en elastieken. De kleding bestond vooral uit grote doeken die bijeen werden gehouden door een band.

| 15 | En laat de vrede van Christus, waartoe jullie ook geroepen zijn in een lichaam, in jullie harten heersen; en wees dankbaar.

Als je niet precies weet te reageren op bepaalde omstandigheden, zoek dan de wil van Christus. Hij is het hoofd van alles wat God heeft gemaakt en draagt er de grootste zorg voor. Zijn vrede mag ook in jou hart

⁶ van Kempen 2008, I.16.13.

aanwezig zijn en je omringen. Dat dient vooral het geval te zijn in je omgang met andere christenen. Laat in de gemeente, waartoe je behoort, de vrede van Christus zien. Samen met de anderen vorm je immers één lichaam.

Aan het slot van dit vers roept Paulus de christenen nog een op tot dankbaarheid. Hiermee sluit hij aan bij de vorige drie verzen, waarin ook dankbaarheid centraal stond.⁷

Sommige christenen overlopen 's avond met God de dag die mochten beleven. Ze vragen God om een liefdevolle terugblik en stellen zichzelf de vraag: Waarvoor mag ik dankbaar zijn? Sommigen noteren dit in een dagboek. Na enige tijd constateren ze hierbij dat hun perspectief op het alledaagse zich langzaam begon te veranderen. Ze merkten meer-en-meer dat dankbaarheid een basis vormde in hun leven. In plaats van als eerste enkel de gebreken te zien, zagen ze nu veelmeer hetgeen God in hun leven allemaal schonk.

[Wat helpt jou om je dankbaarheid tot God te kunnen uitten? Ken je soortgelijke ervaringen rondom het dagelijks overlopen van je dag?](#)

| 16 | Laat het woord van Christus rijkelijk in jullie wonen, terwijl jullie in alle wijsheid elkaar leren en bemoedigen met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen en in de genade zingen in jullie harten voor God.

Nadat vers 15 sprak over de vrede van Christus, spreekt vers 16 over het woord van Christus. Paulus' oproep ontvouwt zich hierbij in verschillende delen: '[1] Laat Christus' woorden in al hun rijkdom in jullie wonen; [2] onderricht en vermaan elkaar in alle wijsheid, [3] zing met heel uw hart psalmen en hymnen voor God en liederen die de Geest jullie vol genade ingeeft' (NBV, vgl. WV en GNB). HSV kent daarbij vier delen: '[1] Laat het woord van Christus in rijke mate in jullie wonen, in alle wijsheid; [2] onderwijs elkaar en [3] wijs elkaar terecht, met psalmen, lofzangen en geestelijke liederen. [4] Zing voor de Heere met dank in jullie hart. Leven met Christus is te vergelijken met een prachtige ketting die verschillende parels bevat: liefhebben, vergeven, onderwijzen, bemoedigen, zingen.

7 Geisler 2000, 238.

Maar waarom praten wij zo graag en wisselen wij verhalen uit, terwijl wij toch zelden zonder beschadiging van ons geweten in de stilte terugkeren? Daarom praten wij zo graag, omdat wij door onderling te spreken troost zoeken bij elkaar. Wij verlangen ons hart, door allerlei gedachten afgemat, op te beuren.⁸

Als eerste roept Paulus de gemeente op om het woord van Christus een rijkelijke plaats te geven in hun midden. Dit vraagt meer dan slechts verstandelijke of globale kennis van Christus' onderwijs. God verlangt dat het woord van zijn Zoon zich rijkelijk in de christen thuis voelt. Door dit woord bemoedigen, vermanen en troosten christenen elkaar. Het woord van Christus bouwt op. Het voedt je verlangen om in je levenswandel steeds meer op Jezus te gaan lijken. Onze eigen manier van denken is daarentegen eenzijdig. We kiezen datgene uit wat onszelf het beste uitkomt en zoeken haastig naar Bijbelteksten en geestelijke aanwijzingen die deze gedachten ondersteunen. Paulus roept de christenen echter op om niet de eigen gedachten maar het woord van Christus rijkelijk in zich te laten wonen. Wat zegt Christus over hetgeen wij mee worstelen? Wat openbaart de Geest van Christus in het geïnspireerde Woord? Christenen mogen elkaar in die wijsheid opbouwen, vermanen of vertroosten. Het woord van Christus wordt zo een levensbron die water geeft aan een boom, die vervolgens rijkelijk vrucht draagt.

[Hoe sterk is je leven op het Woord van Christus gericht? Wat helpt jou om je niet door de impulsen van de dag, maar door Christus te laten leiden?](#)

Paulus verbindt dit verlangen naar het Woord van Christus met het zingen van psalmen, lofzangen en geestelijke liederen. Ook zij helpen ons tezamen in het vormingsproces, en vormen onderling een eenheid met elkaar.⁹ Het gaat te ver om deze driedeling te verbinden met de Drie-eenheid, waarbij de psalmen verbonden zijn met God de Vader, de lofzangen met God de Zoon en de geestelijke liederen met God de Geest.¹⁰ De Jahweh van de psalmen is immers niet alleen God de Vader, maar de volledige Drie-ene God. Als we al een onderscheid willen aanbrengen, dan is het mogelijk bij de psalmen te denken aan de oudtestamentische psalmen, bij de lofzangen aan gekende liederen in de kerk en bij

⁸ van Kempen 2008, I.10.4-5.

⁹ Barth and Blanke 1994, 427.

¹⁰ Hustad 1992, 33; 1993, 146-148.

geestelijke liederen aan liederen die spontaan ter plaatse ontstonden.¹¹ Alle drie dienen ze echter sterk didactisch en bemoedigend te zijn voor de gemeente. Uit archeologisch onderzoek blijkt, dat dit daadwerkelijk het geval was in de eerste gemeentes.¹² Psalmen, lofzangen en geestelijke liederen vormden geen bijzaak of intermezzo. Het was ook meer dan een emotioneel aspect. Door samen te zingen hielpen de christenen elkaar aan Christus te herinneren en zo te bemoedigen. Dit herinneren en bemoedigen komt ook terug in de oudtestamentische psalmen.

In christelijke vergaderingen komt de impact van het samen zingen dikwijls sterk naar voren. Bijvoorbeeld: Er zijn twee partijen zijn die voor een zaak strijden en het niet met elkaar eens zijn. Beiden willen ze het tegenovergestelde en weten ze hun standpunt goed te verdedigen vanuit Gods Woord en het gezonde verstand. Een compromis is in die situatie verder onmogelijk. In plaats van gefrustreerd en vol ergernis uit elkaar te gaan, kiezen de christenen er echter voor om enkele liederen te zingen en te bidden. Meermaals komt het daarbij voor dat de partijen uiteindelijk uiteengaan met hun eigen mening, maar diep in hun hart beseffen: Er is iets dat groter is dan al hetgeen waarover wij discussieren. Jezus Christus is er. Hij houdt van ons allemaal even veel en werkt door ons allen. Hij is voor ons gestorven en opgestaan en in Hem zijn wij één, ondanks dat we het op dit punt grondig met elkaar oneens zijn.

---

11 Dunn 1996, 239; Fee 1994, 653–654; Kramer 1994, 129; Wolter 1993, 190; Smith 1963, 61, 79–80.

12 O'Brien 1982, 209.

9 | Leven vanuit Christus (3:17-4:1)

(17) En alles wat jullie doen, in woord of in werk, doet alles in de naam van de Heer Jezus, terwijl jullie God de Vader door Hem danken. (18) Vrouwen, weest aan jullie mannen onderdanig, zoals het betaamt in de Heer, (19) Mannen, heb jullie vrouwen lief en weest niet bitter tegen hen. (20) Kinderen, weest jullie ouders in alles gehoorzaam, want dit is welbehaaglijk in de Heer. (21) Vaders, irriteert jullie kinderen niet, opdat zij niet moedeloos worden. (22) Slaven, weest jullie heren naar het vlees in alles gehoorzaam, niet met ogendienst, als mensenbehagers, maar in eenvoud van hart, in respect voor de Heer. (23) Wat jullie ook doen, doet het van harte, als voor de Heer en niet voor mensen, (24) daar jullie weten dat jullie van de Heer als vergelding de erfenis zullen ontvangen: jullie dienen de Heer Christus. (25) Want wie onrecht doet, zal het onrecht dat hij gedaan heeft, terugontvangen; en er is geen aanzien van de persoon. (1) Heren, geef aan jullie slaven wat rechtvaardig en billijk is, daar jullie weten dat ook jullie een Heer in de hemel hebben.

Bij de christenen in Kolosse is het nu duidelijk geworden dat zij zich niet mogen laten verleiden door de wereldmachten. Hun leven dient zich alleen op Jezus Christus te focussen. Door Hem te verkondigen, wordt zijn koninkrijk zichtbaar. Overall waar de christenen komen, mag het licht schijnen en dient de duisternis te wijken. Een bekend voorbeeld hiervan zijn de christelijke scholen en ziekenhuizen, die christenen oprichten om alle ogen gericht te houden op Jezus Christus en zich af te keren van de wereldgeesten die verbonden waren met de aardse gevallen maatschappij.

| 17 | En alles wat jullie doen, in woord of in werk, doet alles in de naam van de Heer Jezus, terwijl jullie God de Vader door Hem danken.

Alles wat christenen doen of zeggen dient overeen te komen met Christus. Het eigen vlees of de verlangens van de wereldgeesten dienen afwezig te zijn in hun leven. Enkel Christus dient centraal te staan in het leven (vgl. Kol:15-20).

De uitdrukking ‘in naam van’, die de apostel in dit vers gebruikt, is afkomstig uit de financieel sector. Het draagt letterlijk de betekenis: ‘op rekening van’. Alles wat we doen tot eer van God en in de naam van Jezus is goed en acceptabel. Alles wat we niet doen tot zijn eer in in zijn naam is verkeerd en schadelijk. Dat wil niet zeggen, dat we slechts ‘naam-christenen’ zijn en dat alles goed is, zolang Christus er maar bij genoemd wordt. Paulus bedoelt veeleer dat we spreken over de naam van Christus,

zoals in bijbelse zin over de naam van God wordt gesproken. In de volgende verzen zal de apostel hiervan concrete voorbeelden geven. De oproep aan het huisgezin is daarbij telkens verbonden met het bewustzijn dat de christen de hemelse Christus dient.

| 18 | Vrouwen, weest aan jullie mannen onderdanig, zoals het betaamt in de Heer,

Wie Christus in het centrum van zijn leven plaatst, wil alles aan Hem onderwerpen. Dat heeft ook betrekking op het huwelijksleven, het gezin en het dagelijkse werk. De christen verlangt ernaar dat zijn alledaagse leven op aarde wordt bepaald door Christus, het Hoofd. Het nieuwe opstandingsleven met de Messias mag zich zeven dagen per week openbaren.

Paulus richt zich zodoende in de komende verzen tot de gehuwde vrouwen (vs18), gehuwde mannen (vs19), kinderen (vs20), vaders (vs21), slaven (vs22-25) en heren (4:1). Doordat de slaven deel van het gezin uitmaakten, spitst de apostel zich toe op de invloed van het nieuwe leven thuis, in het gezin. Het gaat dan om de relatie man-vrouw, man-kind en man-slaaf. Het gezin is de plek bij uitstek waar de nieuwe christelijke wandel zichtbaar wordt. Je kunt niet tegelijk in de gemeente de mooie 'nieuwe kleren' van de godsvrucht aandoen en thuis rondlopen in je 'oude kleren' van het egoïsme, de toorn en boosheid.

De vrouwen roept Paulus op om aan hun mannen onderdanig te zijn. Dikwijls misbruikten mannen deze tekst om hun vrouwen te vernederen. Dat wil Paulus echter geenszins zeggen. Er is geen sprake van slaafse onderworpenheid. De apostel doelt er veeleer op dat de vrouw zich in haar levenshouding aan haar man toevertrouwt. Ze erkent het gezag van haar man en respecteert hem als hoofd (Ef5:22-24,33; Tr2:4-5; 1Pt3:1). Dat doet ze niet omdat haar man zondevrij en ridderlijk is, maar omdat Christus het van haar verlangt. De manier waarop Christus met de gemeente omgaat dient hierbij het voorbeeld te zijn voor de omgang tussen man en vrouw.

[Is het belangrijk voor jou om bij het kopen van kleren rekening te houden met je partner?](#)

| 19 | Mannen, heb jullie vrouwen lief en weest niet bitter tegen hen.

Christelijke mannen moeten hun vrouwen liefhebben in hart en ziel (Ef5:25-33). Ze dienen bekommerd te zijn om de ander. Een bittere ruwe

houding tegenover de vrouw dient verre te zijn. Hardheid is niet gewenst. Waardigheid, bezonnenheid en respect is gevraagd (vgl. Tt2:2,6).

| 20 | Kinderen, weest jullie ouders in alles gehoorzaam, want dit is welbehaaglijk in de Heer.

Gelovige kinderen mogen beseffen dat God hen om trouw, respect en gehoorzaamheid aan hun ouders vraagt (Ef6:1-3). Alleen waar ouders iets van hun kinderen vragen dat ingaat tegen Gods openbaring, is gehoorzaamheid niet gewenst, maar blijven trouw en respect gevraagd. Doordat de apostel in deze context spreekt over de christelijke ouders, is het vanzelfsprekend dat de kinderen hun ouders trouw zijn in alles. Dat is namelijk hetgeen Jezus Christus verlangt.

| 21 | Vaders, irriteert jullie kinderen niet, opdat zij niet moedeloos worden.

Vaders dienen een liefdevolle hart voor hun kinderen te kennen dat zich kenbaar maakt. Ze dienen hun kinderen mee te vormen en te bemoedigen in de opvoeding (Ef6:4). Betrokkenheid en relatie mogen daarbij niet ontbreken.

[Aan welke mooie momenten herinnert jij jezelf als je denkt aan de relatie tussen jezelf en je ouders?](#)

Wie enkel opgaat in het werk of andere zaken, kan zijn kinderen levenslang irriteren en hen zelfs afkerig maken van het evangelie. Ouders dienen er liefdevol voor hun kinderen te zijn. Lof, bemoediging, terechtwijzing en respect dienen er hand in hand te gaan.

[Op welk manier toon jijzelf Gods liefde aan je kinderen?](#)

| 22 | Slaven, weest jullie heren naar het vlees in alles gehoorzaam, niet met ogendienst, als mensenbehagers, maar in eenvoud van hart, in respect voor de Heer.

De slaven hoorden vanouds bij het gezin en werden daar dan ook bijgeteld. Het waren dienstknechten die een grote vorm van vrijheid genoten en meewerkten op het land of in het huishouden. De barbaarse slavernij, die we ons tegenwoordig herinneren uit landen als Afrika, stond mijlenver verwijderd van het Romeinse ideaal hierover. Het was dan ook voor christenen even vanzelfsprekend om een slaaf te hebben als dat het

voor het gemiddelde huishouden in de vorige eeuwen vanzelfsprekend was om een dienstmaagd of dienstknecht te hebben.

Paulus roept deze dienstknechten op om gehoorzaam te zijn aan hun heren. Ze mogen dat niet alleen doen als anderen kijken. De bewustheid is gevraagd dat God toekijkt hoe zijn kinderen hun werk op aarde uitvoeren.

| 23 | Wat jullie ook doen, doet het van harte, als voor de Heer en niet voor mensen,

Bij alles wat de slaven doen, dienen ze te beseffen dat ze het voor hun hemelse Heer doen. Ijver en vlijt zijn dan ook een kenmerk van elk moment waarin de slaaf werkt. Zijn dagelijkse dienst is een dienst voor God (Ef6:5-8; Tt2:9-10).

| 24 | daar jullie weten dat jullie van de Heer als vergelding de erfenis zullen ontvangen: jullie dienen de Heer Christus.

Alle slaven in het Romeinse rijk beseften dat zij normaal geen erfenis bij het overlijden van de heer zouden ontvangen.¹ De erfenis van hun heer zou overgaan op de kinderen en zij zouden als slaven in dienst blijven van het huis. De kinderen zouden dan de nieuwe heren worden van de oude slaven.

Paulus herinnert de slaven er echter aan dat er toch een erfenis op hen ligt te wachten. Dat is niet het erfgoed van hun aardse heer, maar dat van hun hemelse Vader, waarover de apostel al in Kolosse 1:12 sprak. Als dienaars van Christus mogen zij weten mede-erfgenamen van Hem te zijn. Het ondenkbare: dat een slaaf van zijn heer erft, is de belofte die God zijn kinderen als zonen schenkt. Zulk een verwachting zal de slaaf zeker motiveren om zich in te zetten voor Christus.

| 25 | Want wie onrecht doet, zal het onrecht dat hij gedaan heeft, terugontvangen; en er is geen aanzien van de persoon.

Het dagelijks werk dat een mens doet is van grote betekenis voor God. Er is een erfdeel mee verbonden. Wie onrecht doet, tijdens zijn werk, zal dat onrecht terugontvangen. Wie trouw handelt tegenover de Heer, zal trouw terug krijgen.

| 1 | Heren, geef aan jullie slaven wat rechtvaardig en billijk is, daar jullie weten dat ook jullie een Heer in de hemel hebben.

¹ Hay 2000, 146; Dunn 1996, 257.

Niet alleen de slaven dienen zich te richten op hun Heer in de hemel. Ook de heren moeten dat doen. De instructies aan de heren verschilt daardoor niet van de instructies aan de slaven (Ef6:9). Zij zijn eveneens slaven, dienstknechten van dezelfde éne Heer, Jezus Christus. De heren dienen hun slaven daarom rechtvaardig, eerlijk en vriendelijk te behandelen, zonder dreigementen. Hierbij mogen zij beseffen dat zij een hemelse Heer hebben.

[Welke zichtbare veranderingen bracht jouw leven als christen in je huisgezin of op je werk?](#)

10 | Gebed en voorbede (4:2-6)

(2) Volhardt in het gebed, terwijl jullie daarin waakzaam zijn met dankzegging (3) en tevens voor ons bidden, dat God ons een deur voor het woord opent, om over de verborgenheid: Christus, te spreken, ter wille waarvan ik ook gevangen ben; (4) opdat ik die zo openbaar als ik behoort te spreken. (5) Wandelt in wijsheid tegenover hen die buiten zijn, terwijl jullie de geschikte gelegenheid ten volle uitbuit. (6) Laat jullie woord altijd in genade zijn, met zout besprengd, opdat jullie weten hoe jullie iedereen moeten antwoorden.

| 2 | **Volhardt in het gebed, terwijl jullie daarin waakzaam zijn met dankzegging**

Gebed is een geschenk van God. Elk mens ontvangt de vrijheid om te spreken met zijn Schepper. Het gebed is de verbinding met God en een bron voor het leven. Tegelijk is gebed geen vanzelfsprekendheid. Wanneer alles goed gaat in het leven, dreigt het gebed weg te ebben. Spreken met God moet je onderhouden. Als je echt gelooft dat God niet alleen bestaat, maar dat Hij ook actief aanwezig is in je leven – met zijn leiding, zijn onderwijs en zijn genezing –, dan moet je tijd en plaats inruimen om Hem je onverdeelde aandacht te geven. De Duitse theoloog en verzetsstrijder Dietrich Bonhoeffer (1906–1945) stelde wat dat betreft al vast: ‘Wie niet dagelijks bidt, bidt op een bepaald moment helemaal niet meer.’ Menig christen ondervond reeds de waarheid van deze uitspraak. Gebed is vandaar een levenshouding en even noodzakelijk als het dagelijkse eten. In tegenstelling tot dit dagelijkse eten voelen wij wel niet automatisch aan wanneer het weer tijd is om te bidden. Terugkerende vaste tijden hielpen christenen zodoende dikwijls om standvastig en trouw te blijven in het gebed.

[Christenen discussiëren dikwijls over de vraag of het niet te wettisch is om gebedsuren te voorzien in de gemeente. Hoe reageer je daar zelf op? Wat daagt jou het meeste uit om te bidden?](#)

Paulus roept de christenen op om te bidden en er voor te waken dat niemand de kostbare tijd tussen hen en God rooft. Zijn oproep komen we ook tegen in de brief aan Efeze: ‘Blijf waakzaam en bid voortdurend voor

alle heiligen' (Ef6:18b).¹ Daarbij noemt hij in zijn brief aan Kolosse ook de dankzegging. Dank uit zich dikwijls in een spontaan gevoel. Het mag zich daartoe echter niet laten reduceren.

Al vroeg leren ouders hun kinderen om “dankjewel” te zeggen, als ze iets ontvangen. Danken moet worden aangeleerd. Op een bepaald moment leer je dat in je leven. Dan bedank je de ander automatisch voor wat hij of zij je schenkt. Danken kunnen we leren. Hoe is het echter met dankbaarheid?

| 3 | en tevens voor ons bidden, dat God ons een deur voor het woord opent, om over de verborgenheid: Christus, te spreken, ter wille waarvan ik ook gevangen ben;

God ontmoeten maakt je er van bewust dat je geen zogenaamde ‘Robinson Crusoe christen’ bent; je leeft niet geïsoleerd op een eenzaam eiland. Als christen maak je deel uit van een groter geheel, waar je ook medeverantwoordelijkheid voor draagt. Gebed voor de ander is hierbij nodig. Voorbede hoort aanwezig te zijn in christelijke leven. We mogen elkaar daarom aansporen om intensief voor anderen te bidden.

[Neem je deze week tijd om voorbede te doen voor andere christenen die je kent.](#)

Paulus en Timotheüs vragen gebed voor de verkondiging van het evangelie. Ze verlangen ernaar dat God in de gevangenis een deur opent voor het levende Woord van de verborgenheid; dat is Christus.² Niet de gevangenisdeuren, maar de deuren van de mensenharten dienen open te gaan.

[Toont jouw levenswandel dat je erin gelooft dat gebed de hartendeuren van niet-christenen kan openen voor Gods evangelie?](#)

| 4 | opdat ik die zo openbaar als ik behoort te spreken.

| 5 | Wandelt in wijsheid tegenover hen die buiten zijn, terwijl jullie de geschikte gelegenheid ten volle uitbuit.

¹ Sweeney 2002, 318–333.

² Kramer 1994, 141.

Christenen mogen de niet-christenen rondom hen niet negeren. Ze dienen levenden getuigen te zijn van Christus.

| 6 | Laat jullie woord altijd in genade zijn, met zout besprengd, opdat jullie weten hoe jullie iedereen moeten antwoorden.

11 | Zekerheid over Gods wil (4:7-18)

A Paulus' dienstbodes (4:7-9)

(7) Hoe het met mij gaat, zal Tychicus, de geliefde broeder en trouwe dienaar en medeslaaf in de Heer, jullie allemaal vertellen. (8) Daarom zond ik hem jullie toe, opdat jullie onze omstandigheden kennen en hij jullie harten vertroost, (9) samen met Onesimus, de trouwe en geliefde broeder, die een van jullie is. Zij zullen jullie bekend maken met alle omstandigheden hier.

| 7 | Hoe het met mij gaat, zal Tychicus, de geliefde broeder en trouwe dienaar en medeslaaf in de Heer, jullie allemaal vertellen.

Ef6:21-22 kent in het Griekse een grote parallel met Ko4:7-8. Nergens is de connectie tussen beide brieven zo nauwkeurig als op deze plaatsen. Tussen Ef6:21 en Ko4:7 zijn er slechts twee summiere verschillen, terwijl Ef6:22 exact hetzelfde is als Ko4:8. De verschillen zijn hieronder cursief gemaakt:

Efeze 6	Kolosse 4
21 Opdat ook jullie mijn omstandigheden kennen. Hoe het met mij gaat <i>en wat ik doe</i> , zal Tychicus, de geliefde broeder en trouwe dienaar in de Heer, jullie allemaal vertellen.	7 Hoe het met mij gaat, zal Tychicus, de geliefde broeder en trouwe dienaar <i>en medeslaaf</i> in de Heer, jullie allemaal vertellen.
22 Daarom zond ik hem jullie toe, opdat jullie onze omstandigheden kennen en hij jullie harten vertroost.	8 Daarom zond ik hem jullie toe, opdat jullie onze omstandigheden kennen en hij jullie harten vertroost.

Paulus heeft tot nu toe nog niets over zijn eigen persoonlijke omstandigheden geschreven. Hij beseft wel dat de gemeente ook daarin met hem meeleeft. Daarom zal Tychicus daarvan een verslag brengen aan de gemeente. Tychicus is een van de medewerkers van Paulus. Hij krijgt de eretitels 'geliefde broeder' en 'trouwe dienaar'. Welk een lof geeft de apostel deze dienstknecht! Het Grieks laat het verder ook toe om Tychicus te omschrijven als 'trouwe diaken' (πιστὸς διάκονος/*pistos diakonos*). Uit

het verband blijkt echter niet direct dat Tychicus evenals bijvoorbeeld Febe een diaconale functie had, die verbonden was met een specifieke gemeente.

| 8 | Daarom zond ik hem jullie toe, opdat jullie onze omstandigheden kennen en hij jullie harten vertroost,

Tychicus laat de gelovigen delen in het lijden van Paulus. En vertrooster de gemeente te Efeze (Ef6:22) en Kolosse (Ko4:8). In beiden brieven is dit vers hetzelfde. De apostel schrijft in de verleden tijd dat hij Tychicus naar Kolosse zond. Reden daarvoor is dat in de oudheid de schrijver van een brief zich verplaatste naar het moment waarop de geadresseerde zijn brief lazen.¹ Uit het schrijven van de apostel is het zodoende mogelijk te stellen dat Tychicus de brief van Paulus bezorgt aan de aangesproken gemeente (vgl. Fp2:28). Ko4:9 verduidelijkt in elk geval dat Tychicus samen met Onesimus Paulus' brief aan de Kolosse bezorgde.² Tychicus kan Kolosse hebben bezocht toen hij naar Efeze reisde.

In de handschriften is er grote diversiteit over: 'opdat jullie onze omstandigheden vernemen' (ἵνα γνῶτε τὰ περὶ ἡμῶν, A, B, D*, F, G, P, 33, 81). Anderen lezen: 'opdat hij jullie omstandigheden verneemt' (ἵνα γνῶ τὰ περὶ ὑμῶν, P⁴⁶, C, D¹, K, Y, MT). De context pleit voor de eerste lezing en vindt ondersteuning in de exacte parallel met Ef6:22.³

| 9 | samen met Onesimus, de trouwe en geliefde broeder, die een van jullie is. Zij zullen jullie bekend maken met alle omstandigheden hier.

Op de vraag wie Onesimus is en wat hij meemaakte, geeft de brief aan Filemon duidelijker antwoord. Doordat Onesimus 'een van jullie is', is het mogelijk dat hij samen met Filemon deel uitmaakte van de christenen in Kolosse. Daarnaast duidt Paulus hem ook al aan als 'trouwe en geliefde broeder'. De christenen mochten beseffen dat er een verandering in het leven van Onesimus was opgetreden en dat de apostel erg op hem gesteld was.

B Groeten uit de gevangenis (4:10-14)

(10) U groet Aristarchus, mijn medegevangene, en Marcus, de neef van Barnabas, over wie u bevelen ontvangen hebt (als hij bij u komt, ontvang hem), (11) en Jezus, genaamd Justus, die uit de besnijdenis zijn. Alleen dezen zijn medearbeiders geweest voor het koninkrijk van God, die mij tot troost geweest zijn. (12) U

1 Kramer 1994, 146.

2 Medema 1991, 296.

3 Metzger 1994, 626.

groet Epafras, die één van jullie is, een slaaf van Christus Jezus, die altijd voor jullie strijdt in de gebeden dat jullie mogen vaststaan, volmaakt en ten volle verzekerd in de hele wil van God. (13) Want ik getuig van hem, dat hij veel moeite doet voor u en voor hen in Laodicea en hen in Hiërapolis. (14) U groet Lucas, de geliefde arts, en Demas.

| 10 | U groet Aristarchus, mijn medegevangene, en Marcus, de neef van Barnabas, over wie u bevelen ontvangen hebt (als hij bij u komt, ontvangt hem),

De christenen in Kolosse ontvangen de groeten van zes van Paulus' collega's: Aristarchus, Marcus, Jezus-Justus, Epafras, Lucas, Demas. Deze uitvoerige groeten verduidelijken dat de christenen in Kolosse regionaal en nationaal met anderen christenen zijn verbonden.

[Verzamel verschillende gegevens over de personen die Paulus aan het einde van zijn brief aan Kolosse noemt.](#)

Aristarchus is een medegevangene van Paulus. Hij is verder de neef van Barnabas, de eerste medewerker van Paulus. In Fm1:23-24 werd hij een medewerker genoemd en zat Epafras samen met Paulus gevangen. Dat laatste is niet het geval in Ko4:12. Sommigen hebben hieruit afgeleid dat beiden beurtelings vrijwillig aan Paulus' gevangenschap deelden. Tussen het schrijven van de brief aan Kolosse en aan Filemon zou dan net weer een wisseling hebben plaatsgevonden.

[Zou je liever net als Paulus met een team binnen Gods koninkrijk werken, of zou je er liever voor kiezen om alleen te werken?](#)

Aristarchus

Aristarchus was een Macedoniër uit Tessalonica, die met Paulus meereisde en gevangen zat (Ko4:11). Hij ging met de apostel naar Efeze en vertrok later naar Jeruzalem om het geldoffer aan de gemeente daar te brengen (Hd19:29; 20:4). Later is hij bij de apostel Paulus op het schip dat hem als gevangene naar Rome brengt (27:2). Paulus schrijven over Aristarchus en Epafas is opmerkelijk. In Ko4 is Aristarchus wel en Epafas geen medegevangene van Paulus (vs10,12); in Fm is Aristarchus geen en Aristarchus wel een medegevangene van Paulus (vs23). Sommigen leiden daaruit af dat beide broeders elkaar afwisselden om vrijwillige

Paulus' medegevangene te zijn. Tussen het schrijven van Ko en Fm vond dan een wisseling plaats.⁴

Barnabas

Barnabas was een Leviet uit Cyprus (Hd4:36). Hij ging mee tijdens de eerste zendingsreis (9:27). Toen nam hij ook Marcus mee. Ondanks de moeilijkheden tussen Paulus en Barnabas, zou Marcus uitgroeien als grote man Gods.

| 11 | en Jezus, genaamd Justus, die uit de besnijdenis zijn. Alleen dezen zijn medearbeiders geweest voor het koninkrijk van God, die mij tot troost geweest zijn.

De naam Jezus was in de tijd van Paulus een gebruikelijk naam.⁵ Wellicht vond Jezus het zelf ongepast om de naam die zijn Heer had verder te dragen en koos hij ervoor om zich Justus te noemen. Over deze persoon weten we verder niets.

Al deze mensen waren Paulus tot troost geweest. Het waren medearbeiders voor het koninkrijk van God. Het Griekse *παρηγορία/parēgoria* (bet. 'troost') wordt alleen op deze plaats in het Nieuwe Testament gebruikt. Het verwijst naar een medisch begrip dat 'vermindering van de pijn' betekent.

| 12 | U groet Epafras, die één van jullie is, een slaaf van Christus Jezus, die altijd voor jullie strijdt in de gebeden dat jullie mogen vaststaan, volmaakt en ten volle verzekerd in de hele wil van God.

Epafras kenmerkt zich evenals Paulus door zijn strijd voor het evangelie (Ko1:29). De term die de apostel hierbij voor 'strijd' gebruikt, herinnert aan de intensieve strijd die wordt gestreden in de atletiek (1Ko9:25) of in het leger (Jh18:36).⁶ Epafras streed met diezelfde intentie in de gebeden. Hij deed voorbede voor de gemeente en bad voor haar bescherming en bewaring. Dat was hard nodig, gezien de donkere wereld waarin de christenen leefden. Zoals de apostel de gemeente vroeg om voorbede te doen voor zijn dienst, deed hijzelf met zijn medewerkers voorbede voor de gemeente (Ko1:9-11; 4:2-3).

⁴ Kramer 2011, 44.

⁵ MacDonald 1997, 1023.

⁶ Dautzenberg 1990a, 25-27.

Op welke wijze kan het voorbeeld van Epafras je bemoedigen om in Gods koninkrijk te investeren?

Epafras

Voor de christenen in Kolosse, Laodicea en Hiërapolis was Epafras (bet. 'liefelijk') geen onbekende (Ko1:7-8; 4:13). Hij was afkomstig uit Kolosse en hielp de apostel Paulus in zijn dienst toen deze voor het eerst gevangen was in Rome. De eretitel 'een dienstknecht van Christus' ontving hij dan ook samen met Timotheüs (Ko4:12; vgl. Rm1:1; Fp1:1). Ondanks dat Epafras een medegevangenen van Paulus was (Fm1:23), kan dat ook betekenen dat hij als vrij man Paulus in de gevangenis diende.⁷ Sommige denken dat Epafras dezelfde als Epafroditus is (Fp2:25). Vreemd is dan wel dat Paulus hem plotseling in die brief anders noemt.

| 13 | Want ik getuig van hem, dat hij veel moeite doet voor u en voor hen in Laodicea en hen in Hiërapolis.

| 14 | U groet Lucas, de geliefde arts, en Demas.

Lucas⁸

Lucas' nationaliteit

De vroege traditie ziet Lucas als een niet-Jood die pakweg een kwart van het Nieuwe Testament schreef (Lc-Hd) in een stijl die nauw aanleunt bij het klassieke Attische Grieks.⁹ Zijn niet-Joodse nationaliteit wordt wel eens afgeleid uit de opbouw van Ko4:11-14, waar het om niet-Joden zou kunnen gaan, maar dat argument blijft subjectief doordat het enkel impliciet af te leiden is uit de tekst (vgl. [H]SV met NBG). Een tekst die wel in deze richting lijkt te wijzen is Hd1:19 waar sprake is van de joden en 'hun eigen taal'. Door deze formulering lijkt Lucas zich te onderscheiden van deze joodse taal.¹⁰

Will Barnard en Peter van 't Riet stellen zodoende, tegen het traditionele getuigenis in, dat Lucas een Jood was die zoals Philo van Alexandrië, Flavius Josephus en vele anderen de wereldtaal Grieks beheerste.¹¹ Dat het Grieks onder de joden een

⁷ Kramer 1994, 34; 2011, 42.

⁸ Vgl. Hausoul 2011.

⁹ Vgl. Justinus de Martelaar 2005, 103.19; Irenaeus of Lyon 2001, III.1.1; III.14.1.

¹⁰ Bock 1992, 496.

¹¹ Mussies 1976, 1050, 1053; van 't Riet and Barnard 1984, 23.

voornaam plaats bekleedde bevestigingen ook inscripties uit de nieuwtestamentische tijd.¹² Zo werden in Rome zes joodse catacomben uit de eerste eeuw ontdekt met meer dan honderd Griekse inscripties.¹³ Ook in Israël was er bekendheid met het Grieks binnen de hogere kringen en had het volk zelfs Griekse teksten op hun munten tot de tijd van de laatste joodse koning, Agrippa II (27-100).¹⁴ Dat zou een reden zijn waarom er geen tolken voorkomen bij de gesprekken tussen de joden en de Romeinen in het Nieuwe Testament.

Een joodse of Semitische identiteit van Lucas zou ook de Semitische invloed in zijn werken (Lc-Hd) kunnen verklaren.¹⁵ Hij maakt bijvoorbeeld minder gebruik van hulpwerkwoorden en complexe zinsconstructies. Ook plaatst hij het werkwoord voor het onderwerp en lijdend voorwerp, gebruikt hij veel persoonlijke voornaamwoorden en laat hij sommige Hebreeuwse woorden onvertaald: *mammon* ('bezit', Lc16:9,11,13), *satanas* ('satan', 22:3). Vooral in Lc1-2 valt deze Semitische invloed enorm op. Er is geen gedeelte in het Nieuwe Testament waarin zoveel hebraïsmen voorkomen als daar.¹⁶ Uitleggers die vasthouden aan de traditionele gedachte dat Lucas een niet-jood was, proberen deze Semitismen te verklaren vanuit Lucas bekendheid met het jodendom en de Septuaginta.

Ten slotte wijzen uitleggers die Lucas de joodse nationaliteit willen toespreken op Hd13:1 en Rm16:21 waar sprake is van Paulus' bloedverwante Lucius. Deze naam lijkt op Lucas, maar of het daadwerkelijk ook om Lucas gaat blijft echter een vraag die de tekst niet expliciet beantwoordt.

Lucas' woonplaats

Eusebius van Caesarea plaatst Lucas in Antiochië, de hoofdstad van Syrië.¹⁷ Na Paulus' aankomst aldaar reist Lucas langs de kust mee en spreekt Hd in de wij-vorm (16:10-17 [Troas-Filippi]; 20:5-21:18 [Filippi-Milet-Jeruzalem]; 27:1-28:16 [Caesarea-Rome]). Zodra de zeereis is afgelopen, verdwijnt de wij-figuur en eindigt de tekst met een onderscheid tussen Paulus en de schrijver: Paulus en ons (Hd16:17), Paulus met ons (21:18), Paulus op zichzelf (28:16).¹⁸ Hierbij wijzen we er nog op dat codes Bezae (D), uit de vijfde-zesde eeuw, de wij-vorm al gebruikt in Hd11:28 en 16:8. Dit gegevens is vooral boeiend als we beseffen dat in Hd11:28 sprake is van de gemeente in Antiochië, de plaats waar Eusebius Lucas mee verbond. Ook spreekt voor deze lokalisatie het feit dat Hd: (1) enkel bij Nikolaüs de afkomst (Antiochië) noemt (6:5); (2) het ontstaan van de gemeente in Antiochië het uitvoerigst beschrijft (11:19-26); en (3) enkel van de gemeente in Antiochië de leiders noemt (13:1).

Lucas de scheepsarts

Traditioneel wordt Lucas het beroep van geneesheer toegeschreven: 'Ook Lucas, onze geliefde arts, en Demas groeten u' (Ko4:14). Dit gegeven benadrukt dan nog eens extra de betrouwbaarheid van de vele wonderen in Lc en Hd. Concreet denken uitleggers als Adriaan van Veldhuizen bij Lucas' beroep aan het werk van een

12 van 't Riet and Barnard 1984, 19.

13 Simon 1965, 98.

14 Ibid.; van 't Riet and Barnard 1984, 21.

15 van 't Riet and Barnard 1984, 27.

16 Klijn 1974, 54.

17 Eusebius van Caesarea 2000, III.4.2-6.

18 van 't Riet and Barnard 1984, 67.

scheepsarts.¹⁹ In de wij-verhalen binnen Hd komen dan ook regelmatig sloopstermen voor. Vooral in het verhaal van de schipbreuk is dat het geval (27:14-44), maar ook elders lezen we van het 'recht op Samotrake afkoersen' (16:11), 'Cyprus in zicht krijgen' (21:3), 'de kop niet in de wind kunnen houden' (27:15), 'ondergorden van het schip' (vs17) en het 'los maken van de roerbanden' (vs40).²⁰ Opmerkelijk is dit soort sloopstaal afwezig in de zeetocht in Hd13-14 dat geen wij-verhaal is.

Een oude overlevering uit de zesde eeuw, die Theodorus Lector vermeldt, stelt dat Lucas ook schilder was. Dat zorgde ervoor dat Lucas de patroonheilige van de schilders werd. Theodorus Lector schrijft dat de keizerin Eudokia in 438nC vanuit Jeruzalem een schilderij van Maria verzond aan Pulcheria, de zus van de keizer.²¹ Dit schilderij was geschilderd door Lucas. Ook andere artistieke voorwerpen schreven de christenen daarbij toe aan Lucas. Dit beeldend spreken ziet Adolf von Harnack ook als kenmerk terug in Lucas' geschriften.²²

Lucas politieke kennis

Als Lucas de schrijver van Hd is, mogen we stellen dat hij over een grote politieke kennis beslist over het gebied rondom de Aegaeïsche Zee. Negen keer komt Paulus in conflict met de bevolking aldaar. Drie keer zijn er kleine oploepjes en hinder onder de bevolking door Paulus' verkondiging van het evangelie in (1) Antiochië in Pisidië (13:14,44-51); (2) Ikonium (13:51; 14:2-6); en (3) Lystra (14:8,19-20). De andere zes gebeurtenissen bemoeien zich vijf keer met het politieke conflict en gebeuren pas na het visioen van de Macedonische man: (4) Filippi (16:19); (5) Tessaloniki (17:1-12); (6) Berea (vs13-14 – hier vermeldt Hd geen politieke tussenkomst); (7) Athene (vs15vv.); (8) Korinthe (18:1vv.); (9) Efeze (Hd19:1vv.). Uiteindelijk loopt dit uit op het grote conflict in Jeruzalem (21:27vv.).

Daarnaast is Lucas ook nauwkeurig op de hoogte van de Romeinse rangen in het land. In Hd spreekt hij over de proconsul van Cyprus (13:7), de praetoren in Filippi (16:19), de stadsbestuurders van Tessalonika (17:8), de stadssecretaris van Efeze (19:35) en de eerste van Mileta (28:7).²³ Ook bij Christus' veroordeling vinden we die kennis van de Romeinse gegevens terug (Lc). Meer dan de andere evangelisten schuift hij de juridische kwesties in het proces tegen Jezus naar voren. Ook bij de beschrijving van Paulus' Romeins burgerrecht zien we die bekendheid (Hd16:37; 22:21-29). Paulus' beroep op de keizer is het best beschreven geval van een dergelijke zaak uit de eerste eeuw en past bij de gegevens in andere bronnen.²⁴ Dit proces beslaat zelfs een kwart van Hd (21:27-26:32; 28:16-21,30).²⁵ De Codex Muratori noemt Lucas vandaar niet voor niets 'iemand die zich voor het recht interesseert'. Hd is vandaar soms gezien als een verdediging voor Paulus' proces in Rome.

19 van Veldhuizen 1926, 75.

20 van 't Riet and Barnard 1984, 33.

21 Zonder bron bij: van der Hoeven 1951, 115; McLachlan 1920, 144.

22 Harnack 1908, 121.

23 Guthrie 1970, 354-355.

24 Hanson 1967, 6.

25 van 't Riet and Barnard 1984, 34.

Lucas de historicus

Johannes Chrysostomus geeft Lucas al in de vroege kerk de eretitel 'geschiedschrijver' (*historiografos*) mee.²⁶ In de latere moderne tijd werd deze titel in vraag gesteld. Lucas zou historisch onbetrouwbaar zijn geweest.

In de moderne tijd werd Lucas als historisch schrijver echter vaak in vraag gesteld. William Ramsay bracht hierin een keer door aan te tonen dat Lucas zeer zorgvuldig omging met historische en geografische details.²⁷ Net als velen in zijn tijd maakte Lucas hiervoor gebruik van ooggetuigen en schriftelijke bronnen (Lc1:1-4) en voorzag hij het Nieuwe Testament van een twee betrouwbare werken.²⁸

Lucas' dood

Over de dood van Lucas is er niets bekend in de Bijbel. Sommigen uitleggers stellen dat hij kort na de terechtstelling van Paulus in Rome (66-67n.Chr.) naar Griekenland ging om God te dienen als evangelist.²⁹ De canon tegen Marcion (175n.Chr.) laat Lucas zijn verhalen opschrijven in Achaje in sterven in Boeotia.

Demas

Over Demas is weinig bekend. Ko4:14 en Fm1:24 noemen zijn naam in het rijtje van Paulus' medewerkers telkens naast Lucas. Veel uitleggers denken dat deze Demas dezelfde Demas is die Paulus' en zijn strijd voor de toekomstige eeuw verliet en de tegenwoordige eeuw lief kreeg (2Tm4:10).³⁰ Toch is hierover ook verdeeldheid. Voor een groot deel is die discussie ten diepste verbonden met de leer van de geloofzekerheid. Degenen die vasthouden aan de geloofszekerheid doen er op die wijze alles aan om (1) de Demas in 2Tm te scheiden van de Demas in Ko-Fm; of (2) aan te tonen dat Demas sowieso eerder al niet veel deugde.³¹

C Groeten van vrienden (4:15-17)

(15) Groet de broeders in Laodicea, en Nymfa, en de gemeente in haar huis. (16) En wanneer de brief bij u is gelezen, zorgt er dan voor dat hij ook wordt gelezen in de gemeente van Laodicea en dat ook u die uit Laodicea leest. (17) En zegt aan Archippus: Let erop, dat u de bediening die u in de Heer hebt ontvangen, ook vervult.

| 15 | Groet de broeders in Laodicea, en Nymfa, en de gemeente in haar huis.

26 Chrysostomos 1889, 21, 28, 35.

27 Ramsay 1907; Aune 1987, 95.

28 Momigliano 1978, 4-5; Bock 1992, 497..

29 Dekker, Stam, and Wüllschleger 1997, 45.

30 MacDonald 1997, 1023; Kramer 2011, 44-45.

31 Zie voor dat laatste bijvoorbeeld Litfin 2000, 341.

Nadat Paulus van zes mannen de groeten heeft overgebracht, vraagt hij of de christenen in Kolosse zijn groeten willen overbrengen aan de gelovigen in Laodicea. Dit toont dat christenen voldoende contact hadden met christenen in andere plaatsen en overkoepelend werkten. Het geheel leek daardoor op één groot gezin dat één God en Vader had en zich niet liet versplinteren in afzonderlijke groepen.

[Wat leer jezelf uit het feit dat Paulus een groot team van medewerkers in zijn brieven vermeldt?](#)

De groeten van Paulus gaan ook naar Nymfa, een gelovige vrouw. Zij biedt haar huis aan voor christenen om er samen te komen. Indirect laat zich hieruit afleiden dat zij een grote verantwoordelijkheid over deze gemeente had. Hoe die verantwoordelijkheid er precies uitzag, is vandaag onbekend. Dat zij als vrouw een grote verantwoordelijkheid droeg, is op te maken uit de latere tekstvarianten die dit willen ontkennen, vanuit de gedachte dat de verantwoordelijkheid over een gemeente enkel bij een man kon liggen. In plaats van de vrouwelijke naam Nymfa wordt het Griekse *Νυμφαν/Nymfan* dan met de mannelijke naam *Nymfas* vertaald. Het 'haar huis' (*οἶκον αὐτῆς/oikon autēs*) verandert dan in 'zijn huis' (*οἶκον αὐτοῦ/oikon autou*, D, Ψ, MT). Doordat de (Herziene) Statenvertaling consequent via de *Textus Receptus* de byzantijnse meerheidstekst (MT) volgt, kiest zij voor de mannennaam. Anderen spreken daarentegen over Nymfa(s) en de gemeente in 'hun huis' (*οἶκον αὐτῶν/oikon autōn*, Ɑ, A, C, P, 33, 81).³² Hierdoor wordt er automatisch aan een koppel gedacht. De hedendaagse vertalingen willen de Griekse tekst trouw weergeven en kiezen voor de meest authentieke vertaling die spreekt over een vrouw die de gemeente in haar huis welkom heet.³³ Hoe het gezagspatroon in deze gemeente uitzag wordt verder overgelaten aan de historicus.

| 16 | En wanneer de brief bij u is gelezen, zorgt er dan voor dat hij ook wordt gelezen in de gemeente van Laodicea en dat ook u die uit Laodicea leest.

Paulus verwijst in dit vers naar een schrijven van hemzelf aan Laodicea. Zijn brieven zouden uiteindelijk het kostbare bezit van de christenheid zijn, waaruit zij kracht konden putten in hun wandel met Christus. Ze leggen ook vandaag nog onder de gemeenten het fundament voor de apostelen.

³² Lightfoot 1997, 241.

³³ Moulton and Turner 1963, vol. 3, 48.

In de geschiedenis is er veel van doen geweest over de identiteit van deze brief. Enkele mogelijkheden die naar voren kwamen, zijn:³⁴

- (1) Het is de hedendaagse apocriefe Brief van Paulus aan Laodicea die veel overeenkomsten met Fp en parallellen met Gl en Ko bevat. – Maar deze brief stamt echter uit de zesde eeuw.
- (2) Het is de Efezebrief, omdat deze in sommige handschriften het opschrift ‘aan Laodicea’ heeft.³⁵ Ef en Ko delen inhoudelijke parallellen. – Maar het opschrift in Ef is te omstreden hiervoor.
- (3) Het is de brief aan Filemon. De uitspraak ‘en zeg aan Archippus’ (vs17) wijst er dan op dat Archippus in Laodicea verbleef. – Maar het is helemaal niet zeker dat Filemon in Laodicea woonde en Archippus dus in Laodicea verbleef. Vs17 hoeft wat dat betreft niet verbonden te zijn met de geografie van vs16b. Juist de vermelding van Onesimus als ‘een van jullie’ in vs9 wijst erop dat Filemon in Kolosse woonde. Dat stemt overeen met het traditionele getuigenis van Filemons woonplaats (zie mijn inleiding op Fm).

Hoewel de identiteit van de brief aan Laodicea onbekend blijft, getuigt Op3 wel van de tragische situatie waarin de gemeente in Laodicea later terechtkwam.

| 17 | En zegt aan Archippus: Let erop, dat u de bediening die u in de Heer hebt ontvangen, ook vervult.

Archippus ontvangt van de apostel de oproep om de bediening die hij van de Heer ontving te vervullen. Het is goed mogelijk dat Archippus de functie van diaken vervulde in de gemeente te Kolosse. Paulus roept hem dan ertoe op om zijn taken die de Heer hem in het diakenschap gaf goed te verrichten. Als Epafras eveneens een diaken in Kolosse was (vgl. Kol:7), verving Archippus Epafras toen deze naar Paulus in Rome ging.³⁶

D Een persoonlijke slotgroet (4:18)

(18) De groet met de hand van mij, Paulus. Denkt aan mijn gevangenschap. De genade zij met u.

---

³⁴ Vleugels 1999.

³⁵ Geisler 2000, 242; Kramer 1994, 153; Ouweneel 1984, 252; MacArthur 2002, 1758.

³⁶ Vgl. Scott 1930, 93; Lenski 1961, 208–209; Vaughan 1981, 225.

| 18 | De groet met de hand van mij, Paulus. Denkt aan mijn gevangenschap. De genade zij met u.

Paulus had deze brief gedicteerd aan iemand en onderschreef hem nu met zijn eigen hand.

12 | Literatuurlijst

- Andrews, Elias. 1949. *The meaning of Christ for Paul*. New York: Abingdon-Cokesbury.
- [Anoniem]. n.d. *Hemelvaart van Abraham*.
- [Anoniem]. n.d. *Hemelvaart van Jesaja*.
- [Anoniem]. n.d. *Koptische Apocalyps van Elia*.
- [Anoniem]. 1985. *Διαθήκαι των δώδεκα Πατριαρχών: Testament van de Twaalf Patriarchen*. Translated by Harm W. Hollander and Marinus de Jonge. *Studia in Veteris Testamenti Pseudepigrapha* 8. Leiden: Brill.
- Aquinas, Thomas. 2006. *Summa Theologiae*. Cambridge: Cambridge University.
- Aristides, Marcianus. 2004. *The Apology of Aristides on behalf of the Christians: From a Syriac ms. preserved on Mount Sinai*. Edited by J. Rendel Harris and J. Armitage Robinson. Vol. 1. *Texts and Studies* 1. Eugene: Wipf & Stock.
- Aune, David E. 1987. *The New Testament in its Literary Environment*. Philadelphia: Westminster.
- Bakirtzis, Charalambos, and Helmut Koester. 2009. *Philippi at the Time of Paul and After His Death*. St. Louis: Wipf & Stock.
- Barclay, John M.G. 2004. *Colossians and Philemon*. *New Testament Guides*. London: T&T Clark International.
- Barth, Karl. 1942. *Die Lehre von Gott 2. Die kirchliche Dogmatik 2.2*. Zollikon-Zürich: Evangelischer Verlag.
- Barth, Markus, and Helmut Blanke. 1994. *Colossians: A New Translation with Introduction and Commentary*. *Anchor Bible* 34b. New York: Doubleday.
- Barth, Markus, and Helmut Blanke. 2000. *The Letter to Philemon: A New Translation with Notes and Commentary*. *Eerdmans Critical Commentary*. Grand Rapids: Eerdmans.
- Bauckham, Richard J. 1975. Colossians 1:24 Again: The Apocalyptic Motif. *Evangelical Quarterly* 47: 168–170.
- Bauer, Walter, Frederick W. Danker, William Arndt, and Felix W. Gingrich. 2000. *A Greek-English Lexicon of the New Testament and Other Early Christian Literature*. 3rd ed. Chicago: University.
- Beale, Gregory K. 2007. Colossians. In *Commentary on the New Testament use of the Old Testament*, edited by Gregory K. Beale and Donald A. Carson, 841–870. Grand Rapids: Baker Academic.
- Beale, Gregory K. 2004. *The Temple and the Church's Mission: A Biblical Theology of the Dwelling Place of God*. *New Studies in Biblical Theology* 17. Leicester: Apollos.
- van de Beek, A. (Bram). 2014. *Een lichtkring om het kruis: Scheppingsleer in christologisch perspectief*. Spreken over God 3.1. Zoetermeer: Meinema.
- Beetham, Christopher A. 2008. *Echoes of Scripture in the Letter of Paul to the Colossians*. *Biblical Interpretation Series* 96. Leiden; Boston: Brill.

- Benyaich, Bilal. 2015. *Radicalisme, Extremisme Terrorisme: Essay*. Leuven: Van Halewyck.
- Berger, Klaus. 2003. *Identity and Experience in the New Testament*. Minneapolis: Fortress.
- Berkhof, Hendrik. 1952. *Christus en de machten*. Nijkerk: Callenbach.
- Bird, Michael F. 2009. *Colossians & Philemon: A new covenant commentary*. New Covenant Commentary Series. Cambridge: Lutterworth.
- Bock, Darrell L. 1992. Luke, Gospel of. In *Dictionary of Jesus and the Gospels*, edited by Joel B. Green, Scot McKnight, and I. Howard Marshall, 495–509. Downers Grove: InterVarsity.
- Bowen, Clayton R. 1920. Are Paul's Prison Letters from Ephesus? *The American Journal of Theology* 24 (1): 112–135.
- Brown, Raymond E. 1997. *An introduction to the New Testament*. The Anchor Bible Reference Library. New York: Doubleday.
- Bruce, Frederick F. 1988. *The Book of Acts*. New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Eerdmans.
- Bruce, Frederick F. 1984. *The Epistles to the Colossians, to Philemon, and to the Ephesians*. New International Commentary on the New Testament. Grand Rapids: Eerdmans.
- van Bruggen, Jakob. 2003. *Paulus: Pionier voor de Messias van Israël*. Commentaar Nieuwe Testament. Kampen: Kok.
- Buchanan, Collin O. 1964. Epaphroditus' Sickness and the Letter to the Philippians. *The Evangelical Quarterly* 36: 157–166.
- Caird, George B. 1976. *Paul's Letters from Prison: Ephesians, Philippians, Colossians, Philemon*. New York: Oxford University.
- Carson, Donald A., Douglas J. Moo, and Leon Morris. 2005. *An Introduction To The New Testament*. Grand Rapids: Zondervan.
- Chrysostomos, Johannes. 1889. *Homilies on Acts of the Apostles*. Edited by Philip Schaff. Translated by J. Walker, J. Sheppard, H. Browne, and George B. Stevens. Nicene and Post-Nicene Fathers 16. New York: CLC.
- Clemens van Rome. 1981. I Clemens: Eerste brief aan Korinthe. In *Apostolische Vaders 1*, edited by Albertus F.J. Klijn, 158–200. Kampen: Kok.
- Cullmann, Oscar. 1958. *Die Christologie des Neuen Testaments*. Tübingen: Mohr Siebeck.
- Cullmann, Oscar. 1948. *Die Tauflehre des Neuen Testaments: Erwachsenen- und Kindertaufe*. Zürich: Zwingli.
- Culpepper, R. Alan. 1980. Co-Workers in Suffering Philippians 2:19–30. *Review & Expositor* 77 (3): 349–358.
- Dautzenberg, Gerhard. 1990a. αὐωνιζομαι. In *Exegetical Dictionary of the New Testament*, edited by Horst R. Balz and Gerhard Schneider, 1:25–27. Vol. 1. 3 vols. Edinburgh: T&T Clark.
- Dautzenberg, Gerhard. 1990b. θριαμβεύω. In *Exegetical Dictionary of the New Testament*, edited by Horst R. Balz and Gerhard Schneider, 2:155. Vol. 2. 3 vols. Edinburgh: T&T Clark.

- Deissmann, Adolf. 1923. Zur ephesinischen Gefangenschaft des Apostels Paulus. In *Anatolian studies presented to Sir William Mitchell Ramsay*, edited by W.H. Buckler and Calder, 121–127. Publications of the University of Manchester 160. Manchester: University.
- Dekker, W., C.B. Stam, and L. Wüllschleger. 1997. *Context: Achtergrondinformatie over de Bijbelboeken van het Nieuwe Testament*. Utrecht: De Banier.
- Dockx, Stanislas. 1973. Lieu et date de l'épître aux Philippiens. *Revue Biblique* (80): 230–246.
- Dodd, Charles H. 1967. *New Testament studies*. Manchester: University.
- Duncan, George S. 1929. *St. Paul's Ephesian ministry: A reconstruction with special reference to the Ephesian origin of the imprisonment epistles*. London: Hodder & Stoughton.
- Dunn, James D. G. 1996. *The Epistles to the Colossians and to Philemon: A Commentary on the Greek Text*. New International Greek Testament Commentary. Grand Rapids: Eerdmans.
- van Eck, John. 2007. *Kolossenzen en Filemon: Weerbaarheid en recht*. Commentaar Nieuwe Testament. Kampen: Kok.
- Ellis, Edward E. 2002. *The Making of the New Testament Documents*. Leiden: Brill.
- Eusebius van Caesarea. 339AD. *Chronicon*.
- Eusebius van Caesarea. 2000. *Eusebius' Kerkgeschiedenis*. Translated by Christiaan Fahner. Zoetermeer: Boekencentrum.
- Fee, Gordon D. 1994. *God's Empowering Presence: The Holy Spirit in the Letters of Paul*. Peabody: Hendrickson.
- Ferguson, J. 1971. Philippians, John and the Traditions of Ephesus. *The Expository Times* 83 (3): 85–87.
- Fitzmyer, Joseph A. 2000. *The Letter to Philemon: A New Translation with Introduction and Commentary*. Anchor Bible 34C. Garden City: Doubleday.
- Forman, Mark. 2014. *Politics of inheritance in Romans*. Society for New Testament Studies Monograph Series 148. Cambridge: Cambridge University.
- Furnish, Victor P. 1984. *II Corinthians*. Anchor Bible 32A. Garden City: Doubleday.
- Gaius Plinius Secundus. 2002. *Naturalis Historia*. Edited by Karl Mayhoff. 2 vols. Bibliotheca Scriptorum Graecorum et Romanorum Teubneriana. Monachii: Saur.
- Geisler, Norman L. 2000. Kolosser. In *Das Neue Testament. Erklärt und Ausgelegt*, edited by John F. Walvoord and Roy B. Zuck, 5:217–244. Vol. 5. 5 vols. Holzgerlingen: Hänssler.
- van Genderen, Jan, and Willem H. Velema. 1992. *Beknopte Gereformeerde Dogmatiek*. Kampen: Kok.
- Gillman, John. 1999. Timothy. In *Anchor Bible Dictionary*, 6:558–560. Vol. 6. 6 vols. New York: Doubleday.
- Gnilka, Joachim. 1980. *Der Kolosserbrief*. Herders theologischer Kommentar zum Neuen Testament 10.1. Freiburg im Breisgau; Basel; Wien: Herder.
- Gunther, John J. 1972. *Paul: Messenger and exile*. Valley Forge: Judson.
- Guthrie, Donald. 1970. *New Testament Introduction*. Leicester: InterVarsity.
- Hanson, Richard P.C. 1967. *The Acts*. Oxford.

- Harnack, Adolf von. 1908. *The sayings of Jesus: The second source of St. Matthew and St. Luke*. Crown Theological Library 23. London: Williams & Norgate.
- Hauck, Friedrich, and Schulz Siegfried. 1968. πόρνη, πόρνος, πορνεία, πορνεύω, ἔκπορνεύω. In *Theological Dictionary of the New Testament*, edited by Gerhard Kittel and Gerhard Friedrich, 6:579–595. Vol. 6. 10 vols. Grand Rapids: Eerdmans.
- Hausoul, Raymond R. 2020. *Genesis: Begin van Gods koninkrijk*. raymondhausoul.be.
- Hausoul, Raymond R. 2011. Wie was Lucas? *Studiebijbel Magazine* 4: 24–27.
- Hawthorne, Gerald F. 2004. *Philippians*. Word Biblical Commentary 43. Dallas: Word Books.
- Hay, David M. 2000. *Colossians*. Abingdon New Testament Commentaries. Nashville: Abingdon.
- Hemer, Colin J. 1986. *The letters to the seven churches of Asia in their local setting*. Journal for the Study of the New Testament Supplement Series 11. Sheffield: JSOT.
- Herodotus. 1983. *Ἱστορίης ἀπόδεξις: Historiën*. Translated by Onno Damsté. De Haan: Houten.
- Hinshaw, Verlin O. 1964. *The provenance of Philippians: a problem of critical introduction*. Dissertation. Vanderbilt University.
- van der Hoeven, A. 1951. *De karakteristiek van de vier Evangelien*. Bibliotheek van boeken bij de Bijbel. Baarn: Bosch & Keuning.
- Horn, Fritz. 1926. *Der Brief an die Kolosser: Betrachtungen*. Korrespondenzblatt der Freunde des Heidelberger Katchismus. Krefeld: Worms & Lüthgen.
- Hugenberger, Gordon P. 1994. *Marriage as a Covenant: Biblical Law and Ethics as Developed from Malachi*. Biblical Studies Library. Leiden: Brill.
- Hustad, Don. 1992. Christian Worship: Is this one of God's Terrible Springtimes. *Crux* 28: 29–32.
- Hustad, Don. 1993. *Jubilate II: Church Music in Worship and Renewal*. Carol Stream: Hope.
- Irenaeus of Lyon. 2001. *Adversus Haereses*. Translated by Norbert Brox. 5 vols. Fontes Christiani 8. Freiburg: Herder.
- Irenaeus van Lyon. n.d. *Epideixis*.
- Johnson, Lewis. 1956. The Pauline Letters from Caesarea. *The Expository Times* 68 (1): 24–26.
- Josephus, Flavius. 1998. *Antiquitates Judaicae: De oude geschiedenis van de Joden*. Translated by Fik J.A.M. Meijer and Marinus A. Wes. 3 vols. Baarn: Ambo.
- Josephus, Flavius. 1992. *De Bello Judaico: De Joodse Oorlog*. Translated by Fik J.A.M. Meijer and Marinus A. Wes. Baarn: Ambo.
- Justinus Martyr. 2005. *Dialogus cum Tryphone Iudaeo*. Edited by Miroslav Marcovich. Patristische Texte und Studien 47. Berlin: De Gruyter.
- Kant, Immanuel. 2005. *Der Streit der Fakultäten*. Edited by Piero Giordanetti and Horst D Brandt. Philosophische Bibliothek 552. Hamburg: Meiner.
- van Kempen, Thomas. 2008. *Navolging van Christus*. Translated by Rudolf van Dijk. Kampen: Ten Have.

- Kittel, Gerhard. 1964. εἰκὼν: The Divine Likeness in Judaism. In *Theological Dictionary of the New Testament*, edited by Gerhard Kittel and Gerhard Friedrich, 2:392–395. Vol. 2. 10 vols. Grand Rapids: Eerdmans.
- Klijn, Albertus F.J. 1974. *De Wordingsgeschiedenis van het Nieuwe Testament*. Utrecht.
- Knox, Wilfred L. 1939. *St. Paul and the Church of the Gentiles*. Cambridge: University.
- Kramer, Gerard H. 1994. *Christus ons leven: Bijbelstudies bij de Brief van Paulus aan de Kolossers*. Vaassen: Medema.
- Kramer, Gerard H. 2011. *Vrijgepleit: Een verklaring van Paulus' Brief aan Filémon*. Zwolle: Daniël.
- Krimmer, Heiko. 1992. *Kolossersbrief*. Edition-C-Bibelkommentar 16. Neuhausen-Stuttgart: Hänssler.
- Lampe, Peter. 1999. Onesimus. In *Anchor Bible Dictionary*, 5:21–22. Vol. 5. 6 vols. New York: Doubleday.
- Lenski, Richard C.H. 1961. *The Interpretation of St. Paul's Epistles to the Colossians, to the Thessalonians, to Timothy, to Titus and to Philemon*. Minneapolis: Augsburg.
- Lightfoot, John B. 1997. *Saint Paul's Epistles to the Colossians and to Philemon*. 8th ed. New York: MacMillan.
- Lincoln, Andrew T. 2000. Colossians. In *New Interpreter's Bible*, edited by Leander E. Keck. 11. Nashville: Abingdon.
- Lisco, Heinrich. 1900. *Vincula Sanctorum: Ein Beitrag zur Erklärung der Gefangenschaftsbriefe des Apostels Paulus*. Berlin: Schneider.
- Litfin, A. Duane. 2000. 2. Timotheus. In *Das Neue Testament. Erklärt und Ausgelegt*, edited by John F. Walvoord and Roy B. Zuck, 5:327–344. Vol. 5. 5 vols. Holzgerlingen: Hänssler.
- Lohmeyer, Ernst. 1964. *Die Briefe an die Philipper, Kolosser und an Philemon*. Kritisch-exegetischer Kommentar über das Neue Testament 3. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Lohse, Eduard. 1971. *Colossians and Philemon: a commentary on the Epistles to the Colossians and to Philemon*. Hermeneia 65. Philadelphia: Fortress.
- Lyons, Gabe. 2012. *Herstellers: Een nieuwe generatie volgelingen van Jezus*. Hoornaar: Gideon.
- MacArthur, John F. 2002. *Die MacArthur Studienbibel*. Bielefeld: CLV.
- MacDonald, Margaret Y. 2000. *Colossians and Ephesians*. Sacra Pagina 17. Collegeville: Liturgical.
- MacDonald, William. 1997. *Kommentar zum Neuen Testament*. Bielefeld: CLV.
- Maclaren, Alexander. 1887. *The Epistles of St. Paul to the Colossians and Philemon*. Expositor's Bible 22. London: Hodder & Stoughton.
- Martin, Ralph P. 2000. *Colossians: The Church's Lord and the Christian's liberty*. Eugene: Wipf & Stock.
- McLachlan, Herbert. 1920. *St. Luke: the man and his work*. Publications of the University of Manchester. Theological Series 3. Manchester: University.
- McNeile, Alan H. 1953. *An introduction to the study of the New Testament*. Oxford: University.

- Medema, Henk P. 1981. *Afscheidsboodschap van een apostel: De tweede brief aan Timotheüs*. Apeldoorn: Medema.
- Medema, Henk P. 1991. *De Nieuwe Mens: Bijbelstudies bij de Brief van Paulus aan de Efeziërs*. Vaassen: Medema.
- Melanchthon, Philipp. 1952. *Loci communes von 1521. Loci praecipui von theologici von 1559 (1.Teil)*. Edited by Robert Stupperich. Melanchthons Werke in Auswahl 2/1. Gütersloh: Bertelsmann.
- Melick, Richard R. 1991. *Philippians, Colossians, Philemon*. New American Commentary 32. Nashville: Broadman.
- Méndez-Ferrell, Ana. 2003. *Gezeten in de hemelse gewesten: Binnengaan in een bovennatuurlijk niveau van leven*. Vlissingen: Bread of Life.
- Metzger, Bruce M., ed. 1994. *A Textual Commentary on the Greek New Testament*. 4th ed. London: United Bible Societies.
- Michaelis, Wilhelm. 1925. *Die gefangenschaft des Paulus in Ephesus und das itinerar des Timotheus: untersuchungen zur chronologie des Paulus und der Paulusbriefe*. Neutestamentliche Forschungen 1.3. Gütersloh: Bertelsmann.
- Michaelis, Wilhelm. 1967. πάσχω, παθητός, προπάσχω, συμπάσχω, πάθος, πάθημα, συμπαθής, συμπαθέω, κακοπαθέω, συγκακοπαθέω, κακοπάθεια, μετροπαθέω, όμοιοπαθής, πραύπάθεια. In *Theological Dictionary of the New Testament*, edited by Gerhard Kittel and Gerhard Friedrich, 5:904–939. Vol. 5. 10 vols. Grand Rapids: Eerdmans.
- Momigliano, Arnaldo. 1978. Greek Historiography. *History and Theory* 17 (1): 1–28.
- Moule, Handley C.G. 1977. *Studies in Colossians & Philemon*. Kregel Popular Commentary Series. Grand Rapids: Kregel.
- Moulton, James H., and Nigel Turner. 1963. *A Grammar of New Testament Greek: Syntax*. Vol. 3. Edinburgh: T&T Clark.
- Mussies, Gerard. 1976. Greek in Palestine and the Diaspora. In *The Jewish people in the first century: Historical geography, political history, social, cultural and religious life and institutions, 1040–1064*. Assen: Van Gorcum.
- Neusner, Jacob, ed. 2011. *b. Sanhedrin*. Translated by Jacob Neusner. The Babylonian Talmud: A Translation and Commentary 16. Nashville: Hendrickson.
- O'Brien, Peter T. 1982. *Colossians, Philemon*. Word Biblical Commentary 44. Waco: Word Books.
- Okure, Teresa. 2006. Colossians. In *Global Bible Commentary*, edited by Daniel Patte, 490–499. Nashville: Abingdon.
- Ouweneel, Willem J. 1984. *Christus, unser Leben: Die Briefe an die Philipper und Kolosser*. Wuppertal: Verlag und Schriftenmission des Evangelisches Gesellschaft für Deutschland.
- Patzia, Arthur G. 1984. *Colossians, Philemon, Ephesians*. Good News Commentary. San Francisco: Harper & Row.
- Paulus, Heinrich E.G. 1799. *Introductionis in Novum Testamentum Capita Selectiora*. Jena: Sumptibus Goepferdtii.
- Pseudo-Ezra. 2009. 4 Ezra. In *Buiten de Vesting*, translated by Pieter Oussoren and Renate Dekker, 331–370. Vught: Skandalon.
- Pseudo-Henoch. 1994. *1 Henoch*. Translated by M.A. Knibb. Deventer: Ankh-Hermes.

- Pseudo-Henoch. 1901. 2 Henoch. translated by Johannes Flemming; and Ludwig Radermacher. Die griechischen christlichen Schriftsteller der ersten drei Jahrhunderte 5. Leipzig: Hinrichs'sche Buchhandlung.
- Pseudo-Mozes. n.d. *Vita Adae et Evae: Boek van Adam en Eva*.
- Pseudo-Salomo. 2009. Oden van Salomo. In *Het Grote Boek der Apokriefen: Geheime vroegchristelijke teksten*, edited by Jacob Slavenburg, 795–824. Deventer: Ter Have.
- Pseudo-Sibille. 2009. Sibyllijnse Orakels. In *Het Grote Boek der Apokriefen: Geheime vroegchristelijke teksten*, edited by Jacob Slavenburg, 593–711. Deventer: Ankh-Hermes.
- Ramsay, William M. 1907. *The Cities of St. Paul: Their Influence on His Life and Thought, the Cities of Eastern Asia Minor*. London: Hodder and Stoughton.
- Reicke, Bo. 1970. Caesarea, Rome and the Captivity Letters. In *Apostolic history and the Gospel: Biblical and historical essays presented to F.F. Bruce on his 60th birthday*, edited by W. Ward Gasque and Ralph P. Martin, 277–286. Grand Rapids: Eerdmans.
- van 't Riet, Peter, and W.J. Barnard. 1984. *Lukas, de jood: Een joodse inleiding op het Evangelie van Lukas en de Handelingen der Apostelen*. Kampen: Kok.
- Robertson, A.T. 1959. *Paul and the Intellectuals: The Epistle to the Colossians*. Nashville: Broadman Press.
- Robinson, John A.T. 1976. *Redating the New Testament*. Philadelphia: Westminster.
- Rostovtzeff, Michael Ivanovitch. 1951. *The social & economic history of the Hellenistic world*. Oxford: University.
- Rowlingson, Donald T. 1950. *Paul's Ephesian Imprisonment: An Evaluation of the Evidence*. Anglican Theological Review 32.
- Schalit, Abraham. 1960. The Letter of Antiochus III to Zeuxis Regarding the Establishment of Jewish Military Colonies in Phrygia and Lydia. *The Jewish Quarterly Review* 50 (4): 289–318.
- Schmid, Josef. 1931. *Zeit und Ort der paulinischen Gefangenschaftsbriefe: mit einem Anhang über die Datierung der Pastoralbriefe*. Freiburg: Herder.
- Schnelle, Udo. 2013. *Einleitung in das Neue Testament und Theologie des Neuen Testaments Zwei Bände im Kombi-Pack*. UTB Theologie Religion. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Schweitzer, Eduard. 1982. *The Letter to the Colossians: A Commentary*. Minneapolis: Augsburg.
- Scott, Ernest F. 1930. *The Epistles of Paul to the Colossians, to Philemon and to the Ephesians*. Moffatt New Testament Commentary 11. London: Hodder & Stoughton.
- Simon, Marcel. 1965. *De Joodse Sekten ten tijde van Jezus*. Amsterdam.
- Simpson, Edmund K., and Frederick F. Bruce. 1957. *Commentary on the Epistles to the Ephesians and the Colossians*. New international commentary on the New Testament. Grand Rapids: Eerdmans.
- Smith, William Sheppard. 1963. *Musical aspects of the New Testament*. Amsterdam: ten Have.

- Spitta, Friedrich. 1907. *Zur Geschichte und Literatur des Urchristentums*. Göttingen: Vandenhoeck & Ruprecht.
- Still, Todd D. 2004. Eschatology in Colossians: How Realized is It? *New Testament Studies* 50 (1): 125–138.
- Stott, John R.W. 1996. *De Boodschap van 2 Timoteüs: Bewaar het Evangelie*. Apeldoorn: Novapres.
- Strack, Hermann L., and Paul Billerbeck. 2009. *Kommentar zum Neuen Testament aus Talmud und Midrasch*. 5 vols. 10th ed. München: Beck.
- Sweeney, James P. 2002. The Priority of Prayer in Colossians 4:2-4. *Bibliotheca Sacra* 159 (635): 318–333.
- Uitman, Jan E. 1978. *De Brief van Paulus aan de Colossenzen*. 4th ed. Prediking van het Nieuwe Testament. Nijkerk: Callenbach.
- Vaughan, Curtis. 1981. Colossians. In *Expositor's Bible Commentary*, edited by Frank E. Gaebelin, 11:161–226. Vol. 11. 12 vols. Grand Rapids: Zondervan.
- van Veldhuizen, Adrianus. 1926. *Lukas, de medicijnmeester*. Kampen: Kok.
- Vleugels, Gie. 1999. De brief uit Laodicea, identificatie van een aanbevolen geschrift (Ko4:16). In *die Skriflig* 33 (9): 65–79.
- Wick, Peter. 1994. *Der Philipperbrief: der formale Aufbau des Briefs als Schlüssel zum Verständnis seines Inhalts*. Beiträge zur Wissenschaft vom Alten und Neuen Testament 135. Stuttgart: Kohlhammer.
- Wolter, Michael. 1993. *Der Brief an die Kolosser. Der Brief an Philemon*. Ökumenischer Taschenbuchkommentar zum Neuen Testament 12. Gütersloh: Gütersloher Verlagshaus.
- Wood, John T. 1877. *Discoveries at Ephesus: Including the site and remains of the great temple of Diana*. London: Longmans, Green.
- Wright, N. Thomas. 2001. *The epistles of Paul to the Colossians and to Philemon*. Tyndale New Testament Commentaries. Grand Rapids: Eerdmans.
- Wright, N. Tom. 2004. *Paul for Everyone: The Prison Letters. Ephesians, Philippians, Colossians, and Philemon*. London: SPCK.
- Wright, N. Tom. 2019. *Paulus: Een biografie*. Franeker: Van Wijnen.